

Veivakabulai mai vua na iVakabula

**PAROKARAMU NI VEIVAGALALATAKI
MAI NA VEIVAKATOTOGANI**

12-na Kalawa ni iDusidusi ni Veivueti

Veivakabulai mai vua na iVakabula

Parokaramu ni Veivueti mai na Veivakatotogani

12 na iKalawa ni iDusidusi ni Veivueti

© 2024 by Intellectual Reserve, Inc.

All rights reserved.

iLavelave: 8/22

*iVakadewa ni Veivakabulai mai vua na iVakabula: Na Parokaramu ni Veivuetai mai na Veivakatotogani,
iDusidusi ni 12 na iKalawa ni Veivuetai*

Fijian

PD80006152 858

Printed in the United States of America

Lewenivola

Veivola ni iVakamacala Taumada

Vakavinavinaka	1
Na 12 na iKalawa	2
iKau.	3
Ai Vakamacala Taumada	5
iKalawa 1: Tusanaka ni o keda, vakai keda, e sega vei keda na kaukaua meda valuta rawa na noda vakatotogani ka yaco me sega ni lewai rawa na noda bula.	16
iKalawa 2: Yaco meda vakabauta na kaukauwa ni Kalou ni sa rawa me vakalesui keda me taucoko na noda tiko bulabula vakayalo.	26
iKalawa 3: Eda sa lewa meda moica na lomada kei na noda bula ki na veimaroroi ni Kalou, na Tamada Tawamudu, kei na Luvena, o Jisu Karisito	37
iKalawa 4: Cakava e dua na ivola veiilovi ka sega ni rere ni noda itovo savasava baleti keda.	49
iKalawa 5: Vakadinadinataka ki lomada, ki vua na Tamada Vakalomalagi ena yaca i Jisu Karisito, ki na lewa dodonu vakamatabete, vakakina ki vua e dua me baleta na ituvaki dina ni noda caka cala.	57
iKalawa 6: Yaco meda tu vakarau vakataucoko me na vagalalataka na Kalou na noda itovo malumalumu kece sara.	65
iKalawa 7: Kerea vua na Tamada Vakalomalagi ena yalomalumu me vagalalataka na noda malumalumu.	74
iKalawa 8: Vola na yacadra kecega o ira eda sa vakamavoataka na yalodra ka sa lomada sara meda vakavinakataki keda vei ira	85
iKalawa 9: Ena vanua cava ga e rawa, meda cakava vakadodonu yani noda vakavinakataki keda vei ira taucoko eda sa vakamavoataka na yalodra.	95
iKalawa 10: Tomana tikoga noda vola na keda itukutuku yadua, ni da caka cala, vakadinadinataka vakatotolo.	105
iKalawa 11: Vakasaqara ena masumasu kei na vakasama vakatitobu meda kila na loma ni Kalou ka me tiko kei keda na kaukauwa meda cakava sara.	113
iKalawa 12: Ni da sa vakayadrati vakayalo mai na Veisorovaki i Jisu Karisito ena vuku ni noda taura na veikalawa oqo, eda wasea na itukutuku oqo vei ira tale eso ka vakatovototaka na ivakavuvuli oqo ena veika kece eda cakava	122
Matanivola ni posi	131
iKuri ni ivakamacala.	132
Veitokoni ena Veivueti	133
Digitaka e dua me Veiqaravi	135
iVakavuvuli me Volai kina e Dua na Inivenitori Mana	138
Kila ka Kidavaki Koya e Tadu Vou Mai.	150

Vakavinavinaka

Na *Veivakabulai mai vua na iVakabula: Na Parokaramu ni Veivueti mai na Veivakatotogani ni-iDusidusi ni 12 na iKalawa ni Veivueti* sa mai cokonaka na 12 na ikalawa taumada ni Alcoholics Anonymous World Services, Inc. ki na dua na ituvatuva ni vunau, ivakavuvuli, kei na vakabauta ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Na imatai taumada ni 12 na ikalawa era sa volai tu eke, kei na 12 na ikalawa me vaka e vakayagataki ena parokaramu oqo era sa na basika tiko ena vo ni idusidusi oqo.

Na 12 na ikalawa sa tabaki tale ka sa cokonaki ena veivakadonui ni Alcoholics Anonymous World Services, Inc. (AAWS) Na veivakadonui me tabaki tale ka cokonaki na 12 na ikalawa e sega ni kena ibalebale ni AAWS sa railesuva se vakadonuya na lewe ni ivola oqo se ni AAWS e duavata kei na rai e vakamacalataki tiko eke. Na Alcoholics Anonymous (AA) e dua na parokaramu ni veivueti duadua ga mai na daumateni. Na vakayagataki ni 12 na ikalawa me semati ki na parokaramu kei na itaviqaravi ka sa ivakarau ena AA ia oqori e wali kina na leqa tale eso se ena dua tale na itukutuku sega ni AA e sega ni kena ibalebale e dua tale na ka. Kena ikuri, ni AA e dua na parokaramu vakayalo, ia na AA e sega ni parokaramu vakalotu. O koya gona, na AA. e sega ni ravi se sema ki na dua na isoqosoqo, taba ni lotu, se vakatabakidua ki na dua na vakabauta vakalotu.

Na 12 na iKalawa ni Vueti mai na Alcoholics Anonymous (Daumateni)

1. Keimami vakadinadinataka ni keimami sa malumalumu ena alakaolo—sa yaco me keimami sega ni lewa rawa na neimami bula.
2. Sa mai vakabauta kina ni dua na Kaukauwa e levu cake mai vei keimami e rawa ni vakalesui keimami tale ki na bula vinaka.
3. Cakava e dua na vakatulewa me solia na lomai keimami kei na neimami bula ki na veimaroroi ni Kalou me vaka na neimami kilai Koya.

4. Cakava e dua na veilovi ena yalo e sega ni rere baleta nai tovo ni neimami bula savasava vakaikeimami.
5. Talaucaka vua na Kalou, ki vei keimami, ki vua talega e dua na tamata nai tuvaki dina ni neimami cakacala.
6. Ka tuvakarau me kauta laivi na Kalou nai tuvaki ca kece ni itovo ni bula oqo.
7. Kerei Koya ena yalomalumalumu me kauta laivi na neimami cakacala.
8. Cakava e dua na lisi ni tamata kece keimami a vakamavotaki ira, ka lomasoli me sausaumi lesu vei ira kecega.
9. Sausaumi lesu vakadodonu vei ira na tamata oqori ke rawa, vakavo ga ke vakayacori vakakina e na veivakacacani vei ira se so tale.
10. Tomana tikoga na dau dikevi ni bula yadudua ka ena gauna keimami cala kina me tukuna sara vakatotolo.
11. Vakasaqara ena masu kei na vakanananu vakatitobu me vakatorocaketaki na neimami kidava tiko na veitaratara vata kei na Kalou me vaka keimami sa kilai Koya, ka masu me baleta ga na kilai Ni lomana me baleti keimami kei na kaukauwa me vakayacori kina.
12. Ni sa yaco mai na veivakayadrati vakayalo ena vuku ni vei iKalawa oqo, keimami sa tovolea me kauta na itukutuku oqo vei ira na daumateni, ka vakayacora na ivakavuvuli oqo ena veitiki ni neimami bula kece sara.

Alcoholics Anonymous World Services, Inc.®

Veivakabulai mai vua na iVakabula: Na Parokaramu ni Veivueti mai na Veivakatotogani Na 12 na iKalawa

iKalawa 1: Tusanaka ni o keda, vakai keda, e sega vei keda na kaukauwa meda valuta na noda vakatotogani ka sa yaco meda sega ni lewa rawa na noda bula

iKalawa 2: Yaco meda vakabauta na kaukauwa ni Kalou ni sa rawa me vakalesui keda vakataucoko meda tiko bulabula vakayalo

iKalawa 3: Lewa meda sa moica na lomada kei na noda bula ki na veimaroroi ni Kalou, na Tamada Tawamud, kei na Luvena, o Jisu Karisito.

iKalawa 4: Cakava e dua na ivola veiilovi tawarere ni itovo savasava baleti keda.

iKalawa 5: Vakadinadinataka ki lomada, kivei Tamada Vakalomalagi ena yaca i Jisu Karisito, ki na lewa dodonu ni matabete, kei na dua tale na ituvaki dina ni noda caka cala.

iKalawa 6: Yaco meda tu vakarau vakataucoko me vagalalataka na Kalou na noda itovo malumalumu kece sara

iKalawa 7: Kerea vua na Tamada Vakalomalagi ena yalomalumalumu me vagalalataka na noda malumalumu

iKalawa 8: Vola na yacadra kece na tamata eda a vakamavoataka na yalodra ka sa lomada meda vakavinakataki keda vei ira.

iKalawa 9: Ena vanua cava ga, meda vakavinakataki keda vakadodonu kivei ira kece na tamata eda sa vakamavoataka na yalodra

iKalawa 10: Tomana tikoga meda dui vola na gauna eda sa caka cala kina, ka vakadinadinataka vakatotolo.

iKalawa 11: Vakasaqara ena masumasu ka vakasamataka vakatitobu meda kila na loma ni Kalou ka me tiko kei keda na kaukauwa meda cakava sara.

iKalawa 12: Ni da sa vakayadrati vakayalo mai na Veisorovaki i Jisu Karisito ena vuku ni noda taura na veikalawa oqo, eda wasea na itukutuku oqo vei ira tale eso ka vakatovototaka na ivakavuvuli oqo ena veika kece eda cakava

iKau

Ke o iko vakai iko o sotava tiko na veivakatotogani se veimaliwai vata kei na dua e vakaoqori, na idusidusi oqo ena rawa ni dua na veivakalougatataki ki na nomu bula. Ena veivakadonui nei Alcoholics Anonymous, sa cokonaki kina na 12 na ikalawa me oka kina na ivunau, ivakavuvuli, kei na vakabauta ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Ena idusidusi oqo, era sa tuvai tu na veikalawa vata kei na dua na ivakavuvuli ni kosipeli e veiwekani. Na idusidusi oqo ena vukei iko mo vulica na iwalewale ni kena vakayagataki na veikalawa oqo. Se cava ga na kemu ituvaki, na veikalawa oqo ena rawa ni vukei iko mo lako mai vei Karisito ka ciqoma na veivakalougatataki ni vakabulai kei na veivakabulai.

Na veivakatotogani e rawa ni okati kina na vakayagataki ni veika me vaka na tavako, alakaolo, kofi, ti, kei na wainimate vakatabui kei na wainimate gaga. Na veivakatotogani e rawa talega ni okati kina na itovo me vaka na veimauilavo, saravi ni iyaloalo vakasisila, dodomo ca, itovo ni veiyacovi tawadodonu, qito ena vidio, vakayagataki sega ni veiganiti na tekinolaji, kei na kana sega ni bulabula. E dina ni ra vakasamataka na kenadau ni veiqaravi vakavuniwai na veivakatotogani e dua na mate vakayago, ia na yasana vakayago e tiki walega ni leqa. Na veivakatotogani e tara na vakasama, yago, kei na yalo, e dodonu kina me wali na mate veitauvi kece sara.

Na idusidusi oqo e sega ni vakatabakidua ki na dua na veivakatotogani. Dina ga ni duidui na mataqali veivakatotogani era sotava tiko na tamata, e levu era kunea e dua na iwali kilai levu ena sala e tuvai tu ena idusidusi oqo. E ivola ni cakacaka ka vakaibalebaletaki vua e dua e gadreva me bula mai na mataqali veivakatotogani cava ga. Na idusidusi oqo sai koya na ivola taumada ni wiliwili ena soqoni veitokoni ni veivakatotogani ka cicivaka na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.

O ira na tagane kei na yalewa era sa sotava oti na revurevu ni veivakatotogani eso ka sotava na veivakabulai balavu ena dua na gauna balavu a veivuke ena kena vakatorocaketaki na idusidusi oqo ka ra sureti me ra wasea na veika era sa sotava ena nodra vakayagataka na 12 na ikalawa. Na nodra ivakarau ni rai (na “o keda” ena idusidusi oqo) e vakayagataki me vakaraitaki kina na yaluma ni veivakatotogani kei na reki ni nodra vakabulai kei na veivagalalataki. E rawa ni o kunea na vakacegu kei na veitokoni mai vei ira na tamata oqo. O ira na iliuliu ni Lotu kei na kenadau ena veivakasalataki, era sa okati tale ga ena volai kei na kena vakatorocaketaki na idusidusi oqo. Na umanivata ni nodra yalomatua kei na kilaka na dauvolaivola e vuqa oqo, e vakarautaka e dua tale na ivakadinadina ni dina ni Veisorovaki i Jisu Karisito, kei na kena rawa ni veivagalalataki mai na veivakatotogani.

Keitou sureti kemuni mo ni lako mai ki na dua na soqoni ni veivakabulai. (“Oi keda” na tagane kei na yalewa eda sa sotava na revurevu rerevaki ni veivakatotogani eso ka ra sa sotava oti e dua na veivakabulai balavu.) Na idusidusi ni kena kunei e dua na tamata, vidio, talevoni, se bose volai (ena veivakadonui) era sa vakarautaki tu ena mataveilawa ni Parokaramu ni Veivakatorocaketaki ni Veivakatotogani (AddictionRecovery .ChurchofJesusChrist.org). Kakua ni vakatara me tarovi iko na nomu rere mai na veivakalougatataki ni tiko ena dua na soqoni ni veivakabulai. Yalovinaka mo kila ni soqoni oqo era vanua ni kila ka, inuinui, kei na veitokoni, na vanua o na raica kina ni o sega ni tiko duadua ka ko na raica ni rawa ni vakalesui mai. Keitou raica ni idusidusi oqo ena mana sara ni keitou cakacakataka na veikalawa ena dua na dauveitokoni kei na neitou bisopi. Eso vei keimami e okati kina e dua na daunivakasala cecere ena neimami ilakolako ni bula.

Na veivakabulai e tekivu nida yalodina da qai vakatusa nida sotava na veivakatotogani. Vei ira eso, na nodra kilai ira nira bobula ena soqoni ni veivakabulai ena vukei ira mera yalodina ka nanuma na kaukauwa ni nodra veivakatotogani. Ia, meda qarauna meda kua ni yalana na noda inuinui se nuitaka na Kalou. Kevaka eda vakamacalataki keda ni da sa bobula, eda na rairai cakitaka ena sega ni nakita me vakabulai keda o Jisu Karisito ka veisautaka na keda ituvaki. Nida sa bula vinaka tiko, e dodonu meda raica kece na veiraurau ni noda dau dina ena kaukauwa ni veivakatotogani, ia ena gauna vata oqori eda nuitaka ni rawa ni vakalesui keda tale mai o Jisu Karisito me vakacavara kina na bulabula vakayalo.

Kevaka o nanuma ni o na rawa ni veivakatotogani ka gadreva vakalevu duadua mo sereki, se kevaka o sa tu vakarau mo tara cake na gagadre, keitou sureti iko mo tomani keimami ena vulici kei na bulataki ni ivakavuvuli ni kosipeli i Jisu Karisito me vaka sa tuvai koto ena idusidusi oqo. Keimami vakadeitaka vei iko ni kevaka o na muria na salatu oqo ena yalodina, ko na kunea na kaukauwa o gadreva mo vagalalataki kina mai na veivakatotogani.

E vakamacalataka o Elder Robert D. Hales: “Na veivakatotogani sai koya na gagadre ni tamata vakayago, ka na sega ni rawa ni vakacegui. E ka ni kana e sega ni vakacegui rawa” (“Yaco me Dauveiqaravi ena Bula Vakayago ka Vakayalo,” *Liaona*, Me 2009, 10).

Sa qai vakamacalataka na sala e vuqa na tamata era sa coriti tu ena veivakatotogani me ra vakila: “Ia ni da luve ni Kalou, na noda viakana titobu duadua kei na ka meda vakasaqara sai koya na ka e rawa duadua ga ni vakarautaka na Turaga—Na Nona loloma, Nona yalo ni yaga, Nona veitaqomaki, Nona yalodei, Nona inuinui ena veisiga ni mataka, kei na veivakadeitaki ni Nona loloma, ka na kauta mai vei keda na reki tawamudu (“Yaco me Ra Dauveiqaravi Ena Bula Vakayago ka Vakayalo,” 10).

E dina ga ni na rairai sega ni rawa ni rawai na duidui ni vanua eda tiko kina kei na vanua eda gadreva me da tiko kina, na Parokaramu ni Veivakatotogani kei na idusidusi oqo sa vukei ira e vuqa na tamata me ra lako ena gaunisala mai na veivakatotogani ki na veivakabulai, ka rawa ni vukei iko mo cakava vakakina.

Ai Vakamacala Taumada

Taumada ka bibi duadua, keimami vinakata mo ni kila ni tiko na inuinui me vueti mai na veivakatotogani. (“O keda” na tagane kei na yalewa eda sa sotava na revurevu rerevaki ni veivakatotogani eso ka da sa sotava oti e dua na veivueti balavu.) Keimami sa kila oti na rarawa levu, ia keimami sa raica talega na kaukauwa ni iVakabula me vukica na neimami vakadrukai vaka ca, ki na lagilagi ni qaqa vakayalo. Oi keimami ka a bula tu ena lomaocaoca e veisiga, nuiqawaqawa, rere, kei na cudru veivakarusai sa mai sotava tu oqo na reki kei na vakacegu. Keimami sa vakadinadinataka na cakacaka mana ena neimami bula kei na nodra bula na tani era a tacori ena itovo veivakatotogani.

Keimami sa sauma oti na isau e ca sara ena neimami vakararawataki keimami ena vuku ni neimami itovo veivakatotogani. Ia na veivakalougatataki sa sovaraki mai, ni keimami taura na veikalawa yadua ki na veivueti. Eda sa mai raici keda ni da luvena lomani na Kalou. Ni yaco mai na veivakayadrati vakayalo, keimami segata e veisiga me vakatorocaketaka na neimami veiwekani kei na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena, o Jisu Karisito. Me vakalekalekataki, sa cakava vei keda na iVakabula na veika eda sega ni rawa ni cakava vakai keda.

Eso na tamata era raica na veivakatotogani me dua ga na itovo ca ka rawa ni valuti ena kaukauwa ga ni igueloma, ia e vuqa na tamata era sa soli ira taucoko kina dua nai tovo ni bula se ki na dua na ka ni veivakatotogani, ka ra sa sega ni rawa ni vakuai ira mai kina. Eda vakayalia na rai donu kei na vakilai ni veika eso e dodonu me vakaliuci ena noda bula. E sega tale ni dua na ka e bibi vakalevu cake mai na kena vakamamautaki na noda gagadre. Ni da tovolea me da vakuai keda, eda vakila na gagano kaukauwa ni yago, vakasama, kei na lomada. Ni da sa rawai ena noda gagadre kei na veivakatotogani, sa vakalailaitaki se vakatabui na noda rawa ni vakayagataka na noda galala ni digidigi. E vakavulica o Peresitedi Boyd K. Packer, “Na veivakatotogani e rawa ni tagutuva na lewa ni tamata ka vakawabokotaki na galala ni digidigi” (“Revelation in a Changing World,” *Ensign*, Nove. 1989, 14).

Eda tekivuna na iwalewale ni veivakabulai ena noda yalomalumulumu ka yalodina, ena noda masuta na Kalou kei ira tale eso me veivuke, kei na noda cakava na veika e tuvai tu ena idusidusi oqo. Na 12 na ikalawa ni bula e vakavulica vei keda na iwalewale ni kena vakayagataki na kosipeli i Jisu Karisito ki na noda bula. E kaya o Peresitedi

Jeffrey R. Holland: “O sa vorata tiko beka e dua na timoni ni veivakatotogani—tavako se waigaga se veimauilavo, se iyaloalo vakasisila? Se cava ga na ikalawa tale eso o na gadreva mo taura mo walia kina na lomaleqa oqo, lako *taumada* ki na kosipeli i Jisu Karisito” (“Veika Sa Kavoro me Vakavinakataki,” *Liaona*, Me 2006, 70

Na ikalawa 1–3 e vakavulica vei keda na sala meda cakacakataka kina na vakabauti Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. Na ikalawa 4–9 e kauti keda mai ena dua na iwalewale ni veivutuni taucoko. Na ikalawa 10–12 e vakayaloqaqataki keda meda saumitaro, meda vakasaqara na veidusimaki vakalou kei na kaukauwa meda tiko ga ena salatu ni veiyalayalati, meda wasea vei ira tale eso na cakamana sa yaco mai ki na noda bula, ka vosota me yacova na ivakataotioti.

E vuqa vei keda eda sa bula mai na veivueti eda se vakaitavi tiko ga ena Parokaramu ni Veivueti mai na Veivakatotogani. Eda na kunea na veitokoni levu ena noda gagadre me da galala mai na veivakatotogani. Ka da sa vakalougatataki ni da segata meda vukei ira na tani era bobula tiko ki na veivakatotogani. Keimami vakabauta vakaukauwa ni keimami sa veisautaki ena Veisorovaki i Jisu Karisito. Me vakataki ira na Anitai-Nifai-Liai ena iVola i Momani (raica na Alama 24:17–19), eda sa sotava na veivakabulai kei na veisau ena noda ituvaki ena loloma soliwale kei na kaukauwa i Jisu Karisito. Eda sega ni vinakata me da vakayalia na isolisoli o ya, o koya eda digitaka kina ena veisiga meda nanuma tiko na noda vakararavi taucoko Vua. Ni da tomana tikoga na noda vakaitavi ena Parokaramu ni Veivueti mai na Veivakatotogani, eda na nanuma tiko ni kaukauwa sara na veivakatotogani ka da na rawa ni lesu tale kina ka sega vua na Kalou kevaka eda sega ni raica rawa na dina oqo. Na noda gagadre o ya meda maroroya na ka e solia vakailoloma vei keda na Kalou.

Kevaka o vakila ni o sa veivakatotoganitaki ka sa tiko vei iko na gagadre lailai sara mada ga mo sereki ka sa tu vakarau mo “vakatovolea” na vosa ni Kalou

(Alama 32:27), keitou sureti iko mo tomani keimami ena vulici kei na bulataki ni ivakavuvuli ni kosipeli i Jisu Karisito me vaka e vakavulici ena idusidusi oqo. Keimami vakadeitaka vei iko ni kevaka o na muria na salatu oqo ena yalodina, ko na kunea na kaukauwa o gadreva mo vagalalataki kina mai na veivakatotogani. Oqo e vakatokai me kaukauwa ni loloma soli wale. ”Na loloma soliwale ni Kalou ena vukei keda ena veisiga. E vaqaqacotaki keda meda cakava na cakacaka vinaka eda sega ni rawa ni cakava vakataki keda” (Ulutaga kei na Taro, “Grace,” Gospel Library). Ni o bulataki vakayadua sara na ivakavuvuli e tinikarua oqo ena yalodina, ena vaqaqacotaki iko na iVakabula ka ko na qai “kila na dina, ia na ka dina ena sereki kemudou” (Joni 8:32).

Keimami kila mai na veika keimami dui sotava ni o rawa ni sereki mai na ivesu ni veivakatotogani. Se mani vakacava na nomu vakila ni o lako sese ka sega na nomu inuinui, o iko e dua na luve ni Tamada Vakalomalagi dauloloma. Kevaka o sa matavulotaki mai na dina oqo, na vei ivakavuvuli ka vakamacalataki ena idusidusi oqo ena vukei iko mo kunea tale ka vakatora ki na lomamu sara e loma. Na vei ivakavuvuli oqo ena rawa ni vukei iko mo lako mai vei Karisito ka vakatarai Koya me veisautaki iko. Ni ko sa bulataki na vei ikalawa oqo, o sa na vakayagataka na kaukauwa ni iVakabula ka na sereki iko o Koya mai na ivesu ni bobula.

Kivei keda sa vuetaki tiko keimami sureti kemuni ena taucoko ni neimami kauwai kei na loloma mo ni duavata kei keimami ena dua na bula lagilagi ni inuinui, galala, kei na reki, sa ovici tu ena loloma i Jisu Karisito, na noda Dauveivueti. Me vaka ga ni keimami sa vueti mai, sa na rawa talega vei iko mo vueti ka marautaka na veivakalougatataki kece ni kosipeli i Jisu Karisito.

iKalawa ni Cakacaka

Oqo na parokaramu ni cakacaka. Na noda toso ena vakatau ena noda dau vakayagataka wasoma

na veikalawa ena noda bula e veisiga. Era kilai oqo me “cakacakataki na ikalawa.” Na cakacaka oqo ena vukei keda meda lako mai vei Karisito ka ciqoma na veidusimaki kei na kaukauwa e gadrevi me da tomana tikoga kina na noda vueti. Yalovinaka nanuma mo cakacaka vata kei na nomu dauveiqaravi.

Vakanamata ki na noda ivakatakilakila tawamudu

Ni tarogi o Peresitedi Russell M. Nelson me vukei ira era vakararawataki ena veivakatotogani, a sauma mai, “Vakavulica vei ira na kedra ivakatakilakila kei na nodra inaki” (ena Tad R. Callister, “Our Identity and Our Destiny” [Brigham Young University devotional, 14 ni Okos., 2012], speeches.byu.edu). O keda yadua eda luve ni Kalou sa dauloloma. Eda kila ni lomani keda o Koya ka dau qaravi keda vagumatua.

E dina ni da sega ni dau vakasama vakaoqo. Eso vei keda era sa vakadeitaka ni sega ni tiko e kea o Koya. Eso vei keda eda sega ni kauwaitaka sara ga. Eso vei keda eda vakabauta ni a tiko e kea o Koya ia sa rui cudru se rarawataka me vukei keda. Voleka ni o keda kece sara, na noda sega ni kila na noda veiwekani kei na Kalou a vakavuna na noda tarovi keda mai na noda gole Vua me da vukei. Ia, eda sa qai vuki ki na veika vakatotogani se itovo me vukei keda meda vorata yani na bolebole ni bula. Eda dau curuma na ivakarau ca. Eda dau cakava sara, ka vakavuna na yalo ni cala kei na madua, ka vakavuna meda cakacaka vakalevu cake me ubia na mosi ni yalo oqo. Na noda kila na keda ivakatakilakila kei na inaki ni da sa luve ni Kalou sa vakaukauwataki keda meda voroka na cowiri ni ivakarau oqo.

Eda sa vulica tale ga na duidui ni cala kei na madua. Na yalo ni cala sa ikoya na yalo ca me baleta e dua na ka eda sa cakava, ka madua me baleta na keda ituvaki. E vakamacalataka vakaoqo o Elder David A. Bednar na yavu ni yalo cala: “Na cala sa ikoya ki na yaloda na mosi ki na yagoda—na veivakaroti ni veika rerevaki kei na veitaqomaki mai na ikuri ni

veivakacacani” (“Eda Vakabauta na Tiko Savasava,” *Liaona*, Me 2013, 44). Ni bera ni da vueti, e levu vei keda eda vakila na madua, oka kina nida nanuma nida sa kavoro vakadua ka sega ni kilikili me da lomani mai vua na Kalou se dua tale.

Ia, ni da sa mai raica na noda ituvaki vakalou *ka* vakadinadinataka na noda gadreva na veivuke meda vueti mai na veivakatotogani, eda sa tekivu raici keda me vaka e raici keda o Jisu Karisito: o ira na turaga kei na marama tauvimate vakayalo era tovolea tiko me ra vakabulai ena Nona loloma soli wale ka sega ni ra turaga ka marama ca era tovolea tiko me ra yaco me ra vinaka ka rawata na Nona loloma.

Keitou sureti kemuni mo ni vakatovototaka mo ni vakabauta ni o ni luve ni Kalou ka lomani kemuni o Koya se cava ga o sa cakava. E dina ni digidigi veivakaleqai e yalana na noda madigi, ia na keda yaga kilikili vua na Kalou ena sega ni veisau rawa. E lomani keda o Koya baleta ni da sa Luvena, sega ena vuku ni noda digidigi: “E dina ga ni da sega ni taucoko, e taucoko na Nona lomani keda na Kalou. E dina ni sega tu ni taucoko na noda vinaka, ia o Koya e taucoko na nona lomani keda. E dina ga ni da na vakila ni da sa yali ka sega na kabasi, na loloma ni Kalou e kovuti keda taucoko” (Dieter F. Uchtdorf, “Na Loloma ni Kalou,” *Liaona*, Nove. 2009, 22).

Me sa lomamu sara mo lako tani mai kina.

Sa qai lomai keimami sara na gole tani mai kina ni sa yaco me levu cake na mosi ni leqa mai na mosi ni kena iwali. O sa yacova beka na vanua oya? Kevaka e se bera ka o tomana tikoga na nomu vakatotogani, o na yacova dina sara na vanua oya baleta na veivakatotogani e leqa ka dau tubu tikoga na kena ca. Oqo e dua na mate ca e kauta laivi na noda rawa ni cakacaka ena ivakarau vinaka.

Taumada, e vaka me veivakayalolailaitaki dina vei keda na tiko vinaka. Ia ni da tomana tikoga na noda rogoca mai vei ira na tani era kunea na vakacegu

kei na yalomatua eda vakasaqara tiko, eda sa tekivu vakabauta ni rawa talega ni da bula vinaka.

Ni bera ni da tekivuna na iwalewale ni veivueti, eda na gadreva taumada na gagadre meda na vueti (raica na Alama 32:27). Na galala mai na veivakatotogani e tekivu ena dua na ivakarau lailai sara ni gagadre ni lomada. Kevaka e se lailai ka sega ni se dei vinaka na nomu gagadre nikua, kakua ni leqa. Ni ko tekivuna mo cakacakataka, ena tubu! Eda vulica ni dua na ka kaukauwa duadua eda rawa ni cakava oya meda masuta na Kalou ka kerea me vakalevutaka na noda gagadre meda kua ni vakayagataka.

Ke se bera ni o gadreva mo tekivu mo na vueti, o na rawa ni vakadinadinataka ni sega ni lomamu kei na isau ni nomu vakatotogani. Sa rawa mo vola na cava e bibi vei iko. Raica na nomu veimaliwai vakamatavuvale kei na itokani talega, nomu veiwekani kei na Kalou, nomu kaukauwa vakayalo, na nomu rawa ni vukei ira ka vakalougatataki ira eso, kei na nomu tiko bulabula. Qai vakaraica na veisaqasaqa e tiko ena maliwa ni veika o vakabauta ka vakanuinui kina, kei na nomu itovo. Vakasamataka na sala cava e vakacacana kina na veika o vakamareqeta, mai na nomu ivalavala. Masu vua na Kalou me na vukei iko mo raici iko kei na nomu bula me vaka na nona raici iko o Koya—ena nomu itutu vakalou—kei na veika o rawa ni vakayalia ni tomani tiko na nomu itovo veivakatotogani.

Na nomu kila na ka ko vakayalia ena vakayacori tiko ni nomu itovo veivakatotogani, ena rawa ni vukei iko mo kunea na gagadre mo tarovi iko mai kina. Kevaka o rawa ni raica sara mada ga edua na gagadre lailai, sa na tiko edua na tikina mo tekivu kina. Ia ni o ni toso ki liu ena ikalawa eso ni parokaramu oqo ka raica na veisau e yaco mai ki na nomu bula, ena tubu na nomu gagadre.

Me Kilai: Vakatau ena mataqali veivakatotogani cava, ena gadrevi beka mo qara na veiqravi vakavuniwai ni bera ni o tekivuna nomu vueti. Yalovinaka mo

vakasalataki mai vua e dua na kenadau ni veiqravi vakavuniwai.

Vakasaqara na veitokoni

Na ilakolako ki na veivueti kei na veivakabulai e balavu ka dredre, ia e sega ni gadrevi me da cakava duadua. Na bula tiko ena gauna ni veivueti e gadrevi kina na dina e taucoko. Na caki, nomu vakaisini iko, kei na tiko duadua e vakadredretaka na kena rawati na toso tudei ni veivueti. Sa ka bibi sara vei keda meda kerea na nodra veitokoni na tani ena kena gauna totolo duadua. E levu era sa tu vakarau mera lako vata kei keda ka vukei keda. E vakavulica vakaoqo o Peresitedi Spencer W. Kimball: “E raici keda vinaka tiko na Kalou, ka sa dau qarauni keda. Ia e dau vakavuqa ni dau sotava na noda gagadre mai vua tale e dua” (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Spencer W. Kimball* [2011], 82).

Na vakasaqarai ni veivuke ni Kalou kei ira tale eso ena sega walega ni vakarautaka na veivakayaloqaqataki eda gadreva me da tomana tiko na ilakolako ia ena vukei keda talega meda nanuma tiko ni da kilikili kaya meda vukei. Ni ko kerea mo vukei, o na kurabui beka ena levu ni loloma kei na veiciqomi o na raica. Na levu ga ni nomu veitaratara kei ira na tani, na levu ni madigi ena tu vei iko mo ciqoma kina na loloma kei na veitokoni ena nomu kunea na veivakabulai dina kei na veivueti.

Vakasamataka mada na ivurevure duidui ni veitokoni sa vakarautaki tu vei iko kei na sala mo dolele yani kina mo vukei. Keitou vakatura me kunei ka cakacaka vata kei na dua na dauveiqaravi ka sa vakayagataka vakavinaka na 12 na ikalawa. E sega ni lesi e dua na dauveiqaravi. Keitou vakauqeti kemuni mo ni vakasamataka ena masumasu se o cei o na kerea me nomu dauveiqaravi ena kena gauna totolo duadua. E dua na vanua vinaka me kunei kina e dua na dauveiqaravi o ya ena dua na soqoni ni veivueti. Na soqoni ni veivueti mai sa vanua taqomaki vei keda me da wasea ka vulica kina na veivueti.

Na ivurevure bibi tale eso ni veitokoni e oka kina na lewe ni matavuvale, itokani, iliuliu ni Lotu, kei ira na vuniwai. Na ivurevure cecere duadua ni veitokoni na Tamada Vakalomalagi. Na noda lewa se o cei meda kerea kei na gauna eda kerea kina na veitokoni sa noda dui vakatulewa ga. Ena so na gauna, ena sega beka ni taqomaki se veivuke vei keda meda umanaki se kerea na veivuke mai vei ira eso na lewe ni matavuvale se itokani. Ia, e bibi meda tokoni ena levu ga na ivurevure e rawa. Me baleta na ikuri ni ivakamacala, yalovinaka railesuva na iwasese "Veitokoni ena Vakalesui Mai" ka tiko ena ikuri ni idusidusi oqo.

Eda na rairai velavela se madua meda kerea na veitokoni mai vei ira tale eso. Eda na sega beka ni vinakata me dua tale e kila na noda leqa se cala. Eda na sega beka ni vinakata meda icolacola se da na sega beka ni nanuma ni da kilikili me da vukei. Ia eda sa raica ni ra sa vakalougatataki na tamata ni da kerea na nodra veivuke. Na ika 12 ni ikalawa e baleta na veiqaravi kei na nodra vukei na tani. Ni ra qaravi ira na tani o ira era sa vueti tiko, era na vaqacotaki ena nodra sa vueti tiko.

Vuli kei na Kilamatata

Na ivolanikalou kei na itukutuku mai vei ira na iliuliu ni Lotu ena vukei iko mo tekivutaka na nomu vueti. Vakayagataki ira ena vakanananu vakatitobu, vuli, kei na volavola. Nanuma mo dau dina ka matata ena nomu volavola.

Na kequ ivakatakilakila vakalou

“Rai ki muri, ni nanumi voli ni ko sa vakadeitaka na nomu bula kilikili ena nomu itutu taumada. Ko sa dua na luvena yaloqaqa ni Kalou, vata *kei na Nona veivukei*, sa rawa ni o qaqa ena ivalu ni vuravura lutu sobu oqo. O sa vakayacora oti, ka rawa ni o cakava tale.

“Rai ki liu. Era sa ka dina sara na nomu leqa kei na rarawa, ia *era na sega ni tawamudu*” (Neil

L. Andersen, “Mavoia,” *Liaona*, Nove. 2018, 85; vakaikuritaki).

- Niu rai ki muri, na ivalu cava au sa vala oti kina ka qaqa?

- Na gauna cava au sa ciqoma kina na veivuke mai vua na Turaga ena noqu bula?

“Au rogoca e vuqa ena Lotu era sotava tiko na dredre oqo: ‘Au sega sara ni vinaka rawa.’ “Au sa yaco koso sara vakalevu.” “Au na sega ni vinaka cake.”

“Me vaka ni da luve ni Kalou, e sega ni dodonu meda vakacacani se rulaki keda, vaka sara ga na noda mokulaki keda e rawa ni da yaco kina me vaka na tamata e vinakata na Kalou me da yaco me vakakina. Segal!” (Jeffrey R. Holland, “O Koya mo Dou Qai Vinaka Sara—Vakaoti,” *Liaona*, Nove. 2017, 40).

- Meu na vuli vakacava mai na noqu cala niu se nanuma tikoga na noqu yaga me vaka niu luve ni Kalou?

- Na cava na noqu nanuma me baleta na nona vakayagataka o Peresitedi Holland na vosa ena *yaco mai* ena ulutaga ni nona vosa?

Na noqu veimaliwai kei Jisu Karisito

“Ka ra sa raici ira vakaira ena kedra ituvaki vakayago, ni ra sa lailai sobu mai na kuvu-ni-soso. Era sa tagi vata vakadomoilevu ka kaya: Mo ni yalololoma ka vakayagataka na dra ni veisorovaki i Karisito me keimami vosoti kina ena neimami ivalavala ca, ka me vakasavasavataki kina na yaloi keimami; ni keimami sa vakabauti Jisu Karisito, na Luve ni Kalou, o koya ka a bulia na lomalagi kei na vuravura, kei na veika kecega; o koya ka na lako sobu mai ena kedra maliwa na luve ni tamata.” (Mosaia 4:2).

Ena yaco na iwalewale ni veivueti ena gauna eda vakanamata kina ki na iwali ka sega ena leqa. Ni da vaqaqacotaka na noda veimaliwai kei Jisu Karisito, ena solia vei keda o Koya na kaukauwa kei na vakacegu eda gadreva meda bula ni da vuetaki tiko.

- Na cava na noqu veiwekani kei Jisu Karisito? Au sa nuitaki Koya beka me vukei au?

- Niu sa kila na noqu malumalumu, sa tu beka vei au na yaloqaqa meu gole vua na noqu iVakabula me baleta na Nona Veisorovaki ni veivakabulai? Cava na vuna se cava e sega kina? Ke sega, meu na tekivu vakacava?

“Na ivolanikalou e vakamacalataka na ivunau i Karisito o ya na kena cakacakataki na vakabauti Jisu Karisito kei na Nona Veisorovaki, veivutuni, papitaiso, na ciqomi ni isolisoli ni Yalo Tabu, kei na vosota me yacova na ivakataotioti. [raica na 2 Nifai 31].

“Na Veisorovaki i Karisito e vakavurea na ituvaki e so eda na rawa ni nuitaka kina na ‘cakacaka dodonu, kei na loloma cecere, kei na nona loloma soli wale

na Mesaia Tabu,” [2 Nifai 2:8], ‘ka vakataucokotaki [vei Karisito]’ [Moronai 10:32], meda rawata na ka vinaka kecega, ka rawata na bula tawamudu.

“Na ivunau i Karisito ena yasana kadua sai koya na sala—na sala duadua ga—eda na rawata kina na veivakalougatataki kece sara e vakarautaki vei keda ena Veisorovaki i Jisu” (Brian K. Ashton, “Na iVunau i Karisito,” *Liaona*, Nove. 2016, 106).

- Na 12 na ikalawa ni veivueti era dau vakatokai ena so na gauna me “ikalawa ni gone“ baleta ni ra sa ikalawa lailai sara ena iwalewale ni kena vakayagataki na ivunau i Jisu Karisito ki na leqa ni veivakatotogani. Ena vukei au vakacava na noqu taura na “ikalawa ni gone“ oqo meu ciqoma kina na veivakalougatataki ni Veisorovaki i Jisu Karisito?

Noqu gagadre meu kua ni vakatotogani

“Ni o vagoleya tani nomu vakasama mai na veivagolei tani kei vuravura, eso na ka e vaka me bibi tu vei iko ena gauna oqo sa na sega soti. Sa na gadrevi mo kaya sega ena so na ka, e dina ga ni ra sega ni ka ca. Ni bola na mua ka

tomani na iwalewale ni bula taucoko oqo ena nomu vakatabuya nomu bula vua na Turaga, ena vakurabuitaki iko na nomu ivakarau ni rai, na veika o vakila, kei na igu vakayalo! (Russell M. Nelson, “iYau Vakayalo,” *Liaona*, Nove. 2019, 77)

Na yalayala oqo, a vakayacora e dua na parofita ni Kalou, e tuvanaki kina na veisau veivakurabuitaki e rawa ni da vagolea na noda vakanamata vua na Turaga.

- Na ivalavala cava ena veisiga au na cakava meu vakanamata kina vei Jisu Karisito?

- Na veika vakatani cava vakavuravura au na kaya kina na sega, ka nuitaka ni ra na “sega tale ni vakaliuci”?

“A sa kaya vei [Alama] na Turaga: Kakua ni kurabui ni sa dodonu me sucu tale na tamata kecega; io, na tagane kei na yalewa, na veimatanitu kece, veimataqali, duivosavosa kei na tamata kecega; io, me ra sucu va-Kalou, ka saumaki mai na nodra ivalavala vakayago kei na nodra lutu, me ra ivalavala dodonu, ni sa sereki ira na Kalou, ka sa yaco ni ra sa luvena tagane ka luvena yalewa” (Mosaia 27:25).

- Na noqu lomasoli meu veisau sa idola ni noqu vueti mai na noqu “lutu.” E tiko beka vei au na gagadre meu kua ni vakatotogani? E sega beka ni lomaqu dina? Ke vakakina, baleta na cava?

- E yaco mai na gagadre ni lomaqu niu vakasamataka na ka e vakaleqai au kei ira tale eso ena noqu vakatotogani. Na cava na isau ni noqu vakatotogani?

- Na cava na isau ki na noqu tiko bulabula?

- Na cava na kena isau ki na noqu matavuvale? na noqu veimaliwai? na noqu rawa ni vukei ira na tani?

- Ena vakayaco-ka vakacava na noqu vakatotogani ki na noqu veimaliwai kei na Kalou?

Vakasaqara na veivuke

“Me vaka ni da sa dau muria na Karisito, eda sa sega ni vakuwai mai na bolebole kei na dredre eso ni noda bula. Sa dau gadrevi tu meda cakava na ka dredre eso, ia kevaka eda qarava duadua ga, ena veivakadrukai ka rawa me sega dina ni rawa. Ni da ciqoma na veisureti ni iVakabula me da ‘lako mai vei au’ [Maciu 11:28], ena vakarautaka o Koya na veitokoni, vakacegu, kei na sautu e gadrevi“ (Joni A. McCune, “Lako Mai vei Karisito—Bula Vaka-Yalododonu Edaidai,” *Liaona*, Me 2020, 36).

- Na iVakabula e vakarautaka na veitokoni, vakacegu, kei na sautu e gadrevi me caka kina na veika vakaitamera se dredre. Meu na kunea vakacava na veitokoni kei na vakacegu sa yalataka o Koya?

- E sa vakaitamera beka se na dredre na veivueti kevaka au tovolea duadua ga?

- E vukei au vakacava na noqu kila ni sega ni dua e vakabulai mai na veivakatovolei ena nodra bula ka da gadreva kece na veitokoni meu biuta laivi na noqu lomalomarua meu dodoliga yani vei ira na tani meu vukei?

- Au sa bau masulaka beka o cei me na noqu dauveiqaravi? E dua beka na yaca e basika mai noqu vakasama?

“Sa vakakina ena nona loloma soli wale na Turaga sa rawa kina ki na tamata yadua, ena vakabauta na Veisorovaki i Jisu Karisito kei na veivutunitaka na nodra ivalavala ca , mera ciqoma na kaukauwa kei na veivuke mera cakava na vei cakacaka vinaka ka ra sega beka ni rawa ni rawata kevaka era a cakava ena nodra dui sala ga. Na loloma soliwale oqo sa ikoya na kaukauwa ka rawa kina vua na tagane kei na yalewa mera rawata na bula tawamudu kei na bula vakacerecerei ni oti na nodra sa solia na nodra vinaka duadua“ (Bible Dictionary, “ Grace”).

- Eso na gauna au a rawa ni biuta kina na noqu veivakatotogani ena dua na gauna. Meu na galala tikoga vakacava mai na veivakatotogani, kevaka mada ga au lomaocaoca se yalolailai?

iKalawa 1: Vakatusa ni o keda, vakai keda, sa sega na noda kaukauwa meda valuta rawa na noda veivakatotogani ka sa yaco meda sega ni lewa rawa na noda bula.

iVakavuvuli Bibi: Mo Dina

E vuqa vei keda a tekivutaka na nona vakatotogani ena nona via vakatovolea na ka. Eso vei keda a mai coko me baleta na gagadre dina (me vaka na wainimate mai vei vuniwai), se dua na cakacaka ni vakaduiduile. Eso vei keda era tekivu saga meda drotaka na mosi. E vuqa vei keda eda tekivu ena sala oqo ni da qase cake sara mai vei ira na gone. Se cava ga na noda ile se na keda ituvaki, sega ni dede noda sa raica ni veivakatotogani a sega walega ni vakaceguya na mosi vakayago. E vakamamadataka na lomaocaoca se vakanunutaka na lomada. E vukeyi keda meda lewa na noda leqa—se noda nanuma. Ena loma ni dua na gauna, eda a vakila ni da galala mai na rere, lomaleqa, galili, yalolilai, diva lesu, se vucesa. Ia baleta ga ni bula e vutucoqa ena ilavaki e vakauqeti kina na mataqali yalo vakaoqo, eda a lesuva kina vakawasoma noda itovo veivakatotogani. Na veivakatotogani e yaco me dua na sala levu eda saga kina meda walia na noda gagadre kei

na lomada. E kila vinaka tu na iVakabula o Jisu Karisito na sasaga dredre oqo. E kaya o Peresitedi Spencer W. Kimball, "A raica o Jisu ni cala na ivalavala ca ia a raica talega na ivalavala ca ni vu mai na titobu ka sega ni wali na nona gagadre na tamata ivalavala ca" ("Jesus: The Perfect Leader," *Ensign*, Okos. 1979, 5).

Ia, e vuqa vei keda a lecava tikoga me kila se tusanaka, ni da sa vakayalia na kaukauwa me vorata ka vakuwai keda mai kina. Ena noda gauna luluqa duadua, e vuqa vei keda e vakila ni vica wale ga na noda digidigi. Me vaka a vakamacalataka o Peresitedi Russell M. Nelson: "Na veivakatotogani e dau sorova malua na galala ni digidigi. Ena kena vakayagataki na wainimate, sa na rawa vakaidina vua edua me tagutuvi koya mai na kaukauwa me vakatulewa vakai koya" ("Addiction of Freedom," *Ensign*, Nove. 1988, 7).

Eda sa vinakata meda cegu ia sa yali na inuini kece. Ni da vakasinaiti ena rere kei na yaluma, eso

vei keda era nanuma mera sa tinia na nodra bula me sa tini kina vakadua. Ia eda qai kila ni oqo e sega ni sala e vinakata na Tamada Vakalomalagi meda muria.

E dredre meda vakatusa na noda itovo ni veivakatogani. Eda cakitaka na bibi ni keda ituvaki ka levea na noda rawa ni kilai kei nai sau ni noda digidigi meda tovolea meda vakalailaitaka se vunitaka na noda itovo oqo. Eda sega ni kila ni noda lawakitaka ka lasutaki ira vakakina oi keda, eda sa sisi vakatitobu sara ki na noda vakatotoganitaki. Me vaka ni sa tubu cake tikoga na noda sega ni vorata rawa na noda veivakatogani, e vuqa vei keda a beitaka na matavuvale, itokani, iliuliu ni Lotu, kei na Kalou sara mada ga. Eda sa qai tu duadua vakalevu cake, ka tawasei keda mai vei ira na tani—vakabibi na Kalou.

Ni da umanaki keda ena lasu kei na cakacaka vuni, ka nuitaka me vagalalataki keda se beitaki ira na tani, eda na malumalumu mai vakayalo. Ena vei ivalavala yadua ni lasu ka vunia na noda vakatotogani, eda sa vakatuituitaki ena “dali laino ” ka mani yaco sara me kaukauwa vaka na sinucodo (2 Nifai 26:22). Sa qai yaco mai na gauna meda sa na sotava kina e matanavotu na veika dina. Sa sega tale ni rawa meda vunitaka na noda sa vakatotoganitaki tu ena noda tukuna e vica na lasu se ena neimami kaya, “E sega soti ni ca sara!”

E dua na daulomani, e dua na vuniwai, e dua na turaga ni lewa, se dua na iliuliu vakalotu ena tukuna vei keda na dina eda sega ni rawa ni cakitaka; na vakatotogani ni sa vakarusa tiko na noda bula. Ena noda raica yani vakadodonu na veigauna sa oti, eda sa tusanaka ni a sega ni mana e dua na ka eda a tovolea meda cakava vakai keda. Eda sa vakadinadinataka ni veivakatogani sa qai ca vakalevu sara. Keimami a raica rawa talega na levu ni vakacaca veiwekani ka vu mai na veivakatogani sa butakoca talega maivei keda na yalo ni bula kilikili. Ena gauna oqo, eda a taura na imatai ni ikalawa ki na bula galala kei na veivueti ena noda

kunea na yaloqaqa meda vakadinadinataka ni oqo e sega ni dua ga na leqa se itovo ca.

Eda sa qai vakatusa na dina ni da sa sega ni rawa ni vakatulewataka vinaka na noda bula ka da sa gadreva na veivuke me valuti rawa na noda veivakatogani. Eda sa vakadinadinataka ni da sa sega ni vakabulai keda rawa, ka vakakina ni da sa sega ni yalomatua ni da cakava tiko na noda veivakatogani ena mataqali cava ga. Eda sa kila kina ni da sa gadreva na veivuke mai vua na Kalou kei ira tale eso meda dina vakai keda. Na ka veivakurabuitaki me baleta na vakatutusa dina vaka oya ni druka kei na noda sa qai soli keda sa tekivu kina na veivueti.

Na dina sa yavu ni veikalawa kece tale eso ka vukei keda meda kila na noda gadreva na iVakabula. E vakavulica o Peresitedi Dieter F. Uchtdorf, ena nona gauna ni Mataveiliutaki Taumada: ”Na noda rawa ni raici keda vakamatata sa ka bibi ki na noda tubu vakayalo kei na tiko vinaka. Kevaka e vakataotaka tiko na noda caka cala kei na malumalumu na butobuto, ena sega ni rawa vua na kaukauwa ni veivakabulai ni iVakabula me vakabulai ira ka vakaukauwataki ira [raica na Ica 12:27]” (“Turaga, Koi Au Beka?,” *Liaona*, Nove. 2014, 58).

Nida vakaitavi ena noda veivakatogani, eda lasutaki keda kei ira tale eso, ia eda na sega ni rawa ni vakaisini keda dina. Eda vakalecalecava ni da sa vinaka tu, ka sinai tu ena yalo kaukauwa kei na iulubale. Ia ena dua na vanua titobu e loma, eda kila ni da vakayacora na noda veivakatogani e vakavuna na rarawa levu. Na Rarama i Karisito sa dau vakananumi keda tikoga. Sa dua na oca levu na cakitaka tiko na dina oqo; ka dua na vakacegu meda vakadinadinataka ni tiko e dua na noda leqa. Kena itinitini, eda sa qai vakatara e dua na idola lailai sara me curu mai kina na vakanuinui. Ni da digitaka meda tusanaka ni sa tiko e dua na noda leqa ka lomada meda vakasaqara meda tokoni, eda solia ki na inuinui oqo e dua na vanua me tubu kina.

Cakacakataki ni iKalawa

Oqo na parokaramu me cakacakataki Na noda toso ena vakatau ena noda dau vakayagataka wasoma na veikalawa ena noda bula e veisiga. Sa kilai tu oqo me “cakacakataki na ikalawa.” Na cakacaka oqo ena vukei keda meda lako mai vei Karisito ka ciqoma na veidusimaki kei na kaukauwa e gadrevi me da taura na ikalawa e tarava ena noda vueti.

Biuta tani na dokadoka ka vakasaqara na yalomalumulumu

Sega ni rawa ni rau bulavata na dokadoka kei na dina. Na dokadoka e dau veivakacalai ka dua na tiki yaga sara ni veivakatotogani kecega. Na dokadoka e vakatanitaka na irarai ni ituvaki ni veika ena gauna oqo, ena veigauna sa oti, kei na veigauna e se bera mai. Sa dua na veivakataotaki levu ki na noda vuetaki. E kaya o Peresitedi Ezra Taft Benson:

“Na dokadoka e yalo ni bula ni veiqati. Eda via vorata na lewa ni Kalou. Nida dulaka cake na noda dokadoka vua na Kalou, eda vakayacora ena yalo ni ‘me yaco ga na noqu lewa ka me kakua na nomuni.’ . . .

“Na lomada ena veisivisivi kei na loma ni Kalou ena vakatara na gagadre eso, yalo ni gu, kei na veigagano ka sega ni tarovi.

“O ira na viavialevu era na sega ni vakatara na dodonu ni Kalou me veidusimaki voli ki na nodra bula. Era boletaka na nodra kila ka saqata na kilaka levu ni Kalou, na nodra vuku e saqata na kaukauwa vakamatabete ni Kalou, na nodra rawaka e saqata na Nona cakacaka e veivakurabuitaki” (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Ezra Taft Benson* [2014], 232).

Ena dua na gauna, eda na digitaka kina meda biuta na noda dokadoka ka tukuna dina na noda veivakatotogani. E sega ni rawarawa na yalomalumulumu, cakacaka ena veiyabaki ni veivakaisini, ka digitaka na yalodina,

ia ni toso na gauna, ena yaco me dua na veivakalougatataki cecere.

Oqo e dua na veisau levu vei keda ni da biuta na noda viavialevu ka yaco meda yalomalumulumu. E vuqa vei keda eda sega ni vakayalomalumulumutaki keda ia eda a “vakasaurarataki me da yalomalumulumu” (Alama 32:13). Se mani cava e yaco, na revurevu ni noda veivakatotogani ena toboki keda, ka da sa vakayalia na veika e taleitaki vei keda—na noda itikotiko, noda cakacaka, noda matavuvale, kei na noda galala sara mada ga. Eda sa vakayalia na veivakabauti ni matavuvale kei na itokani. Eda sa vakayalia na noda dokai keda kei na noda yalodei me da sotava na bolebole ni bula. Eda sa yacova na noda luluqa taucoko, e dina ga ni mosimosi na yalomalumulumu e yaco kina, sa itekivu ni noda bula vuetaki.

E sega ni rawarawa na vakalesui mai na veivakatotogani; e gadrevi kina na cakacaka vakaukauwa. Ia eda qai kila ni isau eda sauma meda tiko ga kina ena noda veivakatotogani e levu cake sara mai na isau ni veivueti. Ni da sa biuta laivi na viavialevu, eda sa vakarau tu meda tekivuna na sala ki na galala mai na veivakatotogani.

Meda dau dina ka vosa vua e dua

E dua na ka bibi meda vukei keda meda dau dina ena noda veivakatotogani oya meda veivosaki kei na dua. Baleta ni noda veivakatotogani e vakavuna meda vakadonui keda, vakaiulubaletaka, ka lasu vei ira tale eso, wili kina o keda, e vuqa vei keda eda kenadau ni veivakaisini. Na veivakaisini oqo ena rawa kina vei keda me da sasagataka na noda veivakatotogani, ka dredre vei keda meda raica na veika ena yalodina. Ni da vakalailaitaka ka vakadonuya na noda itovo, eda nanuma cala ni da se lewa tiko ga. Ia, ni da dolava na yaloda ka tu e matanavotu vata kei na dua tale, na tamata o ya ena rawa ni vukei keda meda raica na dina ka voroka na veivakaisini.

Na tamata eda na via vosa taumada kina sai koya na Tamada Vakalomalagi. E rawa ni da masu ka kerei Koya me vukei keda meda dau dina, raica vakamatata cake na veika eso, ka yaloqaqa meda ciqoma na dina. Sa na qai rawa ni da vakasamataka ena masumasu e dua tale meda vosa vua, e dua e kila na kosipeli i Jisu Karisito kei na sala ki na veivueti Digitaka e dua o nuitaka. E rawa ni watimu, itubutubu, lewe ni matavuvale, iliuliu ni Lotu, itokani, itokani vakacakacaka, daunivakasala ni veiqaravi vakavuniwai, dauveiqaravi, daukaulotu, se dua na dauveivakarautaki ena dua na soqoni ni veivueti. Ni oti na noda digitaka e dua, na ikalawa e tarava oya meda wasea vei ira na sala eda sotava tiko kina na dredre. E dodonu meda masulaka meda yaloqaqa ka dau dina ena kena levu ga eda rawata me baleta na noda veivakatogani. (Raica na itukutuku “Veitokoni ena Veivueti.”)

Tiko ena soqoni

Na soqoni ni veivueti era ivurevure kaukauwa ni inuinui kei na veitokoni. Ena vanua cava ga eda tiko kina, e rawa ni da tiko yadua ena soqoni se ena initaneti. Na veisoqoni oqo e dua na vanua me soqoni vata kina kei ira na tani kara vakasaqara na veivueti, kei ira era sa lakova oti na salatu oqo ka sa ivakadinadina bula ni kena yaga. Ena soqoni ni veivueti, eda na kunei ira na sotava na nodra vakayagataka na veikalawa kei na kunei ni kena veivakabulai, kei ira sa tu vakarau me ra vukei keda ena noda ilakolako. Na soqoni ni vakalesui mai e vanua ni kila ka, inuinui, kei na veitokoni.

Ena soqoni oqo, eda vulica kina na ivakavuvuli matata ni kosipeli ka rawa ni vukea na veisau ni itovo. A vakavulica o Peresitedi Boyd K. Packer: “Na vulici ni veivunau ni kosipeli ena vakavinakataka cake vakatotolo na itovo mai na kena vulici na itovo me vakatorocaketaki kina na itovo. Na vakaogai tu ena itovo tawakilikili eso, e rawa ni veimuataki ki na itovo tawakilikili. Oqori na vuna eda vakabibitaki sara kina vakaukauwa na vulici ni veivunau ni kosipeli” (“Little Children,” *Ensign*, Nov. 1986, 17).

E sega ni saumi ka taqomaki na macala ni bose. Gole ki na AddictionRecovery.ChurchofJesusChrist.org mo vaqara e dua na soqoni volekati iko.

Vuli kei na Kilamatata

Na vulici ni ivolanikalou kei na itukutuku mai vei ira na iliuliu ni Lotu ena vukei keda ena noda vuetaki. Na vuli oqo ena vakalevutaka na noda kila ka vukei keda meda vuli. Eda vakayagataka na ivolanikalou, itukutuku, kei na taro oqo me baleta na vuli yadua, volavola, kei na veivosaki vakailawalawa oqo.

Na vakasamataki ni volavola ena rawa me veiuabaleti, ia na volavola sa iyaragi kaukauwa sara me baleta na veivueti. Na volavola e solia vei keda na gauna meda vakasama kina, vukei keda meda vakanamata ena noda nanuma, ka vukei keda meda raica ka kila na veika e yaco, vakasama, kei na itovo e vakavolivolita na noda veivakatogani. Ni da sa volavola, ena katonu tale tikoga e dua na itukutuku ni noda nanuma. Nida toso tiko ena veikalawa, eda na raica na noda toso. Ia ena gauna oqo, mo vola ena lomadina kei na yalo e tadola na nomu nanuma, veika o vakila, kei na vakasama.

O sa vakadeitaka beka ni o sega ni valuta rawa na nomu veivakatogani?

“Na veivakatogani e tiko kina na kaukauwa me vakuwai na lewa ni tamata ka vakawabokotaki na galala ni digidigi. E rawa ni butakoca e dua na kaukauwa me vakatulewa kina” (Boyd K. Packer, “Revelation in a Changing World,” *Ensign*, Nove. 1989, 14).

- Na cava soti na ivakatakilakila au sega ni kaukauwa kina ena noqu itovo ni veivakatogani?

- E tarai au vakacava na noqu veivakatotogani?

- Na veika vuni cava au dau vunitaka vei ira na tani?

- Na cava na kena bibi ni ka au sa cakava me rawa niu vakaitavi kina ena noqu itovo ni veivakatotogani?

- Na itovo se ivakatagedegede cava au sa voroka?

- Au sa vakasamataka vakacava na digidigi oqo?

Waloloi kei na karamaca

“Sa kalougata ko ira era sa via kania ka via gunuva na ivalavala dodonu: ni ra na vakamamautaki” (Maciu 5:6).

“Ka sa waloloi na yaloqu; kau tekiduru e matana na noqu Dauniveibuli, kau a tagi vua ena masu kaukauwa kei na yalo ni vakatakekere me baleta na yaloqu; ka’u tagi tikoga vua ena siga taucoko; io, ni sa bogi mai au sa tabalaka cake tiko ga na domoqu me yaco ki lomalagi” (Inosi 1:4).

- Eda vulica mai na ivolanikalou e rua oqo, ni yaloda e rawa ni walokai ena viakana. Au sa bau vakila beka na lala ni lomaqu, kevaka mada ga au sega ni viakana vakayago? Na cava e vakavuna na lala vaka oya?

- E rawa ni vukei au vakacava na viakania na veika ni Yalo meu lomadina vakalevu cake kina?

Na dina

“Eso beka era dau raica na ituvaki ni itovo ni bula e kilai tu me lomadina me dua na ulutaga e ka wale sara. Ia, au vakabauta ni sa ka bibi sara ki na kosipeli. Ke sega na lomadina, na noda bula . . . ena lutu sobu yani ki na vakasisila kei na veilecayaki” (Gordon B. Hinckley, “We Believe in Being Honest,” *Ensign*, Oct. 1990, 2).

- Na cava eso na sala eso au sa lasu kina ka qai tovolea meu vunia matua na noqu veivakatotogani mai vei au ga kei ira tale eso. Sa vakavuna vakacava na itovo oqo na “vakasisila kei na veilecayaki”?

- Na ituvaki cava e vakasaurarataki au meu yalomalumalumu ka veivutuni?

- Na inuinui cava e solia o Alama vei au? Ena rawa vakacava meu kunea se ciqoma na inuinui oya?

Yalomalumalumu

“Ia oqo, baleta ni sa vakasaurarataki mo ni yalomalumalumu ko ni sa kalougata kina; ni tamata ena so na gauna, kevaka sa vakasaurarataki me yalomalumalumu, ena vakasaqara na veivutuni; ia oqo sa dina sara, ko koya yadua sa veivutuni ena raica na loloma cecere; ia ko koya sa raica na loloma cecere ka vosota me yacova na ivakataotioti ko koya oqo ena vakabulai” (Alama 32:13).

Vakavolivoliti ena veitemaki

“Au sa vakavolivoliti, ena vuku ni veitemaki kei na ivalavala ca sa dau vakaleqai au vakarawarawa.

“Ia ni’u sa gadreva meu marau sa vutugu na yaloqu ena vuku ni noqu ivalavala ca; ia, au sa kilai Koya kau sa vakararavi vua.

“Sa dautotaki au na noqu Kalou; sa tuberi au ena noqu rarawa mai na loma ni lekutu ka a maroroï au mai na wasaliwa titobu.

“Sa vakasinaiti au ena nona loloma, ka sa caucaudre tu e yagoqu taucoko” (2 Nifai 4:18–21).

- Ni vakila na nona sa vakamalumalumataki o Nifai, a qai vakararavi vei cei ?

- Na cava o rawa ni cakava mo vakararavi vakaidina kina vua na Turaga?

“Au sa qai kila ni sa ka walega na tamata”

“Ka sa yaco ni sa oti mada e vica na auwa sa qai kilai yalona ka kaukauwa tale ko Mosese me vaka e dua na tamata; a sa kaya vakataki koya: Ia ena vuku ni ka ogo au kila kina ni sa ka wale ga na tamata, ogo na ka au a sega sara tu ga ni kila” (Mosese 1:10).

- Ena sala cava soti au sa okati meu tawayaga kina, ni sega vei au na veivuke ni Kalou?

- Ena sala cava soti sa tawayalani kina na kequ yaga?

- Ena rawa vakacava meu vakadinadinataka na noqu gadreva meu vakararavi vua na Kalou meu vakatusa na noqu “ka wale“ ka yaco me vaka e dua na gone lailai? (Mosaia 4:5; raica talega na Mosaia 3:19).

iKalawa 2: Yaco meda vakabautani kaukauwa ni Kalou ena rawa me vakavoutaki keda ki na taucoko ni tiko bulabula vakayalo.

iVakavuvuli Bibi: iNuinui

Nida sa vakila na noda malumalumu mai na noda vakatotogani, e vuqa vei keda sa yali sara ga na nodra vakanuinui. Eda a saga meda sa soro ena vuqa na gauna. Eso vei keda eda a masu vakavica vata vua na Kalou. Eda a kere veivosoti ena vuku ni noda itovo ka yalataka nida na veisau. Ia ni oti na noda druka vakavica, eda sa tekivu nanuma ni sa rarawataki keda na Kalou ka sega ni via vukei keda. Kivei keda eda a tubu cake ka sega ni kila na Kalou, eda sa vakadeitaka ni sa oti kece sara na noda ivurevure yadua ni veivuke. Se cava ga, na ikalawa 2 e vakaraitaka vei keda e dua na isaunitaro nida sa biuta laivi se sega vakadua ni vakasamataka—me da kunea na inuinui vei Jisu Karisito kei na kaukauwa ni Nona Veisorovaki.

Ni da sa yalomalumalumu, eda sa qai kerea meda vukei. Ni oti na rarama lailai duadua ni inuinui, eda sa tekivu tiko ena soqoni ni veivakabulai ka cakacaka vata kei ira na dauveitokoni. Ni keimami a tiko ena soqoni taumada, keimami a vuabale ena

vakatitiqa kei na rere. Keimami a rere ka vakatitiqa, ia keimami a lako ga mai.

Keimami a qai rogoci ira na tagane kei na yalewa nira vakamacalataka vakadodonu na veika a yaco e nodra bula, na cava a yaco me veisautaki ira, ka vakacava tu na bula mai na veivakatotogani. Keimami kunea ni vuqa vei ira na tamata keimami sotavi ira ena veisoqoni, era a vakila talega na bula ka sega kina na inunui me vakataki keimami. Ia ni keirau tomana tikoga na neirau tiko, keirau raica e vuqa vei ira na veidredrevaki dina, veivosaki, matadredre, kei na yalodei me baleta na veisiga ni mataka. Keitou raica e vuqa era sa sotava e dua na veisau kaukauwa ena nodra bula, e dua na veisau keitou gadreva talega.

Vakamalua sara, sa tekivu me cakacaka vei keimami na ivakavuvuli era wasea ka cakava. Ni keimami lesu tikoga yani, keimami sa tekivu vakila edua na ka keimami a se bera ni bau vakila ena vica vata na yabaki—keimami a vakila na inuinui. Kevaka e a tiko na inuinui vei ira na tani ka a lako tani mai na bati ni veivakarusai, e rairai a tiko talega na

vakanuinui vei keimami! Keimami a vakavinavinaka vakalevu me rogoca ni kevaka keimami gole vei Jisu Karisito, sa na “sega ni tiko nai tovo ca, sega na veivakatotogani, sega na vakabebe, sega na ivalavala ca, sega ni vakuwai e dua na caka cala mai na veivosoti e taucoko” (Boyd K. Packer, “The Brilliant Morning of Forgiveness,” *Ensign*, Nove. 1995, 19).

Ena draki ni bula oqo ni vakabauta kei na ivakadinadina, keimami a kunea na inuinui ka a tekivu me vakayadrati keimami ki na loloma veivueti kei na kaukauwa ni Kalou. Sa tekivu me keimami vakabauta ni o Koya e rawa ni sereki keimami mai na ivesu ni veivakatotogani. Keimami a vakamuria na nodra ivakaraitaki na neimami itokani ka ra sa vuetaki tiko . Keimami sa tekivu cakacakataka na veikalawa, ka tokoni mai vei ira na tani—oka kina o ira na noda dauveiqaravi—kei na tiko ena soqoni ni veivueti. Ni keitou masu, vakasamataka vakatitobu, ka vakayagataka na ivolanikalou, ni toso na gauna keitou sa tekivu vakavouya na neitou itaviqaravi ena Lotu. Sa tekivu me yaco na neitou cakamana, ka keitou kunei keitou ni keitou sa vakalougatataki ena loloma soli wale i Jisu Karisito me vukei keitou me keitou sereki tiko ena dua na siga ena dua na gauna.

Ni keimami a taura nai ka 2 ni kalawa, keimami a lomasoli me vakaisomitaka na nuitaki keimami ga vata kei na neimami veivakatotogani ena vakabauta na loloma kei na kaukauwa i Jisu Karisito. Keitou a cakacakataka na ikalawa oqo ena neitou vakasama kei na yaloda ena nodra veitokoni na tani, ka keitou vulica ni yavu ni veivakabulai mai na veivakatotogani e dodonu me vakayalo. Ni da toso ki liu ka cakacakataka na veikalawa yadua e vakaturi tiko ena idusidusi oqo, a vakadeitaki vakawasoma vei keda na ituvaki vakayalo ni bula.

Na parokaramu oqo e vakayalo, ka sa dua na parokaramu ni cakacaka. Vei keda kei ira e vuqa tale, na cakacaka ni veivakabulai e yaga vakalevu sara ena sasaga kece sara. Ni da vakayagataka na ivakavuvuli oqo ka vakatara me cakacaka ena noda bula, eda sa vakalesui mai ki na vakasama vinaka ka taucoko na bulabula vakayalo. Eda na kunea e

dua na isema dina kei keda, kei ira na tani, kei na iVakabula o Jisu Karisito.

Vei ira eso, e vaka me yaco vakatotolo mai na cakamana ni veivakabulai; vei ira tale eso, sa tubu cake sara na kena vakabulai. Se cava ga, na ka bibi oya ni da tomana tikoga na noda *vakatovotovotaka* na vakabauta ka nuitaka ni na cakava vei keda na Kalou na veika eda sega ni rawa ni cakava vakai keda. Ni toso na gauna eda sa qai rawa ni kaya ni mai na “tudei vei Karisito,” eda sa vakabulai mai na veivakatotogani ka marautaka e dua na ”inuinui sa uasivi sara” (2 Nifai 31:20).

Erau sa tiko vata kei keda na Tamada Vakalomalagi dauloloma kei na Luvena, o Jisu Karisito, ena ikalawa kecega ni sala. Era na veivuke ena kena susugi ka vakalevutaki na noda inuinui vei Karisito. A vakavulica o Peresitedi M. Russell Ballard:

”Koi kemuni ko ni sa mai rawai ena vakatotogani cava ga, sa tiko na inuinui baleta na Kalou e lomana na Luvena kecega, ka baleta na Veisorovaki ni Turaga o Jisu Karisito sa rawa kina na veika kecega.

”Au sa raica na veivakalougatataki lagilagi ni veivueti ka na rawa me sereki kina e dua mai na sinucodo ni vakatotogani. Sa noda iVakatawa na Turaga ka na sega na ka me yali vei keda ni da sa nuitaka tiko na kaukauwa ni [Nona] Veisorovaki. Au kila ni Turaga ena rawa ka na sereki ira na bobula mai na nodra bobula, me vaka a tukuna na iApositolo o Paula, ‘Au sa rawata na ka kecega ena vukui Karisito sa vakaukauwataki au’ (Filipai 4:13)” (“Isa na iTuvatuva Qaseqase ni Vunica,” *Liaona*, Nove. 2010, 110).

Ke da sa qai lesu tale, eda na kunea ni yaga vakalevu na noda vuki vua na Kalou da qai veivosaki kei ira na noda dauveitokoni. Eda na rairai temaki meda biuta na inuinui kece. Ia na noda sa lesu tale e sega ni vakarusa na toso eda sa cakava, ka sega ni gadrevi me vakarusa na noda inuinui. Na noda lesu o ya sa ivakananumi kaukauwa ni noda gadreva meda tomana tiko ga na noda lako ki na soqoni ni veivueti, kunea na nodra veitokoni na dauveitokoni

kei ira tale eso, soli keda vua na Kalou, ka cakacakataka na veikalawa oqo. Ni da toso tikoga ki liu, eda sa tekivu vakila na kaukauwa i Jisu Karisito ena noda bula. Eda sa rawa sara ni lako tani mai kina, ka tubu tale ga na noda inuinui.

E vakavulica o Elder David A. Beddnar: "Eda na rairai nanuma cala ni yalololoma kei nai solisoli vakaoqori sa vakarautaki vei ira tale eso kara rairai yalododonu cake se ra veiqaravi tiko ena veikacivi e laurai vakalevu ena Lotu. Au vakadinadinataka ni sa vakarautaki tu kivei keda kece sara na yalo loloma ni Turaga ka sa nanamaki tu na Dauveivueti nei Isireli me tauca vei keda na veisolisoli oqori " ("Na Loloma Qaqa ni Turaga," *Liaona*, Me 2005, 101). Ena solia vei keda o Jisu Karisito e vuqa na loloma cecere ena noda ilakolako ki na veivueti, e dua vei ira na ka bibi duadua na inuinui ni rawa ni vakalesui keda mai na kaukauwa ni Kalou me da bulabula vinaka kina vakayalo.

iKalawa me Cakacakataka

Oqo na parokaramu me cakacakataka Na noda toso ena vakatau ena noda dau vakayagataka wasoma na veikalawa ena noda bula e veisiga. Sa kilai tu oqo me "cakacakataka na ikalawa" Na cakacaka oqo ena vukei keda meda lako mai vei Karisito ka ciqoma na veidusimaki kei na kaukauwa e gadrevi me da taura kina na ikalawa e tarava ena noda vueti.

Vakatorocaketaka na kilai dodonu ni ivakarau ni Kalou

Na noda madua e dau yaco me vakataotaka vakawasoma na sala meda kila na ivakarau ni Kalou kei na loloma me baleti keda. Ni da mataboko ena noda mosi kei na veivakatotogani, eda dau raici Koya vakavuqa me dua e dau veisaisaumi, rarawa, se cudruvi keda. Na inaki ni ikalawa ni cakacaka oqo oya me da biuta vakatikitiki na vakasama cala me baleta na Kalou ka tara cake e dua na ivakatagedegede ni Nona loloma, loloma veivueti, kei na gagadre me vakalougatataka keda.

iMatai, e bibi me da kila vinaka ni sa tiko e kea na Kalou kevaka mada ga eda sega ni vakila na Nona iserau. Noda yaco me kila ni Kalou e cakacakataka vakaukauwa ka gadrevi kina na vosota. E rawa ni dredre ni da sa matau ena vakacegui vakatotolo, ia ni toso na gauna eda sa rawa ni tekivu raica ka sotava na Nona ivakarau vakalou. Eda na kila vakavinaka cake na Kalou.

Sa rawa meda kerea vua na Tamada Vakalomalagi me vukei keda meda kila vinaka cake na ivakarau ni Nona bula. Sa rawa ni da vakasaqara na liga ni Kalou ena noda bula kei na levu ni ka e cakava vei keda o Koya. Sa rawa ni da vulica na ivolanikalou me baleta na loloma veivueti kei na loloma soliwale ni iVakabula ka qai veivosakitaka na ivolanikalou oqo vata kei ira na noda dauveiqaravi kei ira tale eso era tokoni keda.

Ni da sa tekivu rawata meda kila vakavinaka cake na loloma kei na loloma veivueti ni Kalou, eda sa tekivu vakila na yalodei kei na inuinui cecere cake ena kaukauwa ni Kalou me sereki keda. A vakadinadinataka o Peresitedi J. Reuben Clark Jr. na loloma veivueti ni Tamada Vakalomalagi ena nona kaya: "Au vakabauta ni vinakata na Tamada Vakalomalagi me vakabulai ira yadua na luvena. Au vakabauta ni nona lewa dodonu kei na loloma veivueti ena solia vei keda na isau levu duadua ni noda ivalavala, solia vei keda na veika kece e rawa ni solia, kei na kena veibasai, au vakabauta ni na vakatikora vei keda o koya na itotogi lailai duadua e rawa ni vakayacora" (ena Conference Report, Okot. 1953, 84).

Masu ka Vulica na iVolanikalou

E kaya o Peresitedi M. Russell Ballard: "Kevaka e dua sa vakatotogani ka gadreva me vakabulai, sa qai tiko e dua na sala ki na bula galala vakayalo—na sala ni drotani mai na veivakatotogani—na sala sa vakadinadinataka oti. E tekivu ena masu—ena yalodina, gumatua, ka dau veitaratara tikoga kei koya sa Bulia na yaloda kei na yagoda, na Tamada

Vakalomalagi” (“Oi na iTuvatuva Qaseqase ni Vunica,” *Liaona*, Nove. 2010, 110).

Ni da sa biuta laivi na viavialevu ka segata me da cakava na noda vinaka taucoko ena veisiga, eda gadreva me da masuta na veituberi kei na veidusimaki mai vua e dua na Tamada Vakalomalagi dauloloma. Eso vei keda eda se bera vakadua ni masu se vakasamataka vakatitobu na ivolanikalou. Eso vei keimami a temaki me keimami muduka na masu se vuli. Keitou nanuma cala ni sega ni cakacaka na sasaga oqo baleta ni keitou sega ni vakila ni keitou voleka vua na Kalou se baleta ni keitou se dredre tikoga ena veivakatotogani.

Keimami raica ni dua vei ira na idola ni rawaka oya me keimami tomana tiko ga na kena vakayagataki na iyaya ni cakacaka vakayalo oqo. Na masu e cake, masu ena vakavinavinaka rawarawa ena siga taucoko, kei na masulaki ira na tani era sa ivalavala vou kaukauwa vei keda e vuqa. E dua na sala meda vakalevutaka kina na kaukauwa ni masu oya na noda vakaraitaka ena yalodina na noda sasaga vua na Kalou. Ni da wasea vua na Tamada Vakalomalagi na noda sega ni tu vakarau me veisau, sa vaqacacotaki na noda gagadre. Keimami a sotava vakavuqa, na malumu veivakauqeti lalai mai vua na Yalo Tabu. Keimami sa tekivu taroga na Kalou se ikalawa lalai cava e rawa ni keimami cakava ena veisiga yadua, ka sega ni kerei Koya walega me kauta laivi na noda bolebole kei na veivakatotogani.

Na gagadre mo veitaratara kei na Kalou ena muataki iko mo vulica na nodra vosa na parofita makawa kei na gauna oqo. Na vulici ni ivolanikalou ena masumasu, vakasaqara na isau ni noda taro, kei na katokatonu ni veivakauqeti ni Yalotabu ena rawa ni veivuke ena noda vakabauta ni rawa ka na vukei keda na Kalou.

Na vanua vinaka me tekivu kina na vulica na vosa ni Kalou sai koya ena qaqana ka tiko ena mua ni iwase yadua ena idusidusi oqo. A digitaki na veitiki ni ivolanikalou oqori me salavata na kena vakasamataki tiko na veivueti, ka tarogi na vei

taro yadua ena vakanuinui ni na vukei keda meda bulataka na ivolanikalou kei na tikina oqo ena noda bula. Eda raica ni noda taura mada ga e vica na miniti ena veisiga me vakasaqarai na ka e gadreva na Kalou me tukuna vei keda ena solia vei keda na isau cecere. Eda solia noda ivakadinadina ki na dina oqo: “Io, eda sa raica ni ko koya yadua sa lomana, sa rawa me taura matua na vosa ni Kalou, na ka sa bula ka kaukauwa, ka na tawasea rua na ilawaki, na icori kei na vere kecega ni tevoro.” (Ilamani 3:29).

Vuli kei na Kilamatata

Na ivolanikalou kei na itukutuku oqo mai vei ira na iliuliu ni Lotu ena rawa ni vukei keda ena noda vuetai mai na veivakatotogani. Eda rawa ni vakayagataka meda vakasama vakatitobu, vuli, kei na vola itukutuku. Meda nanuma tiko meda dau dina ka vakabibi ena noda volavola meda rawata kina na ka e yaga vakalevu duadua.

Vakabauta na Kalou

“Mo ni vakabauta na Kalou; mo ni vakabauta ni sa tiko o koya, ka a bulia na ka kecega, mai lomalagi kei vuravura; mo ni vakabauta ni sa nona kece na yalomatua, kei na kaukauwa kece, mai lomalagi kei vuravura; mo ni vakabauta ni na sega ni kila taucoko na tamata na veika kece sa kila na Turaga” (Mosaia 4:9)

- E lewevuqa na dauivakadinadina mai lomalagi vakakina e vuravura era vakadinadinataka ni bula tiko na Kalou. Na ivakadinadina cava soti me baleta na Kalou kei na Nona loloma au sa bau sotava?

- Na cava e sa vukei au meu vakabauti Jisu Karisito?

Vakalevutaka na vakabauti Jisu Karisito.

E vakavulica o Peresitedi Russell M. Nelson: "Tekivu nikua mo vakalevutaka na nomu vakabauta. Mai na nomu vakabauta, ena vakalevutaka kina o Jisu Karisito na nomu rawa ni tosoya na veiulunivanua ena nomu bula" ("Sa Tucaketale o Karisito: Na Vakabauti Koya ena Tosoya na Ulunivanua," *Liaona*, Me 2021, 101).

E vuqa vei keda a tovolea me lako tani mai na noda vakatotogani ena kaukauwa saraga ni lewa e loma se na nodra vakabauti na itokani se dua e kenadau ena veivakasalataki. Ena dua ga na gauna oqo, eda kunea ni neimami vakabauti keimami vakai keimami, se o ira na tani a sega ni rawata me keimami ra-wa vakataucoko kina na neimami vakatotogani. Na vakabauti Jisu Karisito kei na Nona rawa ni vakabulai keda sa yavu ni noda vakabulai.

- Na cava au vakila nikua me baleta na vuki vua na iVakabula ena noqu sasaga ni veivueti?

- Na cava era vakatura na noqu dauveiqaravi, iliuliu ni Lotu, kei ira tale eso meu cakava me vukea na vakalevutaki ni noqu vakabauta?

- Na ivalavala kei na ivalavala vakayalo cava e veisiga au a cakava tiko ena gauna o ya?

Na kaukauwa kei na qaqaco ni inuinui

Ni da sa nuitaka tu na yaloda kei na noda vakasama, eda na vakanamata vakavinaka ki na noda ivalavala ena veisiga ni mataka. Na inuinui e kauta mai na kaukauwa tudei kei na yalodei ka sega ni yalodei vakawawa. Na inuinui e rawa talega ni ivurevure ni vakacegu, sautu, kei na tudei ni vakasama ni da toso tiko ena noda vakabulai mai na veivakatotogani.

Me baleta na ivakavuvuli oqo, a kaya kina o Peresitedi Russell M. Nelson, “Na inuinui e kaukauwa cake mai na gagadre wale. Na inuinui, ka vaqaqacotaki ena vakabauta kei na loloma cecere, e bulia e dua na igu e kaukauwa me vaka na sitila. Na inuinui sa yaco me iyaqa ki na yalo. . . . Kevaka eda na ququmi tiko ki na iyaqa ni inuinui, sa na yaco me noda itataqomaki *me tawamudu*” (“A More Excellent Hope” [Brigham Young University devotional, Janu. 8, 1995], 3, speeches.byu.edu).

- Na gauna cava au sa vakila kina na kaukauwa kei na yalodei ena vuku ni inuinui vei Karisito?

- E tara vakacava na noqu vakasama, yaloqu, kei na lomaqu na noqu vakanuinui? E tara vakacava na noqu takete kei na noqu ituvatuva ena veisiga ni mataka?

- E tara vakacava na noqu veiwekani kei na noqu veimaliwai kei ira era lomani au ka kauwaitaki au?

Lisi ni vakavinavinaka

E dua na sala meda raica kina na Kalou ena noda bula oya meda dau vakasamataka vakatitobu ka volaitukutukutaka wasoma na noda veivakalougatataki. E rawa ni da kila vakavinaka cake na loloma nei Tamada Vakalomalagi me baleti keda ena noda vakasaqara na ivakadinadina ni Nona loloma kei na kaukauwa ena noda bula.

- Na veika cava au vakavinavinakataka?

- Na veika vinaka cava sa yaco ena noqu bula?

- Au sa raica vakacava na liga ni Kalou ena noqu bula?

- Na sala cava soti au tovolea tiko meu veisau, vinaka cake, ka toso?

Taura matua na inuinui ena loma ni gauna ni Iesu ki na ca.

E vakavulica o Elder Dale G. Renlund: “Na tamata yalododonu e tamata ivalavala ca sa dau tovolea tikoga.’ Na Kalou e kauwaitaka vakalevu sara se o cei o keda kei cei eda sa vakataka tiko mai na kena e baleta o cei eda a vakataka tu. E kauwaitaka o Koya meda tovolea tikoga” (“Yalododonu Edaidai e Tovolea Tikoga,” *Liaona*, Me 2015, 56). Eda dau vakila kece na yalo ni nuinui mate wale ena veigauna eso ni da segata me da vueti. E dina oqo kevaka se da sa Iesu tale ki na ca. Ia na noda inuinui kei na noda vueti bula e yavutaki vakalevu cake ena toso ka sega ena noda vinaka sara. Na kena sa yaco tale na ca e sega ni bokoca laivi na noda sasaga taumada se na sasaga ni noda vuki vei Jisu Karisito. Eda rawa ni vulica meda nuitaki Karisito tiko ga ni da Iesu tale ena ca.

- Na cava eso na qaqa se rawa-ka au sa bau rawata ena noqu bula ena dua na gauna lekaleka sa oti?

- Na cava era tukuna na noqu dauveiqaravi, iliuliu ni Lotu, lewe ni matavuvale, kei ira na itokani me baleta na noqu sasaga kei na toso?

Sa rawa Vua me sereki keda mai na veivakabobulataki

”Ia kevaka ko ni na vuki vua na Turaga ena lomamuni taucoko, ka vakararavi Vua, ka qaravi Koya ena nomuni vakasama taucoko, kevaka ko ni sa kitaka oqo, ena sereki kemuni ko Koya mai na veivakabobulataki me vaka na nona lewa kei na nona gagadre” (Mosaia 7:33).

- Na cava e vukei au meu vakabauta vakalevu cake na yalayala ni na sereki au o Jisu Karisito?

- Meu na gole vakacava vakavinaka cake vei Jisu Karisito, au sa nuitaki Koya ga, ka qaravi Koya ena gugumatua ni noqu vakasama? Na veika matata cava au rawa ni vakavinakataka?

- Na cava na kena ibalebale vei au meu waraki Jisu Karisito me vakabulai au “me vaka na nona lewa kei na nona gagadre?”

Lined writing area consisting of 31 horizontal lines for text entry.

Lined writing area consisting of 31 horizontal lines for text entry.

iKalawa 3: Eda sa lewa meda vagolea na lomada kei na noda bula ki na veimaroroi ni Kalou, na Tamada Tawamudu, kei na Luvena, o Jisu Karisito.

iVakavuvuli Bibi: Vakararavi vua na Kalou

Nai ka 3 ni ikalawa e ikalawa ni vakatulewa. Ena imatai ni rua na ikalawa, keimami a qai vakayadrati ki na ka keimami sega ni cakava rawa vakai keimami kei na veika keimami gadreva me cakava vei keimami na Kalou. Ia e nai ka 3 ni kalawa keimami a vakaveikilaitaki ki na ka duadua ga keimami rawa ni cakava vua na Kalou. Keimami a rawa ni cakava e dua na vakatulewa me dolavi keimami Vua ka solia na neimami bula taucoko—gauna sa oti, gauna oqo kei na veisiga ni mataka—kei na lewa ni neimami bula Vua. Nai ka 3 ni kalawa a vakayagataki kina na galala ni digidigi. Oqo na digidigi bibi duadua eda cakava ena bula oqo.

O Elder Neal A. Maxwell ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua a tauca na veimalanivoso oqo me baleta na vakatulewa bibi oqo: “Na kena soli na nona lewa edua sa ka ni tamata yadua ka duatani sara, me da biuta ena icabocabo ni soro ni Kalou. E sa dua dina na ivunau dredre, ia e ka dina. Na veika

tale e so eda sa solia vua na Kalou, ena totoka beka na kena irairai vei keda, ia era sa veika dina ga e sa solia oti vei keda, ka sa solia tu vakadinou vei keda. Ia ena gauna eda sa soli keda kina me sa duavata ga na loma ni Kalou kei na lomada, ia eda sa qai solia dina e dua na ka vei Koya” (“Insights from My Life,” *Ensign*, Oko. 2000, 9).

E vakamacalataka o Peresitedi Boyd K. Packer na nona vakatulewa me solia na nona lewa vua na Kalou kei na galala ni vakatulewa a solia vua: “E rairai na kuneka levu duadua ni noqu bula, ka sega ni vakatitiqataka na yalayala cecere duadua, a yaco mai ena gauna au sa yalodei kina vua na Kalou niu na dinautaka se solia vua na noqu galala ni digidigi—ka sega ni vakasaurarataki se vakusakusataki. Ena dua na kena vakasama, . . . me tauri na nona galala ni digidigi e dua, . . . ka kaya, ‘Au na cakava ni ko ni sa veidusimaki,’ sa oti o ya me kila ni ena kena vakayacori vakakina o taukena vakalevu sara” (*Obedience*, Brigham Young University Speeches of the Year [Dec. 7, 1971], 4).

Ni keirau tiko ena imatai ni gauna ena soqoni ni veivakabulai, keirau a rairai vakasaurarataki se vakaukauwataki sara mada ga mai vei ira eso me keirau tiko e kea. Ia me cakacakataka na ika 3 ni ikalawa, e dodonu me da vakatulewataka me da cakacaka vakataki keda. Keimami a vakila ni veisautaki na neimami bula me vakaoqo na kena levu, e sa neimami digidigi ga vakai keimami. E sega ni baleta na ka era nanuma se vinakata na neitou matavuvale kei na itokani. Keimami a raica me keimami yalorawarawa ka savasava se mani vakacava sara na nona nanuma kei na nona rai edua tale.

Ni keimami a taura nai ka 3 ni kalawa, keimami ciqoma ni veivueti mai e levu cake na ka a vakayacora na Turaga mai na neimami sasaga ga vakai keimami. A cakava na cakamana ni keimami sureti Koya ki na neimami bula. Eda digitaka meda vakatara na Kalou me vakabulai keda ka vueti keda. E a dua na vakatulewa me vakatarai Koya me dusimaka na neimami bula, ena kena nanumi tiko, ni dau rokova tu ga o Koya na noda galala ni digidigi. Keimami a biuta na neimami bula ki na Ligana ena gauna keimami sa nanuma kina me keimami tomana tiko na parokaramu vakanamata vakayalo oqo ni veivueti.

Ena gauna keimami a taura kina na ikalawa oqo, keimami a vakila na rere ni veika tawakilai. Na cava ena yaco kevaka keda na vakamalumalumutaki keda ka solia na noda bula kei na lomada taucoko ki na veimaroroi ni Kalou? E vuqa vei keimami, e a dredre sara na gauna ni gone, ka keimami a rere me rawai rawarawa me vaka tale na gonelailai. Ena vuku ni veika eda sotava ena veigauna sa oti, keimami vakadeitaka ni sega ni rawa ni yaco me bula vinaka tale. Keitou sa raica eso tale ni ra sa voroka e vuqa na yalayala, ka keimami sa voroka e vuqa sara na ka keimami cakava. Ia keirau sa nanuma me keirau tovolea na veika era a vakatura na neitou itokani era sa vueti tiko mai: “Kakua ni vakayagataka. Lako ki na soqoni. Kerea na veivuke.” O ira era sa lakova oti nai kalawa eso ni veivueti era sureti keda meda tovolea na ivakarau vou ni bula qo. Era a

waraka ena vosota me yaco meda lomasoli ka dolava vakalalai mada ga na katuba vua na Kalou.

Na Turaga sa dolea yani na veisureti vata oqo: “Raica, kau sa tu e na mata ni katuba, ka tukituki: kevaka sa rogoca na domoqu e dua na tamata, ka dolava na katuba, au na curu vua, ka vakayakavi vata kaya ka na vakayakavi vata talega kei au ko koya.” (Ai Vakatakila 3:20)

Ena kena itekivu, na neimami sasaga e a lomaleqataki ka tatao. Keimami a solia vua na Turaga na neimami veivakabauti ka qai taura lesu tale. Keimami a lomaleqa de na sega ni marautaka na neimami sega ni yalodina ka na vakasuka na nona veitokoni kei na loloma vei keimami. Ia a sega ni cakava o Koya.

Vakamalua sara keimami a vakatara vei Jisu Karisito me vakaraitaka na kaukauwa ni Nona veivakabulai kei na veitaqomaki ni kena muri na Nona sala. Keimami a qai kila yadua, ni sega walega me keimami biuta tani na neimami veivakatotogani, ia me keimami solia talega na loma i keimami kei na bula taucoko vua na Kalou. Ni vakayacori vakakina, keimami kunei Koya ni sa yalovosota ka ciqoma na sasaga malumalumu ni soli keimami ki Vua ena veika kecega.

Na noda rawa ni vorata na veitemaki sa vakaiyaqataki tu ena gauna oqo me da talairawarawa ki na loma ni Kalou ena yalomalumalumu. Keimami a vakaraitaka na gagadre me baleta na kaukauwa e soli mai ena vuku ni Veisorovaki ni iVakabula, ka keimami sa tekivu vakila na kaukauwa oqori ena loma i keimami, me taqomaki keimami mai na veitemaki ka tarava. Keimami sa vulica me keimami ciqoma na bula e na sala e vinakata na Turaga.

E rawa ni dredre vei keda na noda soli keda vua na Kalou. E gadrevi kina vei keda me da yalataki keda vou tale, ki na Nona lewa ena itekivu ni veisiga yadua, kei na so na gauna ena veiauwa se mai na dua na gauna ki na duatale. Ni da sa tu vakarau me cakava vakakina, eda na kunea na loloma soli wale,

se na kaukauwa, meda cakava na veika eda sega ni rawa ni cakava vakataki keda.

Na tomani ni solibula ki na lewa ni Kalou e vakalailaitaka na veisaqasaqa ka vakaibalebale vakalevu cake kina na noda bula. Eda sega ni cudru ena veika lalai e dau vakasosataki keda. Eda na ciqoma na isau ni noda ivalavala. Eda na cakava ga na veika ena cakava na iVakabula vei ira. Sa na qai tadola na matada, noda vakasama, kei na lomada, ki na ka dina ni veibolei ni bula vakayago ka na dau rawa tikoga ni kauta mai vei keda na rarawa kei na veilecayaki ka vakakina na marau.

Ena veisiga yadua eda vakavouya na noda yalayala meda talairawarawa ki na loma ni Kalou. Oqo na ka e vuqa vei keda e kena ibalebale ni da kaya, “Me liu mada nikua.” Eda sa nanuma me da biuta laivi na lomada kei na vakasaqarai keda vakai keda ka a yavu ni noda veivakatogani. Ka da sa nanuma me da marautaka e dua tale na siga ni vakacegu kei na kaukauwa e yaco mai ena vakararavi vua na Kalou kei na Nona vinaka, kaukauwa, kei na loloma.

Na ikalawa 1, 2, kei na 3 ena vukei keda meda kila na sala meda cakacakataka kina na vakabauta. E dua na ivakatakilakila matata duadua ni cakacaka ena ikalawa 3 oya ni da sa tu vakarau meda nuitaka na Kalou me rawa nida tomana tiko ga na ikalawa e tarava.

Cakacakataki ni iKalawa

Oqo na parokaramu ni cakacaka. Na noda toso ena vakatau ena noda dau vakayagataka wasoma na veikalawa ena noda bula e veisiga. Sa kilai tu oqo me “cakacakataki ni ikalawa.” Na cakacaka oqo ena vukei keda meda lako mai vei Karisito ka ciqoma na veidusimaki kei na kaukauwa e gadrevi me da taura kina na ikalawa e tarava ena noda vueti.

Noda lewa meda nuitaka ka talairawarawa vua na Kalou

Na veivosa oqo—tauri mai na dua na masu nei Reinhold Niebuhr ka vakatokai na “Masu ni Veivakacegui”—e rawa ni vukei keda meda nuitaka ka talairawarawa vua na Kalou: “Kemuni na Kalou, ni solia vei au na yalovinaka meu ciqoma kina na veika au sega ni veisautaka rawa, na doudou meu veisautaka kina na ka e rawa, kei na vuku meu kila na kedrau duidui.” Na veivosa oqo e rogodonu vinaka vata kei na vosa nei Parofita Josefa Simici ena Vunau kei na Veiyalayalati 123:17: “Io, Me da kitaka na veika kecega eda rawata ena yalo mamarau; io me da tudei sara ka nuitaka tu ni da na raica na veivakabulai ni Kalou, io me da raica na ligana ni sa vakaraitaka mai.”

E solia vei keda na Kalou na vakacegu ni da nuitaka na Nona rawa ni vukei keda. E rawa ni da ciqoma ena yalovinaka dina ga ni da sega ni rawa ni lewa na digidigi kei na nodra ivakarau na tani, ia sa rawa meda vakatulewataka na ka o na cakava ena ituvaki yadua o sotava. Eda sa digitaka ena yaloqaqa meda vakararavi vua na Tamada Vakalomalagi ka cakacaka me vaka na Nona lewa. Eda vagolea na noda lewa kei na bula ki na Nona veimaroroi. Eda sa lewa meda talairawarawa Vua ka muria na Nona ivakaro.

Ni da sa vueti bula tiko, eda sa raica ni dodonu me keimami vakatovototaka vakawasoma na ikatolu ni ikalawa. Ena so na gauna e vaka me da na yalataka tale ena veigauna yadua se ena veisiga yadua. E sega ni dua na ka na levu ni gauna eda gadreva me da cakava kina. Ena veigauna kece eda cakava kina, eda vakila na veivuke ni Kalou kei na Nona loloma, ka da na vaqacacotaki ena noda vueti bula. E vakananuma vei keda o Elder Neal A. Maxwell: “Na soli bula vakayalo e sega ni rawati ena dua na gauna lekaleka, ia ena kena vakatorocaketaki vakamalua kei na kena vakayagataki vakavica na vatu ni ikalawa. Na vatu ni ikalawa e kena inaki me tauri yadua ena dua na gauna. . . . Sa na qai rawa ni ‘tilomi na noda lewa ena lomai Tamada’

ni da sa ‘lomasoli me da soli keda me vaka sa vakamalumalumutaki koya na gone vei tamana’ (raica na Mosaia 15:7; 3:19)” (“Consecrate Thy Performance,” *Ensign*, Me 2002, 36).

Railesuva ka vakavouya na veiyalayalati kei na Kalou

Na nuitaka tiko na Kalou ena veika kecega, e rawa ni vaka na noda daramaka e dua na matailoilo vou, ka raica na veika kece sara ena dua na rai vou. Ena noda cakava na vakatulewa ni solia noda lewa vua na Kalou, eda na tekivu vakila na vakacegu kei na marau e vu mai na vakasaqarai kei na vakayacori ni loma i Tamada Vakalomalagi. E dua na sala eda vakaraitaka kina na noda lomasoli meda nuitaka na Kalou o ya meda vakavakarau meda taura na sakaramede ena bula kilikili.

Veivosaki kei na nomu bisopi se peresitedi ni tabana me baleta nomu vakatotogani kei na nomu vakatulewa mo muria na loma ni Kalou. Tovolea ena nomu igu taucoko mo dau tiko ena soqoni ni sakaramede ena veimacawa. Ni o sokalou tiko, vakarorogo vakavinaka ki na masu ni sakaramede ka vakasamataka na isolisoli ka via solia vei iko na Tamada Vakalomalagi. Qai vakavouya na nomu veidinadinati mo ciqoma ka muria na Nona lewa ena nomu bula, ena nomu vakaiivotavota ena sakaramede ke sa vakadonuya na nomu bisopi se peresitedi ni tabana.

Ni toso tiko na nomu sa vueti bula tiko, o na raici iko ni o yalorawarawa sara mo tiko maliwai ira era rokova na solibula ni iVakabula. Ko na tekivu mo vakila na dina “ni sa sega ni dredre vua na Kalou e dua na ka” (Luke 1:37)

Vuli kei na Kilamatata

Na ivolanikalou kei na itukutuku ogo mai vei ira na iliuliu ni Lotu ena rawa ni vukei keda ena noda vueti bula tiko. Eda rawa ni vakayagataka ena vakasama vakatitobu, vuli, kei na ivolaniveisiga. Na

noda ituvaki me da kunea na digidigi rawarawa ka malumu duadua me da bula vueti kina. Ia eda sa kila ogo ni dau veivuke vakalevu na yalodina kei na kena matata. Nida railesuva na isau ni taro ogo vei ira na noda dauveitokoni kei ira tale eso, eda na raica vakamatata na noda rai kei na inaki.

Meda kunea na duavata kei na loma ni Kalou

“O koya gona, oi kemudou na wekaqu lomani, mo dou vakaduavatataki kemudou ki na lewa ni Kalou, ka kakua ki na lewa ni tevero kei na gagadre vakayago; ka mo dou nanuma, ni dou sa vakaduavatataki oti vua na Kalou, ni sa loloma soli wale duadua ga ni Kalou dou sa vakabulai kina” (2 Nifai 10:24)

- Na cava na ibalebale ni vosa *vakaduavatataki*?

- Na cava na kena ibalebale meu bulataka na bula e duavata kei na lewa ni Kalou?

- Meu na vakila vakacava na kaukauwa veivuke ni Kalou ena noqu bula niu gole Vua?

- Na cava au vakila niu vakatara na Kalou me dusimaka na noqu bula?

- Na cava ena tarovi au meu vakatara Vua me dusimaka na noqu bula?

Soli iko ki na lewa ni Kalou

“Ia sa yaco me vakamamadataki na icolacola kece sa vakataqari vei Alama kei ira na wekana; io, a sa vakaukauwataki ira na Turaga me rawarawa vei ira na nodra icolacola, ka ra soli ira ena yalomarau kei na yalovosota ki na nona inaki na Turaga.” (Mosaia 24:15)

A rawa ni kauta laivi na Kalou na icolacola nei Alama kei ira na nona tamata. Ia, a vaqacacotaki ira o Koya me “rawarawa vei ira na nodra icolacola.” O na raica ni ra a sega ni kudru ia era soli ira ena yalomarau kei na yalvosota ki na inaki ni Turaga. Vakasamataka na yalomalumalumu e gadrevi me vakamamadatiki vakamalua na icolacola ka sega ena gauna vata ga.

- Na cava na kena ibalebale mo soli iko vua na Kalou?

- Meu na soli au vakacava?

- Na cava au nanuma me baleta noqu soli au ena lomasoli kei na vosota ki na ituvatuva ni Kalou?

- Meu na rawata vakacava na yaloqaga meu tovolea tikoga meu muria na Nona lewa?

Lolo kei na masu.

“Ia era sa daulolo ka masu vakawasoma, ka sa tubu ka kaukauwa cake tiko ga na nodra yalomalumalumu, ka sa dei ka tudei tiko ga na nodra vakabauta na Karisito, ka vakasinaiti kina na yalodra ena marau kei na vakacegu, io, ka sa vakasavasavataki ka vakatabui na yalodra, na veivakatabui sa yaco ena vuku ni nodra solia na yalodra vua na Kalou” (Ilamani 3:35).

- Na tikina oqo e vakamacalataka e dua na matatamata ka ra solia na yalodra vua na Kalou. Ena vaqacacotaka vakacava na lolo na nomu rawa ni solia na yalomu vua na Kalou, ka vakuai iko mai na veivakatotogani?

- Au na yalataka beka meu masu ena gauna ni veitemaki meu na yalomalumalumu ka vakabauti Karisito? Cava na vuna se cava e sega kina?

- E kaukauwa vakacava na noqu tu vakarau meu solia na yaloqu vua na Kalou ka sega ni vakatotogani?

Vakayalomalumalumutaki keda e mata ni Kalou.

“Ia raica, e sa vueti ira ni ra sa vakayalomalumalumutaki ira vua; me baleta ni ra sa tagi vagumatua vua sa vueti ira kina mai na nodra vakabobulataki; ia sa daucakacaka na Turaga ena nona kaukauwa ena veigauna kece vei ira na lue ni tamata, ka sa dodoka tu na liga ni nona loloma cecere vei ira sa vakanuinui vua” (Mosaia 29:20)

Na noda vakayalomalumalumutaki sa dua na lewa. Eda rawa ni temaki meda vakabauta ni dina ga a vukei ira tale eso na Kalou, e sega ni na vukei keda baleta ni o tawayaga ka sega na betemu. Eda rawa ni kila na lasu oqo ena kena ituvaki. Kena dina, eda sa luvena na Kalou.

- E vukei au vakacava na kila oqo meu vakayalomalumalumutaki au ka vakasaqara na veivuke ni Kalou?

- Na vakasama kei na vakabauta lasu cava tale eso me baleta na Kalou kei au e tarovi au mai na noqu tagi vagumatua vua na Kalou me baleta na veisereki mai na veivakabobulataki?

Digia mo dau nuitaka tikoga na Kalou.

“Ia oqo au gadreva mo ni yalomalumalumumu, mo ni talairawarawa ka yalomalua; mo dou vakamasuti vakarawarawa; sinai ena yalodei kei na vosota vakadede; ka matau ena ka kecega; ia mo dou gugumatua ka muria tiko ga na ivakaro ni Kalou ena gauna taucoko; ia mo ni kerea vua na veika kecega ko ni gadreva, vakayago se vakayalo; ka mo ni dau vakavinavinakataka vua na Kalou na veika kece ko ni rawata” (Alama 7:23).

Na nuitaka na Kalou e digidigi. E yaco na veivueti bula ena kaukauwa ni Kalou ia vakavo ga ke o digitaka mo kerea na Nona veivuke. Na noda digidigi sa qai dolava na sala me drodro mai kina na Nona kaukauwa ki na noda bula. Na ivolanikalou oqo e vakamacalataka na itovo eda gadreva meda solia kina na noda bula kei na lomada ki na veimaroroi ni Kalou.

- O cei vei ira na ivakarau oqo e sega vei au?

- O cei e rawa ni vukei au meu vakatorocaketaka na itovo e sega vei au?

- Na ivakarau cava so au rawa ni cakacaka kina nikua?

- Na cava au rawa ni cakava ena gauna oqo meu tekivu vakatorocaketaka kina na itovo oqo?

Mo vakataka e dua na gonelailai

“Ni sa meca ni Kalou na tamata vakavuravura, ka sa vaka tu mai kina me tekivu sara mai na lutu i Atama, ka na vaka tu kina me sega ni mudu ka sega ni mudu, ka vakavo ke sa talairawarawa ki na veivakayararataki ni Yalo Tabu, ka biuta tani na tamata vakavuravura ka yaco me yalododonu ena

vuku ni veisorovaki i Karisito na Turaga, ka yaco me vaka na gone lailai, me talairawarawa, yalomalua, yalomalumulumu, dauvosota, sinai ena loloma, ka ciqoma na veika kece sa raica na Turaga ni dodonu me sotava, me vaka na gone sa talairawarawa vua na tamana” (Mosaia 3:19).

E vuqa vei keda sa sotava na itovo sega ni loloma mai vei ira na itubutubu se na dauniveisusu, ka me da “sa vaka na gone” e veibolei, ka rairai rerevaki mada ga.

- E vaka beka oqo vei au? E tiko beka na noqu leqa kei na dua na itubutubu se bera ni wali?

- Na cava au rawa ni cakava meu tawasei rau tani kina na noqu nanuma me baleti rau na noqu itubutubu mai na noqu nanuma me baleta na Kalou?

Veivosaki kei na Kalou

“A sa tekiduru [o Jisu], ka masu, ka kaya, Tamaqu, kevaka ko ni sa vinakata, ni kauta tani vei au na bilo oqo: ia me kakua ni yaco na noqu lewa, me yaco ga na nomuni lewa.” (Luke 22:41–42)

Ena masu oqo, a vakaraitaka na iVakabula na nona lomasoli me talairawarawa vua na Tamana Vakalomalagi. A vakaraitaka na Nona gagadre, ia ena yalomalumulumu a cakava na loma i Tamana. Sa dua na veivakalougatataki meda tukuna vua na Kalou na veika eda vakila.

- E vukei au vakacava na noqu kila ni Tamada Vakalomalagi e kila vinaka tiko na noqu rere, mosi, se cava ga au vakila tiko meu kaya ena yalodina, “Me yaco ga na lomamuni”?

iKalawa 4: Vakaivolataka e dua na veilovi sega ni rere baleta nai tovo ni nomu bula savasava.

iVakavuvuli Bibi: Na Dina

Na inaki ni ikalawa 4 o ya meda raica na noda gauna sa oti meda kila vakavinaka cake kina na noda malumalumu ka kila na veika e tarovi keda tiko mai na noda yaco meda vakataki koya na iVakabula ka qaravi ira na tani. Me kena ivakaraitaki na, rere, vakadonui koya, kei na caki e vakabuwawataki kina na rai me kua ni matata vei keda na veika eso. Ia eda na sega ni rawa ni veisautaka e dua na ka kevaka eda sega ni kila vakavinaka. Na noda ivolatukutuku e vukei keda meda kila na veika kece e sa vakataotaka tiko na noda cakacaka ni veivueti. Na noda volaitovo ena gadrevi kina meda dau dina tiko ga vei keda me baleti keda kei na vanua eda sa tiko kina me rawa ni da kerea na Kalou me vukei keda me da veisau, yaco me da vinaka cake, ka vakabulai.

Eda sa sotava kece na veika dredre sara. Sa kavoro na yaloda, ka vakamawe na mosi ni yaloda. E dau vuki ki na veika veivakatogani kei na itovo e vakanunutaka na mosi, ka da qai digidigi me da tomana tikoga na vakasaqarai ni vakacegu lekaleka oqo. Na itovo oqo e vakavuna me levu cake na mosi, e vakavuna me levu cake na vuna

meda vakayagataka kina na veivakatogani me da vosota rawa. Na mosi ni bula kei na noda itovo ni veivakatogani sa yaco me ulunivanua ni madua ka da tovolea me da vunitaka, guilecava, se cakitaka.

Na noda veivakatogani, rere, kei na caki e vakaleqai keda ena noda rawa ni vakasamataka vakadodonu na noda bula. Eda cakitaka se sega ni kila vinaka na vakacaca kei na veilecayaki sa vakavuna na itovo veivakatogani ki na noda veiwekani. Eda cakava kina na ka kece eda rawata me da guilecava, vakadonui keda, se lasutaki keda meda vosota kina na noda mosi. O koya gona, eda sega ni kila rawa e vuqa na noda cala se noda tovolea meda guilecava. Eda a lasu vagumatua vei keda ga ka yaco ni vuqa noda gauna sa oti sa sega ni da raica rawa. Era kerei keda na noda dauveitokoni kei ira tale eso ena ilawalawa ni veivueti meda cakava na cakacaka dredre da qai vakadinadinataka vei keda na veika eda a guilecava se sega ni vinakata meda raica. Eda na qai kila ga ni da gadreva na iVakabula me vakabulai keda.

Na kena rawa ni railesuvi na noda gauna sa oti ka qai vola sara e vaka me veivakadrukai ka so na

gauna e sega ni rawati. E taura e levu na sasaga kei na cakacaka me caka rawa kina. E dodonu me da vakasaqara ena yaloda kei na vakasama me da nanuma kina na veika eda sa sotava oti, ka dredre vei keda meda vola. Na ka bibi oya me da dabe ka tekivu volavola. E vakasaurarataki keda oqo me da vakatovototaka na noda inuinui qaqaco vou vua na Kalou. Na noda vakanuini ni rawa ni da vakabulai, vosoti, ka sereki mai na veivakabobulataki e solia vei keda na yaloqaqa meda tovolea. Eda sa kerea vua na Kalou me vukei keda me da valuta na noda rere. Eda sa kerei Koya me vukei keda me da nanuma ka sotava na noda cala kei na mosi ena yaloqaqa. A rogoci keda ka tiko e kea ena vukuda.

Era yaga na noda dauveiqaravi ena nodra vukei keda meda toso ki liu ena yaloqaqa ena ikalawa oqo. Baleta ni ra sa taura vakataki ira na ikalawa oqo, era a rawa ni vakayaloqaqataki keimami ka vukei keimami me keimami raica vakamatata na neimami gauna sa oti. Eda a sega ni cakava vakavinaka sara, ia eda a cakava na noda vinaka duadua. Ia ena kena itinitini, sa rauta vakavinaka. Ni da kila ka kunea na veika veivakarusai ena noda bula, eda sa taura e dua na ikalawa e gadrevi me vakadodonutaki kina. Eda raica talega ni veivuke me da kila na vinaka ena noda gauna sa oti ka okati ena noda iyaya na veika vinaka eda a cakava kei na kaukauwa eda a bulia. Na ikalawa 4 e vukei keda me da tukuna vua na Kalou e dua na itukutuku dina se o cei o keda, oka ruarua kina na noda malumalumu kei na noda kaukauwa.

Na lisi volai oqo ni noda yaloca, rere, veivakamavoataki, kei na kaukauwa sa yaco me dua na iyautaukeni bibi ena noda ilakolako ni veivuetai. Nida sa toso tiko ki na ika 6 kei na 7 ni ikalawa, eda na vakayagataka na noda ivolatukutuku ni itovo meda railesuva kina na malumalumu e dau vakavuna meda tao tu ga ena ivakarau ni veivakarusai. Kena ivakaraitaki, na viavialevu kei na rere e tarovi keda mai na noda tukuna na noda cala, e vakavuna me da vakacacana na veimaliwai kei na veivakabauti. Ni da sa volekata na ika 8 kei na 9 ni

ikalawa, o ira na tamata eda sa volaitukutukutaka sai ira sa noda na madigi meda vosoti ira ka vakaveimeautaki.

ikalawa me Cakacakataki

Oqo na parokaramu ni cakacaka. Na noda toso ena vakatau ena noda dau vakayagataka wasoma na veikalawa ena noda bula e veisiga. Sa kilai tu oqo me “ikalawa me cakacakataki“ Na cakacaka oqo ena vukei keda meda lako mai vei Karisito ka ciqoma na veidusimaki kei na kaukauwa e gadrevi me da taura kina na ikalawa e tarava ena noda vuetaki.

Vola e dua na ivola ni itovo ena nona veivuke e dua na dauveiqaravi

Na ikalawa oqo sa ikoya na vanua eda sa tekivu cakacakataki kina na noda vakabauta ena noda cakacaka (raica na Jemesa 2:17–18). E vuqa vei keda, oqo na ikalawa dredre duadua. Ena rairai veibolei, mosimosi, ka vakaitamera, ka da na nanuma beka ni dodonu meda saumitaro ena veika kece eda sa cakava oti. Ia, na volai ni noda itovo e sega ni dodonu me dua na cakacaka dredre. E rawa ni da dabe, masu, ka tekivu volavola, kevaka sara mada ga eda vola e dua ga na taro se ka sa yaco vakayadudua ena kena gauna.

Yalovinaka railesuva na ivakaraitaki kei na ivakavuvuli ena ikuri ni vakamacala sa volai tiko (me vaka beka oqo, na pepa ni cakacaka). E rawa ni da vakayagataka e dua vei ira na ivakaraitaki oqo me ivakaraitaki me vukei keda meda tekivu. Kevaka eda vakatovotototaka vakasivia na iwalewale oqo, ena dredre sara vei keda meda tekivuna se toso. Nida vola na imatai ni noda itovo, ena vinaka cake me rawarawa toka ga. Eda na rawa ni lesu tale mai kina ni da tomana tikoga na cakacakataki ni veikalawa. Yalovinaka cakacaka vata kei nomu dauveiqaravi ni ko vola na nomu itovo. Ena vakalougatataki keda na Kalou ni da cakava na cakacaka oqo, ka da na sega vakadua ni veivutunitaka.

Vuli kei na Kilamatata

Na ivolanikalou kei na itukutuku ogo mai vei ira na iliuliu ni Lotu ena rawa ni veivuke ena noda vueti mai na veivakatogani. Eda rawa ni vakayagataka meda vakasama vakatitobu kina, vuli, kei na ivolaitukutuku. Meda nanuma tiko meda dau dina ka me matata na noda volavola meda rawata kina na ka e yaga vakalevu duadua.

Na veivakatogani e ivakatakilakila ca

“Ia me vaka na nanuma ni lomana, sa vakakina ko koya” (Vakaibalebale 23:7)

E levu vei keda eda nanuma ni leqa vakayago na noda veivakatogani. Keitou kurabui ni keitou kila ni neitou vakasama, veika keitou vakila, kei na vakabauta sa waka ni neitou itovo ni veivakatogani. Na dredre ni kena cokoti vata na noda mona, yagoda, kei na noda ivakarau ni rai o ya sa vaka meda sa tao tu ga kina. Eda sa qai raica ni noda itovo ni veivakatogani e sega ni noda leqa levu ia e iwali veivakaleqai ki na noda leqa dina.

- Ena vukei au vakacava na rai ogo me baleta na noqu itovo veivakatogani meu toso ki liu ena noqu vola na noqu itovo?

Vola na kemu itukutuku

Ena ivolanikalou, eda raica kina e vuqa na veisureti meda raici keda vakavoleka, ka yalodina. E dua na ivakaraitaki totoka e kunei ena Alama 5:14. A taroga na parofita o Alama na veitaro ogo baleta na itovo: “Ko ni sa sucu li vakayalo vua na Kalou? Ko ni sa ucui koya tiko li ena kemu irairai? Ko ni sa vakila li na veisau levu ogo e lomamuni?” Keimami sa vakatura mo ni vulica na vosa ni Alama wase 5 me baleta eso tale na ivakaraitaki ni taro baleta na itovo eda rawa ni tarogi keda kina.

Na noda vola na vanua eda sa tiko kina ena gauna ogo ena rawa ni veivuke sara vakalevu. Me vaka ogo, e dua na bisinisi e sega ni dau dikeva wasoma na kena volai na nona iyautaukeni kei na kena veiqaravi ena dau sega ni gugumatua sara. Na kena volai ogo sa ikoya e dua na madigi vei ira na itaukei ni bisinisi me vakatulewataka na veika e yaga ka dodonu me maroro kei na cava e vakaleqa tiko e dodonu me biu laivi. Kevaka era na curuma na itaukei ni bisinisi na dai ni lawaki ka vakaisini ira ena veika dina ni veika sa volai tu, era na sega ni rawa ni vakatulewa vakadodonu me baleta na yavuyaga ni nodra iyaya.

Sa vakakina, ni sa ka bibi talega meda raica vakadodonu na noda bula kei na noda itovo.

- Niu masu ka kerea vua na Kalou me vukei au meu yalodina, na cava e vakavulica vei au na Yalo Tabu me baleta na noqu dau cakitaka na dina ni noqu ituvaki kei na ka sa yaco?

- Au sa vakacalai au vakacava ena noqu malumalumu?

- Au sa sega vakacava ni raica na noqu yaga dina kei na noqu kaukauwa?

Sotava na noda gauna sa oti

“Ia ni’u sa gadreva me’u marau, sa vutugu na yaloqu ena vuku ni noqu ivalavala ca; ia, au sa kilai Koya ka’u sa vakararavi vua” (2 Nifai 4:19).

Ni da cakava tiko na noda volavola, a yaco eso na gauna me vutugu kina na yaloda ena vuku ni noda ivalavala ca kei na mosi eda sa rawa ni sotava.

- Ena vukei au vakacava na noqu nuitaka na Kalou niu vakacavara na noqu volaitovo tiko ka sotava na noqu ivalavala ca kei na mosi?

Nuitaka ni na vakabulai keda o Koya

“Mo vakararavi vei Jiova ena vu ni yalomu; ka mo kakua ni vakararavi ki na nomu yalomatua. Mo vakarogotaka vua na nomu sala kecega, ia ena vakadodonutaka na nomu ilakolako ko Koya” (Vakaibalebale 3:5–6).

Na itukutukuvolai ena rawa ni vukei keda meda raica taucoko na iyalo. Ena vukei keda meda kila na noda vakasama, veika eda vakila, kei na ivalavala ka vakakina o cei e vakauqeta na noda digidigi. E rua na wa veisemati levu ena vuqa na noda ivolatukutuku o ya na rere kei na vakararavi vakasivia vei keda ga. Na yalayala eda a cakava ena ika 3 ni ikalawa oya meda nuitaka na Kalou kei na iwalewale ni veivueti oqo. Na noda ivolatukutuku sa ikalawa tarava ni veivueti bula ka na solia vei keda na vakasama taucoko me baleta na iwalewale ni kena tosoi.

- Ena duidui vakacava na noqu bula kei na digidigi kevaka au biuta laivi na viavalevu ka digitaka meu vakararavi ka nuitaka ga na Kalou?

- Na lomalomarua cava au vakila me baleta na toso ki liu ena noqu yalayala meu vagolea na noqu bula kei na lomaqu ki na veimaroroi ni Kalou?

- Niu a taroga na Kalou kevaka ena kauwaitaki au o Koya ena ikalawa yadua ni noqu bula, na cava na isaunitaro au ciqoma e yaloqu kei na noqu vakasama mai na Yalo Tabu? Nanuma tiko ni ivakarau ni nona qaravi keda na Kalou ena rairai duidui mai na veika eda na digitaka me baleti keda.

Tauvimate vakayalo

Ena so na gauna na tauvimate vakayalo dau vu mai na ivalavala ca se na mavoa vakayalo. Ena so na gauna dau yaco vakamalua mai na mavoa vakayalo ka da sega kina ni kila se cava sa yaco tiko. Me vaka na vatu veitaqataqai, na mosi vakayalo kei na yaluma, e rawa ni tarai cake tiko ni toso na gauna ka bika voli na yaloda me yacova ni da sa voleka ni sega ni taqeya rawa na kena bi. . . .

“Ia me vaka ni dina na veivakatovolei vakayalo e sega ni kena ibalebale ni ra na sega ni rawa ni wali.

“E rawa ni da vakabulai vakayalo.

“Na mavoa vakayalo titobu sara mada ga—io, o ira sara mada ga era na rairai sega ni taqomaki rawa—e rawa ni ra vakabulai” (Dieter F. Uchtdorf, “O Ira na Rarama Vakalomalagi,” *Liaona*, Nove. 2017, 78).

Vakasamataka mada na tolu na ka ca bibi o sa cakava ena nomu bula. O a voleka beka vua na iVakabula kei na Nona Yalotabu ena gauna o a cakava kina na veika oqori? Kevaka o a vakataki keitou, o na sega ni dolavi iko vua na Yalona. E vuqa era sa vuetaki tiko era vakatoka na semati tani oqo me “tauvimate vakayalo.”

- Niu vakayacora na itovo ni veivakatotogani kei na itovo vakatani, au sa tauvimate vakayalo tiko beka? Cava na vuna se cava e sega kina?

Yaloca

E dua na tiki levu ni noda volaitovo oya me volai kina na noda yaloca. Oqo e oka kina na yaloca keimami sa taura tu me baleti ira na tamata, isoqosoqo, kei na veika tale eso keimami a vakila ni vakamavoataki keimami se caka cala vei keimami. E dua vei ira na kaukauwa gaga qai veivakaleqai o ya na noda maroroya tikoga na yaloca. E vakavuna meda saqati ira na tani ka vakavuna meda vakila nida vakadonui ena noda digidigi veivakaleqai se veivakamavoataki.

Eda kunea na veivuke vakalomalagi me da raici ira na tani ena dua na rarama vou ka loloma cecere ni da digitaka me da masulaki ira ka kerea vua na Kalou me vakalougatataki ira ena veivakalougatataki kece sara eda na vakasaqara me baleti keda. “Na veivosoti e rawa ni taura na yaloqaqa kei na yalomalua vakalevu sara. E rawa talega ni taura na gauna. E gadrevi kina me da biuta na noda vakabauta kei na vakanuinui vua na Turaga ni da vakatulewataka na ituvaki ni yaloda. E koto eke na bibi kei na kaukauwa ni noda galala ni digidigi” (Amy A. Wright, “Christ Heals That Is Broken,” *Liaona*, Me 2022, 82).

- E rawa beka niu digitaka meu raica e dua na rai vou me baleti ira au cati ira? E rawa beka ni ra tauvimate vakayalo me vakataki au ni ra tawase mai vua na Kalou ni ra caka cala vei au?

- Kevaka au sasagataka tiko oqo, au na veisautaka vakacava na noqu ivakarau ni masu me baleti ira na tamata oqo?

iKalawa 5: Eda tusanaka vei keda ga, vua na Tamada Vakalomalagi ena yaca i Jisu Karisito, kivei ira era taura tu na lewa dodonu ni matabete, ki vua tale e dua na ituvaki dina ni noda cala.

iVakavuvuli Bibi: Vakatotusa

Ena noda vakatotogani, e vuqa vei keda eda vakila ni da tu duadua se galili. Ena veigauna mada ga era vakila kina eso tale ni ra semati, eda vakila ni vaka me da sega ni veimaliwai vinaka. E vuqa vei keimami a vakila ni keimami sa rarawa ka nanuma ni na sega ni dua e ciqomi keimami se lomani keimami, vakabibi kevaka era kila na neimami vakatotogani. Ni da lako mai ki na soqoni ni veivueti, keimami sa tekivu me lako tani mai na neimami tawasei keimami tu vakayalo, mai na vanua sara ga ka dau susugi kina na veivakatogani. Taumada, e vuqa vei keimami a dabe tu ga ka vakarorogo, ia e muri keimami sa qai vakila na yalo doudou me wasea na veika keimami sotava voli. Ia, keimami a maroroya tikoga vei keimami e vuqa sara na ka—na veika lolovira, na ka e veivakamaduataki, na veika vakamosiyalo, kei na veika e vakavuna me keimami rawai vakarawarawa.

Na cakacakataki ni ika 4 ni ikalawa ena rawa ni kauta lesu mai na madua kei na yalo rere oqo, ka da vakatura kina me cakacakataki na ikalawa 5 ni oti ga na ikalawa 4. Na kena lokuyarataki, ena tautauvata kei na kena kauwaitaki tiko edua na mavoa ia qai sega ni vakasavasavataki. Na vakadinadinataki ni noda caka cala e rairai veirawai dina, ia ni kerei o Jisu Karisito me veivuke, e solia mai vei keda o Koya na qaqa kei na kaukauwa.

Na noda wasea na noda volaitovo vei ira na noda dauveiqaravi ka qai vakatusa vei ira na noda bisopi e vaka me ka dredre duadua eda se qai bau cakava. Ia o ira era a liu vei keda era vukei keda me da kila na bibi ni ikalawa oqo. Ni da vola na noda itovo e vukei keda me da kila vakavinaka sara na noda cala, malumalumu, kei na ivalavala ca. Ia a sega ni rauta na noda kilai ira. Na veivakatogani ena bula ni vunitaki tiko. Nida cakacakataki na ika 5 ni ikalawa, eda voroka na ka vuni oya. E vakavulica o Sisita Carole M. Stephens, “Na inuinui kei na veivakabulai

e sega ni kunei ena qara butobuto ni ka vunitaki ia ena rarama kei na loloma ni noda iVakabula, o Jisu Karisito” (“Na iVakabula Levu,” *Liaona*, Nove. 2016, 11). Na yalodina taucoke ena vakarautaki keda ki na ikalawa e tarava ka vakatara vei Jisu Karisito me vakabulai keda vakataucoke cake.

E vakavulica o Peresitedi Spencer W. Kimball: “Ena sega ni yaco rawa na veivutuni me yacova ni sa biuta na yalona e dua ka vakatusa na nona ivalavala ka sega na nona iulubale se vakasama vakatani. Ira na tamata era digitaka me tu ka qarava na leqa ka veisautaka na nodra bula, era na kunea ni veivutuni e gaunisala dredre toka me vakayacori taumada, ia era na qai kunea ni oqo na sala uasivi vakaoti nira tovolea na vuana” (“The Gospel of Repentance,” *Ensign*, Okot. 1982, 4).

Keirau nuitaka na Kalou ka qai yaloqaqa, keirau mani nanuma me keirau cakacaka ena ika 5 ni ikalawa. Keirau a sega ni vakadeitaka ni rawa me keirau vorata rawa na yalo ni madua kei na rerevaka na sega ni ciqomi. Eso vei keimami sa tekivu wasea se vakatusa ia keimami rere ka tovolea tale. Keirau masu ka kerea vua na Kalou me vukei keirau me tu vei keirau na kaukauwa keirau gadreva. E dua na ka kaukauwa na neirau wasea ka vakatusa na neirau cala. Ni keirau cakava vakakina, keirau vakila na loloma i Jisu Karisito me baleti keirau, ka solia vei keirau na inuinui ni na vinaka.

Dina ga ni a vukei keirau na neitou dauveiqaravi ena volai ni neitou itovo, ia e gadrevi me keitou wasea vata kei ira se dua tale na tamata nuitaki na neitou volaitovo. Era raica na veika mai na duatani na rai ka vukei keirau me keirau raica na ivakarau keirau sega ni rawata. Era vukei keirau me keirau kila vakavinaka cake na noda dau vakasamataka na veika ca kei na yalo (me vaka na nanumi koya ga, rere, dokadoka, lomani koya, vuvu, buladodonu vakai keirau, cudru, yaloca, gagadre ca, kei na so tale). Na vakasama kei na yalo oqo e vakaraitaka na ituvaki ni neitou cala ka sa vua ni neitou cala. Ia era raica rawa na veika vinaka e tu vei keda na noda dauveitokoni

qai vukei keda meda raica na veika vinaka e tu vei keda.

Keitou a vakatusa vei ira na neitou bisopi se peresitedi ni tabana e dua na ka e vakatabui se ka na tarovi keitou mai na kena tiko e dua na ivolatara ni valetabu. Kevaka e tiko na neitou vakatitiqataka na veika me keitou vakatusa, keitou a tarogi ira na neitou iliuliu ni matabete. Na noda vakatutusa e okati kina na noda vakasaqara na veivosoti mai vei Jisu Karisito ena masu kei na lewa dodonu ni matabete. Vei keda e vuqa, na ka oqo e veivakabulabulataki. Keitou sa biuta laivi na neitou icolacola bibi ka biuta ena yavana na iVakabula. Keirau vakila na vakacegu, reki, kei na loloma. Na veika oqo e ka tabu ka kamica.

iKalawa e Cakacakataki

Oqo na parokaramu ni cakacaka Na noda toso ena vakatau ena noda dau vakayagataka wasoma na veikalawa ena noda bula e veisiga. Sa kilai tu oqo me “ikalawa me cakacakataki.” Na cakacaka oqo ena vukei keda meda lako mai vei Karisito ka ciqoma na veidusimaki kei na kaukauwa e gadrevi me da taura kina na ikalawa e tarava ena noda vakabulai.

Wasea na noda volaitovo mai na ika 4 ni ikalawa vata kei ira na noda dauveiqaravi ka vakatusa na noda ivalavala ca vua na Kalou kei ira na vakaitutu dodonu ni matabete kevaka e gadrevi vakakina

A vakasalataki luvena tagane o Korianitoni, o Alama me ”vakadinadinataka [na nona] butucala kei na [nona] cala [a] cakava” (Alama 39:13). Na ivakasala oqo e rawa ni idusidusi ka veivakauqeti ki na cakacakataki na ika 5 ni ikalawa. Na ikalawa oqo e oka kina na noda wasea na noda digidigi mai na ika 4 ni ikalawa kei na dua tale na tamata, e kena ivakarau me dua na dauveiqaravi, ka sa sotava tiko na kena cakacakataki ka rawa ni vukei keda meda wasea ena yalodina kei na sala taucoke. Kevaka e sega ni tiko e dua na dauveiqaravi, digitaka ena

masumasu e dua tale na tamata nuitaki, e vinaka cake e dua e vakayavutaki vinaka tu ena veivueti. Kakua ni digitaka e dua o kilakasamitaka ni na veidusimaki cala, vakamacalataka na itukutuku cala, se dredre me maroroya na itukutuku taqomaki. Keitou vakatura talega na qaqarauni ena kena wasei na neitou ivolaitovo vei ira na lewe ni matavuvale voleka. Sa ka bibi meda veitalanoa kei ira na noda bisopi se dauveiqaravi vakavuniwai me ra vakatulewataka na gauna meda vakatakila kina na noda itovo vei watida me kakua kina ni ra mavoa tale.

E vakavulica o Jisu Karisito ni vakatutusa sa tiki bibi ni cakacaka ni veivutuni: "Ena ka oqo dou na kila kina na tamata sa veivutunitaka vakaidina na nona ivalavala ca—raica ena tusanaka" (Vunau kei na Veiyalayalati 58:43). O koya gona, eda vakatusa na noda ivalavala ca vua na Tamada Vakalomalagi ena yaca i Jisu Karisito ka vakasaqara na Nona veivosoti. Me kena ikuri, e dodonu meda vakatusa na noda ivalavala ca bibi cake vua e dua na bisopi se peresitedi ni tabana. Ke o sega ni kila na ka mo vakatusa, vakarorogo ki na nomu lewaeloma ka mo nanuma tiko na ivalavala ca ni veiyacovi se so tale na itovo dukadukali. Ni da vakatitiqa, nanuma na veisureti mo "dou mada mai, me tou veivosaki vata" (Aisea 1:18) ka veivosakitaka na nomu taro kei nomu iliuliu ni matabete.

"E dina ga ni rawa vua na Turaga me vosota na ivalavala ca, o ira na iliuliu ni matabete oqo era sa vakaitavi bibi sara ena iwalewale ni veivutuni. Era na dau taqomaka na nomu vakatutusa ka vukei iko ena gauna taucoko ni cakacakataki ni veivutuni. Mo tukutuku sara vakadodonu vei ira. Kevaka o vakatutusa vakatikina ga, ena nomu talaucaka ga na vei cala lalai, ko na sega ni walia rawa na vei cala bibi ka ra se bera ni tusanaki mai. Na totolo ga ni nomu cakacakataka oqo, na totolo cake ni nomu kunea na vakacegu kei na reki e yaco vata mai na cakamana ni veivosoti" (*True to the Faith: A Gospel Reference* [2004], 134).

Me da solia na vakacegu ki na noda bula

Na veivutuni kei na vakatutusa ena kauta mai na vakacegu ki na noda bula. E vakamacalataka o Elder Quentin L. Cook na vakacegu oqo ena nona kaya: "Ni sa yaco e dua na talaidredre levu, sa gadrevi na vakatutusa me kauta mai na vakacegu. Ena sega beka ni dua na ka e tauvata kaya na vakacegu ena yaco mai ni dua sa luvata vua na Turaga na nona ivalavala ca ka ciqoma mai na veivakalougatataki ni Veisorovaki." ("Personal Peace: The Reward of Righteousness," *Liaona*, Me 2013, 32).

Ena so na gauna era dau vakatovototaka tiko ga na nodra ivalavala ca kei na malumalumu o ira era tiko ena soqoni ni veivueti se ena so tale na ituvaki. Dina nira dau vakatusa na nodra cala, ia era sega ni kunea na vakacegu. Kakua ni kilasevata nai ka 5 ni kalawa vata kei na dua na gagadre vakasivia me tikoga na vakanananu ena yasana ca ni veika kece. E veibasai sara ga oqori kei na inaki ni i ka 5 ni kalawa. Eda cakacakataka na ika 5 ni ikalawa me da kakua ni taura matua na veika eda vakatusa ia me da laiva me ra lako.

Ena gauna keimami sa vakacavara kina ena yalodina ka vakavinaka nai ka 5 ni kalawa, sa sega tale na ka me qai vunitaki. Keimami a vakaraitaka e taudaku na neimami gagadre me "veivutunitaka na [neimami] ivalavala ca kecega" (Alama 22: 18.) me rawa ni ciqoma e dua na kila-ka cecere me baleta na loloma ni Kalou kei na loloma kei na veitokoni ni vuqa na tamata vinaka era wavoliti keda tu.

Vuli kei na Kilamatata

Na ivolanikalou kei na itukutuku oqo mai vei ira na iliuliu ni Lotu ena rawa ni vukei keda ena noda vueti mai na vakatotogani. Eda rawa ni vakayagataka meda na vakasama kina vakatitobu, vuli, kei na volaitovo. Meda nanuma tiko meda dau dina ka vakabibi ena noda volavola meda rawata kina na ka e yaga vakalevu duadua.

Vakatutusa vua na Kalou

“Koi Au, na Turaga, au sa vosota na nodra ivalavala ca ko ira era sa vakatusa vei au na nodra ivalavala ca ka kerea me ra vosoti” (Vunau kei na Veiyalayalati 64:7).

- E rawa vakacava me vukei au na noqu vakatusa na noqu ivalavala ca vua na Kalou meu vakayacora na veisau dina ena noqu bula? E solia vakacava vei au na yaloqaqa kei na kaukauwa meu vakatusa vua e dua tale na tamata?

Vakanamata ki na ivakarau ni nona raici keda na Kalou

“Me kakua ni dua e vakaraitaka na nona yalododonu; ia me vakatusa ga na nona ivalavala ca, ka na qai vosoti, ka na vua vakalevu cake” (Joseph Smith, in History, 1838–1856 [Manuscript History of the Church], ivola C-1 Addenda, 46, josephsmithpapers.org).

- E dua na veivakaogai levu vei ira na tacori ena veivakatotogani oya na nodra gagadre kaukauwa mera rairai dodonu tu vei ira na tani.

Ena tarovi iko vakacava na gagadre oqo mo vakatorocaketaki ka kauta mai e “levu sara na vuana” se cakacaka vinaka?

- Ena veisau vakacava na noqu itovo keu kauwaitaka vakalevu na sala e raici au kina na Kalou?

Mo dina

“Ia ko koya yadua sa talaidredre vei au, mo lewai koya ena cala sa kitaka; ia kevaka sa vakatusa na nona ivalavala ca vei iko vata kei au, ka veivutunitaka vakaidina sara e lomana, mo qai vosoti koya, ka’u na vosoti koya talega” (Mosaia 26:29

Ena gauna o tusanaka kina na nomui ivalavala ca, sa dodonu mo yalodina.

- Mo vakananuma mada na sala e rawa ni vakalailaitaka kina na noqu yalodina ena noqu sasaga, na noqu vunitaka eso na ka e dodonu meu vakatusa. Na tiki cava ni noqu ivolaitovo, ke tiko, au sa temaki beka meu vunitaka?

- Na cava ena kena yaga vei au meu vunitaka na tiki ni noqu itovo oqo? Na cava soti beka au na vakayalia?

- Ena vakalougatataka vakacava na noqu bula o Jisu Karisito kevaka au vakatusa taumada na veika dredre duadua ka solia Vua?

Vakatusa na noda ivalavala ca ena kena gauna totolo o kilai ira kina

“O koya era a kila kina ni ra sa cala ka ra vakatusa sara na nodra cala ena yabaki tiko ga ko ya” (3 Nifai 1:25

- Na tikina oqo e dua na ivakaraitaki ni tamata era sega ni lokuyarataka na vakatusa na nodra cala ena gauna ga era kila kina. Na cava na yaga ni noqu vakatusa na noqu ivalavala ca niu sa kila oti?

- Na cava beka ena rawa ni vakaleqai au keu lokuyarataka na noqu vakatusa na noqu ivalavala ca?

Vakaceguya na lomaocaoca ka kune vakacegu

“Au na sega ni taleva tiko na nomu cala me cukiraki kina na yalomu, kevaka mo na sega ni vinaka cake kina” (Alama 39:7)

Eso era na rairai kaya ni ikalawa 4 kei na 5 era vakanamata vakalevu ki na veika ca ra qai vakabibitaka ga na lomaocaoca ni veivueta. Eda vulica ena tikina oqo ni noda kila na noda malumalumu kei na noda sotava na noda cala ena vukei keda meda bula vinaka.

- Na veisala cava soti ena vakamamadataka kina na lomaocaoca ka kauta mai kina vakalevu cake na vakacegu nai ka 4 kei nai ka 5 ni kalawa?

Biuta laivi na ivalavala ca

“Raica oqo ga na sala dou na kila kina na tamata sa veivutuni vakaidina—ena tusanaka na nona ivalavala

ca, ka biuta laivi sara vakadua” (Vunau kei na Veiyalayalati 58:43

- Mo biuta tani e dua na ka e kena ibalebale mo vakanadakuya se solia tani vakadua. E vakaraitaka vakacava na noqu gagadre meu biuta laivi na noqu ivalavala makawa na vakatusa na noqu ivalavala ca?

Handwriting practice lines consisting of two columns of horizontal lines. The left column contains 20 lines, and the right column contains 20 lines.

iVakavuvuli Bibi: Mo tuvakarau me kauta tani vei iko na Kalou na malumalumu kecega ni nomu itovo ni bula.

iVakavuvuli Bibi: Veisau ni Yalo

E vuqa vei keda eda kunea na rawaka kei na veivakabulai ena ika 5 ni ikalawa. Eda kurabui ka vakavinavinakataka na veisau e lomada. E vuqa vei keda a raica nida sega ni temaki vakaukauwa sara mai na noda vakatotogani ka sega talega ni vakawasoma. Eso vei keda era sa tekivu raica na veivakalougatataki ni veivueti. Eda vakila kece ni da voleka sara vua na Tamada Vakalomalagi ka rawata vakalevu cake na vakacegu ena noda bula. Ena veisau lelevu vakaoqori, eso vei keda eda vakataroga se oqo walega na ka meda cakava. Ia eda se gadreva tiko ga me da vakabulai ka tomani tikoga me dei tiko kina na noda vueti.

Eda raica ni noda vakuai keda e rawa ni laurai kina na noda itovo ni bula malumalumu. Baleta ni da sega tale ni vakayagataka na veivakatotogani meda dro kina, eda na raica vakamatata cake na noda leqa. Eda tovolea meda lewa na noda vakanananu ca kei na nanuma, ia era a basika tikoga mai, me vakarerea se vakacacana na noda bula vou ni vueti.

Eda a temaki me da vakayagataka na noda itovo ni vakatotogani kei na lomada ka tovolea me da lewa na noda malumalumu ka sotava na lomaocaoca me vaka na noda gauna sa oti.

O ira era sa taura dei na yaga vakayalo ni vakalesui mai era uqeti keda me kila, ni dina ga ni totoka tu na veisau ni bula e taudaku, e vinakata me vakalougatataki keda vakalevu sara o Jisu Karisito. Era vukei keda na itokani me raica ni kevaka eda vinakata me kua ni levei walega na noda vakatotogani ia me vakayali sara na gagadre me lesuvi tale, e dodonu me sotavi e dua na veisau ni yalo. Na gagadre oqo me veisau na yalo sa inaki ni ika 6 ni ikalawa.

O na rairai vaqaqa se o na rawata vakacava na veisau vaka oya. Nai ka 6 ni kalawa, me vaka na ikalawa eso sa oti yani, ena vakilai beka me dua na bolebole e veiluvuci. Kakua ni yalolailai ena itovo ni yalo vakaoqo. Ena mosi beka, ka o na vakatusa, me vaka keimami sa cakava, ni kena kilai ka vakatusai na malumalumu ni noda itovo ni bula e nai ka 4 kei nai ka 5 ni kalawa, e sega ni kena ibalebale ni o sa

vakarau tu mo biuti ira tani. Eda na rairai ququmi tiko ga ena noda sala makawa nida saga meda walia na lomaocaoca.

Na ka yalomalumulumu duadua me da vakadinadinataka sai koya ni da tovolea tiko meda veisautaki keda ka sega na veivuke ni Kalou. Nai ka 6 ni kalawa e gadrevi kina mo solia vua na Kalou na ivovo kece ni dokadoka kei na murimuri-lomamu. Me vaka nai ka 1 kei nai ka 2 ni kalawa, na kena i ka 6 ni kalawa e gadrevi iko mo na vakayalomalumulumutaki iko ka tusanaka na nomu gadreva na kaukauwa ni veivueti kei na veivakavoui i Karisito. Ko sa raica, ni nona isoro ni veisorovaki sa rawa kina vei iko mo vakacavara kina na veikalawa yadua me yacova mai oqo. E sega ni vakuwai kina nai ka 6 ni ikalawa.

Ni o sa lako mai vei Jisu Karisito ka kerea na veivuke ena ikalawa oqo, eda na sega ni rarawa. Kevaka mo vakararavi Vua ka vosota tiko na cakacaka oqo, ko na raica na dokadoka ni sa na vakaisosomitaki mai vakamalua ena yalomalumulumu. Ena waraki keda ena vosota o Koya meda oca ena noda sasaga meda veisau vakataki keda ka sega ni vukei keda. Ni da sa gole vua, eda na vakadinadinataka tale na Nona loloma kei na kaukauwa. Eda na sega ni kabita na ivakarau makawa ni itovo, sa rawa ni da dolava na vakasama me vaka e vakatura vakamalua na Yalotabu e dua na ivakarau vinaka cake ni bula. Na noda rerevaka na veisau ena seyavu ni da sa kila ni o Jisu Karisito sa kila vinaka tiko na mosi kei na cakacaka kaukauwa e gadrevi kina. Vakadua tale, ena yaco oqo ni toso tiko na gauna ka duidui vei keda yadua. Oqo e dua na cakacaka ni noda solia tikoga na noda lewa vua na Turaga. Oqo e dua na cakacaka e toso tikoga, e sega ni ka ga ni dua na gauna.

Me vaka ni cakacaka ni gole vei Karisito sa umanaki ki na yaloda, na noda vakabauta lasulasu a gutaka tiko na noda vakanananu cala kei na lomada ena sosomitaki ena dina. Eda na tubu ena kaukauwa ni da tomana tikoga na noda vulica ka bulataka na vosa ni Kalou. Mai na nodra ivakadinadina na tani,

na Turaga ena vukei keda meda vulica ni da sega ni yawa mai na Nona kaukauwa ni veivakabulai. Na gagadre meda beitaki ira na tani se vakacala na noda sala mai na cakacaka ni bolebole oqo ena vakaisosomitaki ena gagadre me da saumitaro Vua ka soli keda ki na Nona lewa. Ena gusu i Isikeli na parofita, a kaya kina na Turaga, “Au na solia talega vei kemudou na yalo vou . . . kau na vakacuruma ki na lomamudou na yalo vou: au na kauta tani talega maivei kemudou na yalo vatu ” (Isikeli 36:26).

E vinakata na iVakabula me vakalougatataki keda ka veisautaka na keda ituvaki. Ni da vakatara Vua me vakayacora vakakina, ena yaco me da duavata vakalevu cake kei Koya, me vaka ga na Nona duavata tiko kei na Tamada Vakalomalagi. E vinakata na iVakabula me solia vei keda na vakacegu mai na tu duadua kei na rere ka vakavuna na noda vakatotogani. E vinakata o Koya me vakalougatataki keda ena Nona loloma soliwale kei na kaukauwa sa vakarautaki tu vei keda ena Nona isoro ni veisorovaki.

Ni da soli keda ki na veivakauqeti ni Yalotabu ka rai vua na Kalou me baleta na veivakabulai sega walega mai na veivakatotogani ia mai na malumulumu ni itovo ni bula, ena veisautaka o Koya na noda ivakarau kei na itovo kevaka eda lomasoli. Na gagadre ni lomada me vakatabui mai vua na Kalou ena vakarautaki keda ki na dua sara ga na veisau ni noda bula. E vakamacalataka vakaoqo o Peresitedi Ezra Taft Benson na veisau oqo:

“Na Turaga e dau cakacaka mai loma ki tuba. Na vuravura e dau cakacaka mai tuba ki loma. Na vuravura ena kauta tani na tamata mai na vanua vakasisila. O Karisito e kauta tani na vakasisila mai vei ira na tamata, ka ra qai kauti ira tani mai na vanua vakasisila. Na vuravura ena moici ira [na tamata] ena veisautaki ni vanua era vakaitikotiko kina. O Karisito e veisautaki ira [na tamata], ka yaco mera qai veisautaka na vanua era vakaitikotiko kina. Na vuravura ena veisautaka na itovo ni tamata, ia o Karisito ena veisautaka na yalo ni tamata. . . .

“Me da sa qai vakadeitaka ni o Jisu na Karisito, eda sa digitaka meda muri Koya, meda veisau ena Vukuna, liutaki mai Vua, ka cokonaki Vua, ka sucu tale” (“Born of God,” *Ensign*, Nov. 1985, 6–7).

iKalawa me Cakacakataki

Oqo na parokaramu ni cakacaka. Na noda toso ena vakatau ena noda dau vakayagataka wasoma na veikalawa ena noda bula e veisiga. Sa kilai tu oqo me “ikalawa me cakacakataki.” Na cakacaka oqo ena vukei keda meda lako mai vei Karisito ka ciqoma na veidusimaki kei na kaukauwa e gadrevi me da taura kina na ikalawa e tarava ena noda vueti.

Meda yalorawarawa meda veisau ena kaukauwa ni Kalou

Ni da sa kila taumada na ika 6 ni ikalawa, eso vei keda era kaya, “E dina sara au sa tu vakarau me kauta laivi na Kalou na noqu malumalumu!” Eda vakila ni da vakadrukai ena vuqa na noda sasaga meda valuta rawa kina vakai keda ga na noda malumalumu. Ia, ni da vakasamataka vakatitobu ka ciqoma na nodra vakasama na noda dauveiqaravi, eda qai kila ni da sega ni via biuta na noda malumalumu mai na noda nanuma.

A vukei keda na Yalo Tabu kei ira tale eso me da raica ni da dau vakayagataka vakawasoma na noda malumalumu me iwalewale ni veitaqomaki se me sala me da vakaukauwataka kina na noda nanumi keda. Kena ivakaraitaki, eso vei keda eda dau yaloca qai vakacerecerei keda cake nida vakila nida vakarerei. Eda taleitaka na dina, dina ga ni da dau cala vakalevu.

Eso vei keda eda vakalolovirataki keda ka vakalailaitaka na noda ituvaki vakalou me tarovi ira na tani mai na nodra vakararawataki keda. Eda nanuma ni kevaka me da vosa vakacacataki keda vakai keda, ka yaco me dua tale e vakalolovirataki keda eda sa yaco ki na lewa vata ga sa yaco tiko.

Ia na isau ni bolebole ca oqo e vu mai na noda malumalumu ni itovo ni bula, sega ni noda kaukauwa. Eda rerevaka ni kevaka eda biuta laivi na noda malumalumu, eda na malumalumu vakalevu cake. Ia nida vakatarata na Kalou me kauta laivi na noda malumalumu qai cakacaka vata kei ira na noda dauveiqaravi, eda raica na levu ni ka e kauaitaki keda kina na Kalou.

Keitou sureti kemuni mo ni yadra ki na nomuni yaga dina ka vakararavi ki na veikauwaitaki ni Kalou ka sega ena nomuni taqomaki kemuni.

Kunea na isema vei ira na tani era vueti tiko kei ira ena lotu

Ni da sa logavinaka cake vei ira na tamata era sa bula vueti vinaka tiko, eda sa tekivu raica ni ra a vakataki keda vakalevu cake mai na kena eda a nanuma. Ni da wasea na keda italanoa ka vakarorogo vei ira na tamata era wasea na nodra, sa tubu cake na noda yalololoma. Eda sa tekivu kila na kedra ituvaki raraba na luve ni Kalou ka vakila vakalevu cake na veimaliwai ni da tiko kaya. Era sureti keda na matavuvale, itokani, kei ira na iliuliu ni Lotu me da lesu tale mai ki lotu se me da vaqacotaka na noda yalayala ena gauna oqo. Keimami sega ni vorata se vakaiulubale, keimami mani nanuma me keimami lako i lotu. Keirau raica ni levu na ka keirau taleitaka me baleta na soqoni ni veivakabulai e tiki talega ni sokalou ena lotu.

Ena gauna eda a papitaiso kina, e vica wale sara vei keda a taura dei na cakacaka dina ni saumaki mai, ka kovuta na bula taucoko. Ia, o Peresitedi Marion G. Romney ena Mataveiliutaki Taumada a vakamacala vakamatata sara kina: “Ni dua e saumaki dina sara, na gagadre ni veika e veisaqasaqa kei na kosipeli i Jisu Karisito sa vakamatei dina sara. Ka sa vakaisosomitaki kina na loloma vua na Kalou, ena yalo tudei ka guta me muria na nona vunau” (ena Ripote ni Koniferedi, Koniferedi ni iWasewase e Guatemala 1977, 8).

Ni o sotava tiko na cakamana ni veivueti—taumada mai nai tovo veivakarusai ni veivakatotogani qai tarava yani na malumalumu ni itovo ni bula—eda na qai vakila na saumaki dina. Eda sa na yadra mai ka vakilai keda me vaka ga na gone cidroi sa ”kilai yalona tale” (Luke 15:17).

Vuli kei na Kilamatata

Na ivolanikalou kei na itukutuku oqo mai vei ira na iliuliu ni Lotu ena rawa ni vukea noda vueta bula. Eda rawa ni vakayagataka meda vakasama vakatitobu kina, vuli, ka volavola. Meda nanuma tiko meda dau dina ka vakabibi ena noda volavola meda rawata kina na ka e yaga vakalevu duadua.

Solia yani na nomu ivalavala ca kece

“Sa kaya na tui . . . io a cava me’u kitaka meu sucu kina vua na Kalou, me cavuraki kina na yalo ca mai na lomaserequ, ka ciqoma na Yalona, ka me’u vakasinaiti ena marau. . . . Au na solia yani na veika kece au sa taukena . . . me rawa ni’u ciqoma kina na marau levu oqo. . . .

“A sa tekiduru na tui ka cuva sobu vua na Turaga; io, a sa cuva vakatoboicu ki na qele, ka masu vagumatua, ka kaya:

“Oi kemuni na Kalou . . . ka’u na veivutunitaka na noqu ivalavala ca kecega me’u kilai kemuni, ka me’u vakaduri cake mai na mate, ka vakabulai ena siga mai muri” (Alama 22:15, 17–18

- Wilika tale vakavinaka na veitikina oqo. Na veivakataotaki cava, oka kina na ivakarau ni bula kei na veika au vakila, me tarovi au meu kakua ni biuta tani na ”noqu ivalavala ca kecega” ka ciqoma vakavinaka cake na Yalotabu?

Vakaitavi ena veitokani vata ena Lotu

”Ia oqo, ena vuku ni veiyalayalati ko ni sa vakayacora ko ni sa vakatokai kina mo ni luvei Karisito; na luvena tagane, ka luvena yalewa; ni raica, sa vakasucumi kemuni vakayalo ko koya ena siga oqo, ni ko ni sa kaya sa veisau na yalomuni ni ko ni sa vakabauta na yacana; o koya, sa vakasucumi kemuni kina mo ni luvena tagane ka luvena yalewa” (Mosaia 5:7).

Ni da taura vei keda na yaca i Karisito ka sa vakaukauwataki ena Yalona, eda na tekivu meda vakatakilakilataki vata kei ira na Yalododonu—tacimu kei na ganemu ka ra sa papitaiso oti ka curu ki na Nona matavuvale e vuravura.

- Niu sa mai kilai ira vakavinaka cake na noqu itokani Yalododonu, au sa tu vakarau vakacava meu vakaitavi ena veitokani ni Lotu?

Sotavi na Veisereki

“Ni sa meca ni Kalou na tamata vakavuravura, ka sa vakatu mai kina me tekivu sara mai na lutu i Atama, ka na vaka tu kina me sega ni mudu ka sega ni mudu, ka vakavo ke sa talairawarawa ki na veivakayararataki ni Yalo Tabu, ka biuta tani na tamata vakavuravura ka yaco me yalododonu ena vuku ni veisorovaki i Karisito na Turaga, ka yaco me vaka na gonelailai, me talairawarawa, yalomalua, yalomalumulumu, dauvosota, sinai ena loloma” (Mosaia 3:19)

E vuqa vei keda sa yaco meda Yalododonu ena yaca wale ga ena gauna ni papitaiso ka vakayagataka na kena vo ni noda gauna ena kena sagai me “biuta tani na tamata vakavuravura” ka vakatorocaketaka na vei itovo e volai tiko ena tikina oqo.

- Na sala cava sa vakarautaki au kina meu ciqoma na Veisorovaki i Karisito duaduaga—ena noqu yaco meu duabau vata kei Jisu Karisito kei na Tamada Vakalomalagi—ka rawa meu sotava kina na veivueti?

Dou lako mai vei Karisito

E vakavulica o Elder Richard G. Scott: “Veitalia na ivurevure ni dredre cava soti ka veitalia na sala o rawata mai kina na veivakacegui—se mai vua e dua na dauveiqaravi kenadau vakaivola, vuniwai, na iliuliu ni matabete, itokani, itubutubu kauwai, se na noda daulomani—se cava ga na ivakarau o tekivu kina, na vei iwali kece oqori ena sega ni vakarautaka nai sau kece ni taro. Na veivakabulai ena yaco mai ena vakabauti Jisu Karisito kei na Nona ivakavuvuli, ena yalo sa raramusumususu kei na yalo bibivoro kei na talairawarawa ki na Nona ivakaro” (“Me da Vakabulai,” *Ensign*, Me 1994, 9) .

E sega ni dua na iwiliwili ni veitokoni se veitokani—ena ilawalawa ni veivueti se ivavakoso mada ga ni Lotu—ena kauta mai na veivakabulai. Eso tale na tamata era na tokoni keda ka vakalougatataki keda ena noda ilakolako, ia e muri sa na dodonu ga meda lako mai vei Karisito.

- A tekivu vakacava na noqu ilakolako ni vuetaki?

- O cei a vakaitavi sara vakalevu ena noqu vukei meu lako ena salatu ni veivutuni kei na veivueti? E dusimaki au vakacava na nodra ivakaraitaki kivua na iVakabula?

- Na cava au sa vulica me baleta na iVakabula ka sa vukea se vakauqeta na noqu gagadre se na noqu igu meu veisautaka na noqu itovo?

Meda vosota na kena cakacakataki tiko

”Raica dou sa gonelalai ga ka sega ni kila na ka kecega; sa kilikili mo dou tubu cake ena loloma soli wale ka kila na ka dina.

“Dou kakua ni rere, koi kemudou na gone lalai, ni dou sa noqu, au sa vakamalumulumutaki vuravura, . . .

”Ka na sega ni dua vei ira sa solia vei au ko Tamaqu ena yali” (Vunau kei na Veiyalayalati 50:40–42).

Ena so na gauna eda yalototolo se yalolailai baleta ni veivueti oqo sa dua na iwalewale ena vakayacori tikoga. Na veitikina oqo e vakaraitaka na nodrau vosoti keda na iVakabula kei na Tamada Vakalomalagi ena noda itutu me vaka na “gone lailai.” Vakayagataka na veitikina oqo ki vei kemuni, ena nomuni volavola ki vei kemuni vakayadua.

- E rawa vakacava ki na veiyalayala ena veitiki ni ivolanikalou oqo me vaqacacotaki au ena gauna au yalolailai kina?

Ciqoma na veivuke mai vei Jisu Karisito

“Ia oqo, oi kemudou na wekaqu lomani, ni dou sa tu ena sala qiqo ka rabaililai oqo, au na taroga mada se sa vakayacori na ka kece sara? Raica, au sa kaya vei kemudou, E segai; ni dou sa sega ni yaco rawa e keru kevaka me sega na vosa i Karisito kei na dei ni nomudou vakabauti Koya, ka vakararavi vakatabakidua sara ki na nona vinaka o Koya sa kaukauwa me veivakabulai.

“Ia, sa kilikili mo dou toso ki liu ka tudei vei Karisito, ena taucoko ni nomudou vakanuinui, ka mo dou lomana na Kalou kei ira na tamata kecega. O koya, kevaka dou sa toso ki liu, ka kana magiti ena vosa i Karisito, ka vosota me yacova na ivakataotioti, raica, sa kaya vakaoqo na Tamada: Dou na rawata kina na bula tawamudu” (2 Nifai 31:19–20).

- E vukei au vakacava o Jisu Karisito ena sala qiqo ka rabaililai?

- E vukei au vakacava na tubu cake ni noqu loloma vua na Kalou kei ira na tani me kauti au tani mai na veivakatotogani, vukei au meu tomana tikoga na noqu vakuwai au mai kina, ka vakalesui au ki na inuinui ni bula tawamudu?

iKalawa 7: Kerea na Tamada Vakalomalagi ena yalomalumulumu me kauta laivi na noda malumulumu.

iVakavuvuli Bibi: Yalomalumulumu

Na veikalawa kece sa oti era sa vakarautaki keda ki na ikalawa oqo. Na ikalawa 1 e vukei keda meda yalomalumulumu ka vakatusa ni sega vei keda na kaukauwa meda valuta rawa na noda vakatotogani. Na ikalawa 2 kei na 3 e vukei keda me veirauti na noda vakabauta kei na yalodei vua na Turaga meda kerea Vua na veivuke. Na noda ivolanitovo mai na ika 4 ni ikalawa e vukei keda meda raica vakamatata cake na noda ivakarau kei na itovo. Na cakacakataki ni ika 5 ni ikalawa e vakaraitaka meda yaloqaqa meda dina vua na Kalou, kivei keda vakaikedu, kei na dua tale na tamata. Na ikalawa 6 e vukei keda meda vakarau ka lomada meda biuta laivi na noda malumulumu ni itovo ni bula. Eda sa vakarau tu oqo me da taura na ika 7 ni ikalawa. Eda vakanamata ki na “SALA” ni kena cakacakataki na ikalawa yadua: o ya meda yalomalumulumu, dolava na noda vakasama, kei na lomasoli.

Na veikalawa kece e gadrevi kina na yalomalumulumu, ia nai ka 7 ni ikalawa sa gadrevi

vakalevu sara kina: “Kerea na Tamada Vakalomalagi ena yalomalumulumu me kauta laivi na noda malumulumu.” Ni da cakacakataki tiko yani na imatai ni vica na ikalawa ni veivuetai, eda vulica ni veitalia ga na levu ni noda sasaga vakataki keda, eda na sega ni rawa ni veisautaka se kunea na veivuetai ke sega na veivuke ni Turaga. Na ikalawa oqo e sega ni duatani. *Na Tudei ena Vakabauta* e vakamacalataka na yalomalumulumu vakaoqo: “Na yalomalumulumu sai koya na nomu kila vinaka ena marau ni o sa vakararavi ga vua na Turaga—ena nomu kila vinaka ni ko sa na gadreva tikoga na Nona veitokoni” (*Tudei ena Vakabauta: E Dua na iVakavuvuli ni Kosipeli* [2004], 86).

Eso vei keda sa tekivu me da lesu tale ki na noda sala makawa ka tovolea me da veisautaki keda ga. Ia ni da sa kila na vuqa ni noda cala kei na malumulumu, eda vulica ni dodonu me da vakararavi ga vua na Turaga me vukei keda meda veisau. Ena kena cakacakataki nai ka 7 ni ikalawa, eda sega ni vagalalataki mai na cakacaka me da na cakava. Sa gadrevi tikoga meda dau vosota ka “toso

ki liu ka tudei vei Karisito” (2 Nifai 31: 20) Eda sa gadreva na veivakananumi tudei meda gole vua na Kalou ka kerea na Nona veivuke.

Eda vakataroga se na yaco vakacava vei keda na cakamana oqo. Sa duidui oqo vei keda yadua, ia e tiko eso na vanua eda tautauvata kina. E sega ni dau yaco vakasauri na nodra veisau cecere na tamata ki na nodra itovo ni bula; na iwalewale ni toso ena ikalawa 6 kei na 7 e dau yaco mai me vaka e vakamacalataka o Elder David A. Bednar:

“Me vaka ni da lewe ni Lotu ena so na gauna eda sa rui dau vakabibitaka vakasivia na veivakatakilai vakayalo vakasakiti eso e dau laurai votu ka da calata kina meda vakavinavinakataka ka so na gauna eda guilecava sara mada ga meda raica na ivakarau matau e dau qarava kina na Yalo Tabu na Nona cakacaka, . . . [ni sa curuma yani] ena kena ciqomi vakalalai na veivakauqeti vakayalo” (“The Spirit of Revelation,” *Liaona*, Me 2011, 88).

Ni da digitaka meda soli keda vua na Kalou ka vakaduavatataka na lomada Vua, sa sinai tu ena noda veisiga na veigauna lailai ka sureti keda o Koya meda cegu mada ena noda isaunitaro makawa, ka maqosa ia meda qai vakararavi ga ki na Nona kaukauwa me veivuke, laveta cake, ka loloma. E vakavulica o Sisita Rebecca L. Craven: “Mo kakua ni yalolailai. Na veisau sa dua na iwalewale vakacakacaka ni noda bula taucoke. Ena noda sasaga ni veisau, sa vosoti keda tiko na Turaga” (“Maroroya na Veisau,” *Liaona*, Nove. 2020, 59).

Se na noda veivakatotogani ena alakaolo, waigaga, veimauilavo, veiyacovi ca, ivakarau ni kana veivakarusai, vakayagataki ilavo vakaveitalia, se na itovo veivakatotogani tale eso se na veika eda sa vakayagataka me sotava kina na lomaocaoca ena bula oqo, ena “vukei [keda] na [iVakabula] me vaka na [noda] malumalumu” (Alama 7:12). Ni da sa tu vakarau meda veisau ena noda lako mai vei Jisu Karisito, eda na sotava na Nona kaukauwa ni veivakabulai.

Ni da cakacaka tiko ena ikalawa oqo, e levu vei keda era raica ni dodonu meda valuta laivi na yalo madua. Ni da raica na noda malumalumu e kauta mai na yalo e takiveiyaga se ni da sa baci luluqa tale. Ia ni da cakacakataka tikoga na veikalawa ka lako tikoga yani vei Karisito ena solia vei keda e dua na sala vou meda raici keda kina. Eda sa vakila vei keda na loloma ni Kalou ni da sa Luvena tagane kei na yalewa lomani. Na loloma oqo e vukei keda meda valuta laivi na yalo madua kei na lomalomani keda.

Eda sa tekivu raica na noda lecaika kei na malumalumu me sa madigi meda kerea na veivuke ni Kalou ena yalomalumalumu meda toso ki liu ena noda ilakolako ni veivueti.

ikalawa me Cakacakataki

Oqo na parokaramu me cakacakataki. Na noda toso ena vakatau ena noda dau vakayagataka wasoma na veikalawa ena noda bula e veisiga. Sa kilai tu oqo me “ikalawa me cakacakataki.” Na cakacaka oqo ena vukei keda meda lako mai vei Karisito ka ciqoma na veidusimaki kei na kaukauwa e gadrevi me da taura kina na ikalawa e tarava ena noda vueti.

Kerea vua na Kalou me cakava na ka eda sega ni rawa ni cakava vakai keda

Eda na bulataka vakacava nai ka 7 ni ikalawa ena veisiga? Eda cegu mada ena siga ena lesu tale mai kina na lomada se ni da raica na noda malumalumu. Ena gauna vakaoqo, eda sa soro ka vakarorogo. Eda nanuma tiko ni sa sega na noda kaukauwa me da veisautaki keda vakaikeda ka sega ni vukei, ka da nuitaka ni rawa ni veisautaki keda na Turaga. Oti eda sa qai toso ki liu ka vakararavi Vua. Eda biuta laivi na veika eda sega ni rawa ni cakava, ka da kerea vua na Kalou me vukei keda.

Oqo e gadrevi kina na vuki vua na Kalou ena masu. “E tu vei keda yadua na leqa eda na sega ni walia rawa kei na malumalumu eda na sega ni rawa ni ravuta kevaka eda dolele yani ena masu ki na dua na

ivurevure cecere cake ni kaukauwa“ (James E. Faust, “The Lifeline of Prayer,” *Ensign*, Me 2002, 59).

Ni da masu e vakaibalebale ka vakainaki cake, eda na rawata sara na loloma ni Kalou. Ni da vakatara vei keda e dua na gauna kei na vanua vakacegu meda semati kina ki na veika vakalou, eda na rawa ni tara cake ka vaqacacotaka na noda veiwekani kei na Kalou. Ena noda maroroya tiko e dua na masu rawarawa e yaloda, me vaka, “Turaga, a cava ko ni sa vinakata meu kitaka?” (Cakacaka 9:6) se “Me yaco ga na lomamuni” (Vunau kei na Veiyalayalati 109:44), eda na nanuma tikoga na noda vakararavi taucoko vua na Turaga. Na noda lomana na Kalou kei na Nona lomani keda ena vukei keda meda tauyavutaka e dua na isema ka rawa ni da soli keda taucoko kina.

Vulica na masu ni sakaramede

Na masu ni sakaramede sa ivakaraitaki totoka ni yalomalumalumu kei na inaki ena daku ni ikalawa 7. Sa noda na madigi meda vakaivotavota ena sakaramede ena veimacawa ka vakananuma vakatitobu na vosa ni masu ni sakaramede.

Sa vakaturi meda wilika na Moronai 4:3; 5:2 ka bulataka ena yalomalumalumu na veivosa tabu oqo ena domomu me vakaoqo: “Oi kemuni na Kalou na Tamada Tawamudu, [au] kerei kemuni ena yaca ni Luvemuni, ko Jisu Karisito, meu vakalougatataka ka vakatabuya na madrai oqo ki [yaloqu] niu sa vakaivotavota kina; meu kania kina [meu vakananuma kina na yago ni Luvemuni, ka vakadinadinataka vei kemuni, na Kalou na Tamada Tawamudu, niu sa lomaqu meu taura [vei au] na yaca ni Luvemuni, ka nanumi koya tikoga, ka muria na nona ivakaro sa solia vei au ko koya, me tiko ga kei au [au] na Yalona“ (Moronai 4:3).

Ni da vakasamataka na masu ni sakaramede ena sala oqo, sa rawa meda torova vakatamata na iVakabula ena yalo raramusumususu kei na yalo bibivoro. Ni da vakasamataka na noda malumalumu se dua na cala eda a cakava, sa na qai rawa ni da vagolea

na yaloda Vua. E rawa ni da kerei Koya me vukei keda meda veivutuni, vinaka cake, ka kauta laivi na malumalumu oqo.

Vuli kei na Kilamatata

Na ivolanikalou kei na itukutuku oqo mai vei ira na iliuliu ni Lotu ena rawa ni vukei keda ena noda vueti bula. Eda rawa ni vakayagataka meda vakasama vakatitobu kina, vuli, ka volavola. Meda nanuma tiko meda dau dina ka vakabibi ena noda volavola meda rawata kina na ka e yaga vakalevu duadua.

Sa rauti keda na Nona loloma soliwale.

“Ka kevaka era na lako mai vei au ko ira na tamata au na vakaraitaka vei ira na nodra malumalumu. Au sa solia vei ira na tamata na malumalumu mera vakayalomalumulumutaki ira kina; ia sa rauti ira vinaka na tamata kece ga era sa vakamalumulumutaki ira vei au na noqu loloma soli wale; ni kevaka era sa vakayalomalumulumutaki ira vei au, ka vakabauti au, au na qai vakayacora me vu ni nodra kaukauwa na veika malumalumu” (Ica 12:27).

Ena vuku nida sa tamata ga ka sega ni taucoko sara, eda sa rawai kece ena malumalumu e vuqa. Ena tikina oqo, e vakamacalataka kina na Turaga na Nona inaki ka vakatara kina vei keda meda sotava na bula vakayago ka sota kaya na vei malumalumu oqori me vukei keda me da yalomalumalumu. Meda kila ni da sa *digitaka* meda vakayalomalumulumutaki keda.

- Na cava na ibalebale ni malanivosa “sa rauti ira na tamata kecega na noqu loloma“ kivei au?

- Au vakabauta beka ni sa rauti au na loloma soliwale ni Turaga?

- Na cava na kena ibalebale me da yalomalumulumu ena mata ni Turaga?

- Vola eso na nomu itovo malumulumu. E yasadra, vola na kaukauwa era na rawa ni yaco ni ko lako mai vei Karisito.

Digitaka mo Yalomalua

“Ia oqo, me vaka au sa kaya vei kemuni, me baleta ni ko ni sa vakasaurarataki mo ni vakayalomalumulumutaki kemuni ko ni na kalougata kina, ko ni sa sega li ni nanuma ni ra na kalougata vakalevu cake ko ira era sa vakayalomalumulumutaki ira vakataki ira ena vuku ni vosa?” (Alama 32:14).

E vuqa vei keda a yaco mai kina soqoni ni veivuetii ena lomaleqa, ka vakavu mai na itotogi irevurevu ni neimami vakatotogani. Eda sa vakasaurarataki meda yalomalumalumu. Ia, na yalomalumalumu e vakamacalataki ena ikalawa oqo e sa vakatauga. Sai koya na vua ni noda digidigi meda vakayalomalumalumutaki keda.

- Sa veisau vakacava na noqu nanuma ni yalomalumalumu, me tekivu mai na gauna ni veivueti?

Vakasinaiti ena reki

“Ka ra sa raici ira vakaira ena kedra ituvaki vakayago, ni ra sa lailai sobu mai na kuvu-ni-soso. Era sa tagi vata vakadomoilevu ka kaya: Mo ni yalololoma ka vakayagataka na dra ni veisorovaki i Karisito me keimami vosoti kina ena neimami ivalavala ca, ka me vakasavasavataki kina na yaloi keimami; ni keimami sa vakabauti Jisu Karisito, na Luve ni Kalou, o koya ka a bulia na lomalagi kei na vuravura, kei na veika kecega; o koya ka na lako sobu mai ena kedra maliwa na luve ni tamata.

“Ka sa yaco ni ra sa vosataka oti na vei vosa oqo, sa sobuti ira na Yalo ni Turaga, ka ra sa vakasinaiti ena marau, ka sa bokoci na nodra ivalavala ca, ka sa vakacegu na nodra vakasama, ena vuku ni vakabauta levu sa tu vei ira me baleti Jisu Karisito o koya ka na lako mai” (Mosaia 4:2-3).

Era a cabora na tamata i Tui Penijamini na mataqali masu keimami a cabora ena neimami cakacakataka na ika 7 ni ikalawa. Era a vakila na vakacegu kei na reki ni sa sobuti ira na Yalo ni Turaga ka solia vei ira na vakabokoci ni nodra ivalavala ca.

- Na cava soti au sa sotava niu vakila na vakacegu kei na reki?

- Ena vakacava na noqu vakila na vakacegu kei na reki ena noqu bula ena veisiga?

Talairawarawa ki na ivunau.

“Dou tu vei au, kau na tu vei kemudou. Me vaka sa sega ni vua rawa na tabana vakai koya, kevaka sa sega ni tu vata kei na vaini; ena vaka talega kina koi kemudou, kevaka dou sa sega ni tu vei au.

“Oi au na vaini, koi kemudou na tabaqu: ko koya sa tu vei au, koi au talega vei koya, sa vua vakalevu: ke dou sa tawase tani vei au, dou na sega ni rawata e dua na ka.

“Kevaka dou sa talairawarawa ki na noqu vunau, dou na tiko ga ena noqu loloma; me vaka kau sa talairawarawa ki na vunau nei Tamaqu, ka tiko ga e na nona loloma.

“Au sa vosataka na veika oqo vei kemudou, meu sa marau tikoga ena vukumudou, ka me sinai na nomudou marau” (Joni 15:4-5, 10-11).

- Na cava na kena ibalebale vei au ni kevaka au muria na ivakaro ni iVakabula, “[Au] na tiko ga ena [Nona] loloma?” (tikina e 10).

- Me vaka e tukuni ena veitikina oqo, na cava eso na veivakalougatataki yalataki ni noda tiko Vata kei Koya?

- Na cava au vakila nikua me baleta na kena muri tiko na ivakaro ni iVakabula?

- Sa vakaraitaka vakacava na noqu loloma vua na Kalou na talairawarawa tiko ki na ivakaro?

na loloma ni Kalou

“Nida vakaliuca na Kalou, na veika kece era na tualaki vakadodonu se era na kau tani mai na noda bula. Na noda lomana na Kalou ena taqomaka na vinakati ni noda gagadre, na kovuti ni noda gauna, na veika talei eda sasagataka, kei na ituvatuva ni veika eda vakaliuca” (Ezra Taft Benson, “The Great Commandment—Love the Lord,” *Ensign*, Me 1988, 4).

Ena kena sa mai kilai na loloma veivuetai kei na nona vinaka na Kalou, o sa rairai tekivu mo vakila na

loloma ni Kalou—mo lomani Koya ka mo lomani mai Vua.

- Au sa bau vakila beka na levu ni loloma niu cakacaka tiko ena veikalawa? Ke vakakina, na cava na vuna?

- Sa vukei au vakacava na noqu cakacakataka nai ka 7 ni ikalawa meu vakaduavatataka na veika au vakaliuca ka biuta e liu na Kalou ena noqu bula?

Taura kivei keda na yaca i Jisu Karisito.

“Ia oqo, ena vuku ni veiyalayalati ko ni sa vakayacora ko ni sa vakatokai kina mo ni luvei Karisito; na luvena tagane, ka luvena yalewa;

“O koya au sa gadreva kina mo dou taura matua ga na yaca i Karisito, koi kemudou kece sa veiyalayalati kei na Kalou mo dou talairawarawa me yacova na icavacava ni nomuni bula.

“Ia ena qai yaco ni ko koya yadua sa vakayacora vakaoqo ena kunei mai na liga imatau ni Kalou, ni na kila ko koya na yaca sa kacivi kina, ni na kacivi ena yacai Karisito” (Mosaia 5:9)

- Na cava na ibalebale ni noda vakatokai ena yaca i Karisito ka matataki Koya?

- Na cava ena gadrevi meu cakava meu kunei ena liga imatau ni Kalou?

- Na cava au sa yalataka meu vakayacora ena noqu papitaiso kei na noqu vakaivotavota ena sakaramede? (Raica na Mosaia 5:7–9; 18:8–10, 13; Vunau kei na Veiyalayalati 20:77, 79.)

A large empty writing area consisting of two columns of horizontal lines for text entry.

iKalawa 8: Meda vola na yacadra kece na tamata eda sa vakamavotaka na yalodra ka sa lomada sara meda vakavinakataki keda vei ira.

iVakavuvuli Bibi: Vakavakarau mo Vakavinakataka

Ni bera na neimami vakalesui mai, na neimami veitovo ni bula ni veivakatotogani e vaka e dua na covulaca kaukauwa veivakarusa ka lako curuma na isema ni neimami veimaliwai, ka biuta tu mai na mawe ni vakacaca levu sara. Ni da cakacaka tiko ena ika 7 ni ikalawa, eda vakila na kaukauwa veivakabulai ni loloma veivueti ni iVakabula, ka da vakila na gagadre me da vakavinakataka na veimaliwai sa kavoro. Na ikalawa 8 sa dua na madigi me da vola kina e dua na lisi ni tamata kei na isoqosoqo eda a vakamavoataka ka qai tuvanaka me samaka ka tara tale na noda veimaliwai.

Ni a cakacakataki na ikalawa ni veivakabulai, e laurai ni dua vei ira na veika veivakauqeti me baleta na 12 na ikalawa sai koya na ituvatuva era volai kina. E dau tiko e dua na ikalawa ni vakavakarau ka dau yaco mai ni bera na ikalawa ka gadrevi kina na yaloqaga cecere. Na ikalawa 8, vata kei na veikalawa

kece sara e liu, sa noda vakavakarau ki na ikalawa 9, ka gadrevi kina na yaloqaga ka sega ni noda.

Keitou vulica mai vei ira na tamata era sa cakacakataka oti na ikalawa 8 ni kena vakusakusataki me vakavinakataka ena yalo e sega ni vakavakarau e rawa ni vaka ga ni sega ni dua na veivakavinakataki e caka. Eda sa mani taura na gauna me da masu; vakasaqara na ivakasala mai vei ira na tamata eda nuitaka, me vakataki ira na noda dauveitokoni se iliuliu ni Lotu; ka cakava e dua na ituvatuva. Na vakavakarau oqo ena ikalawa 8 e tarova na noda vakacacana tale na noda veimaliwai ena gauna eda sa tekivu veitaratara kina kei ira na tamata ena ikalawa 9.

Vola e dua na lisi

Ni bera ni da tara tale na veimaliwai, e gadrevi me da raica ka vola na veimaliwai oqori eda a vakacacana. Eda sa vakayagataka na noda ivolaniitovo mai na ika 4 ni ikalawa me vakarautaki kina na noda lisi. Ni da raillesuva ena masumasu na

noda ivolaniitovo, sa vukei keda na Yalotabu me kilai rawa na veiwekani eda sa vakamavoataka. O keda a cakava e dua na ivolakabi ni da cakacakataka na ika 4 ni kalawa e rawarawa cake me da kilai ira na tamata kei na isoqosoqo oqo (raica na ikuri ni ivakaraitaki ni dua na ivolakabi).

Eda raica ni veivuke na idusidusi oqo ni da cakava na noda lisi. Eda tarogi keda kina, “E dua beka na tamata e tiko ena noqu bula, mailiu se ena gauna oqo, au vakila niu yalo luluqa kina, sega ni logaloga vinaka, se madua meu voleka vua?” Eda vola na yacadra, ka vorata na veitemaki ka vakadonuya kina na veika eda vakila se meda vakaiulubaletaka na caka cala kivei ira. Eda okati ira na tamata eda nakita me da vakararawataki ira kei ira eda sega ni via vakamavoataka. Eda okati ira na tamata era sa takali yani kei ira na tamata eda sega ni kila na sala me da veitaratara kina. Eda sa vakanamata ena kisi talei oqo ni da cakacakataka na ika 9 ni ikalawa. Ni da cakacakataka na ika 8 ni ikalawa, eda sa vakanamata ena noda yaloqaqa ena noda yalodina.

Eda sa qai saga meda kakua ni biuta laivi na veika lalai. Eda sa qai vakasamataka vakadodonu na leqa eda sa cakava vei ira na tamata ni da vakaogai ena noda veivakatotogani, kevaka sara mada ga eda a sega ni ivalavala kaukauwa vei ira. Eda a volai ira na noda daulomani kei na itokani eda a vakamavoataka ena noda cudru, sega ni kawaii kina, vakamosi yalo, bibi, sega ni dau vosota, lawaki, ka beci. Kevaka eda vakuria ki na nona icolacola e dua tale na tamata ena dua ga na sala, eda na okati ira na tamata oqo ena noda lisi. Eda a tovolea meda vola o ira kece era a tarai ena lasu keitou a tukuna, yalayala keitou a voroka, kei na sala eda vakayagataka se vakayagataki ira kina. Eda vakasamataki ira na tamata eda sega ni vosoti ira, ka da vakuria talega ki na noda lisi.

Ni da sa vola oti na tamata kece eda sa vakamavoataka, eda sa qai vakuria e dua tale na yaca ki na lisi—na noda. Ni da a vakaogai keda ena noda vakatotogani, eda sa vakamavotaki keda ka vakakina ko ira na tani. Na sala vinaka duadua eda rawa ni vakavinakataki keda kina o ya meda bula vuetaki

tiko mai na veivakatotogani. E rawa ni vukei keda na Kalou meda vosoti keda ka vakavinakataka na ka eda cakava. Ni da vakila na loloma kei na veivosoti ni Kalou, sa vakaisosomitaki na yaloda madua ena lomasoli meda vakavinakataka na veika kece.

Me sa lomada dina

Ni da sa cakava oti na noda lisi, sa gadrevi me da tu vakarau meda vakavinakataka na veika kece. E vuqa vei keda eda raica ni sega ni rawa meda vola na tamata kei na isoqosoqo eda a vakaleqai ira ka da sega ni vagolei tani mai na noda yaloca vei ira era a vakamavoataka talega na yaloda. Oi keda na tamata eda sa dau coriti ena viko rerevaki ni veimaliwai veicacati vakai keda yadua. Ni gadrevi me voroki na viko ni veicacati oqo, sa gadrevi e dua me na veivosoti.

Ni da vakatusa dina na veika ca eda vakila, e vukei keda na Kalou me da voroka na viko ni yaloca. E vakaraitaka vei keda ni dodonu meda vosoti ira na tamata me vaka ga na Nona vosoti keda. Ena vosa vakatautauvata ni tamata ka a vosoti ena nona dinau kecega ia a sega ni vinakata me vosoti ira na tani, a kaya vua na nona turaga, “Au sa vosota na nomu dinau kecega, ni ko sa masuti au: Me kakua talega ni tiko beka vei iko, mo lomani ira na kai nomu, me vaka kau sa lomani iko?” Maciu 18:32–33).

Ni da sasagataka me da vosoti ira na tamata era vakamosia na yaloda, eda a kerea na loloma soliwale i Karisito me vukei keda me da dodoka yani vei ira na loloma cecere vata ga e solia vei keda o Koya. Eda sa taura na ivakasala ni iVakabula me da masulaka na nodra tiko vinaka ka kerea me ra ciqoma na veivakalougatataki kece sara eda na vinakata me baleti keda (raica na Maciu 5:44).

Ni da cakacakataka na ika 8 ni ikalawa, eda sa tovolea me da nanuma tiko ni ikalawa oqo e sega ni cakacaka ni noda vakamaduatataki e dua—o keda se o ira tale eso. Sa vakaraitaka vei keda na veika eda sa sotava ni iVakabula e laveta cake na icolacola ni cala kei na madua ni da raica vakadodonu na noda

veimaliwai dredre kei na noda itavi ena veika oqo. Ena ika 8 ni ikalawa, eda sa tekivu veimaliwai kei keda, o ira tale eso, kei na bula ena dua na yalo vou. Eda sa tekivu vakila na vakacegu ena noda bula ka sega ni veileti kei na veivakacalai.

Eda sa tu vakarau meda muduka na noda vakalewai ira na tamata vakatawadodonu ka vakavola tiko na nodra bula kei na nodra cala. Eda sa tu vakarau meda kakua ni vakalailaitaka na noda itovo ca se vakaiulubaletaki ira. Ni o sa tu vakarau mo vakayacora na veivakameautaki, eda sa vakila na vakacegu ni kila ni Tamada Vakalomalagi e marautaka na noda sasaga kece. Na ikalawa oqo ena vukei keda meda cakava na cakacaka me rawa kina vua na iVakabula me sereki keda mai na noda caka cala e liu. Na noda tu vakarau me da cakava na vakavinakataki keda sa na vakarautaki keda meda cakacakataka yani nai ka 9 ni ikalawa.

iTuvatuva ni Cakacaka

Oqo na parokaramu ni cakacaka Na noda toso ena vakatau ena noda dau vakayagataka wasoma na veikalawa ena noda bula e veisiga. Sa kilai tu oqo me “ikalawa me cakacakataki” Na cakacaka oqo ena vukei keda meda lako mai vei Karisito ka ciqoma na veidusimaki kei na kaukauwa e gadrevi me da taura kina na ikalawa e tarava ena noda vueti.

Vola e dua na lisi ni tamata eda a rairai vakacudruya se vakamavoataki ira

Era dusimaki keda na noda dauveiqaravi ni da vakarautaka na noda lisi, ka da raica ni sa yaga sara vakalevu na ivola. E vuqa vei keda eda vakayagataka na ituvatuva oqo me vukea me ka rawarawa ia me kaukauwa.

Kena imatai, ni da vakayagataka na noda ivolaniitovo mai na ika 4 ni ikalawa, eda vola kina na tamata se isoqosoqo eda gadreva me da veitaratara kaya.

Ena yasa ni yaca yadua, eda na vola kina e dua na inaki lekaleka me vakavinakataki kina.

Ni oti oya, me vaka na veidusimaki ni Yalotabu, eda na tuvanaka meda veitaratara kei ira na tamata ena noda lisi, e matanavotu, ena talevoni, se ena ivola se imeli. Eda sa railesuva na noda ituvatuva vata kei ira na noda dauveiqaravi se daunivakasala nuitaki.

iOtioti, eda okata kina e dua na tikinisiga me taketetaki. Eda sa biuta e dua na vanua galala me ripotetaki kina na tikinisiga eda a veitaratara kina kei koya kei na kena macala. (Na ivolakabi ena ikuri e dua na iyaya veivukei.)

Veivosoti

E dredre meda kere veivosoti mai vei ira na tamata era sa vakamavoataki keda. Kevaka o sotava tiko na dredre oqo, o na raica beka ni veivuke mo vola taumada e dua na lisi ni tamata o gadreva mo vosoti ira; qai vola e dua na lisi ni tamata o gadreva me kere veivosoti vei iko. O na rairai kurabui ni raica ni so na yaca e basika ena lisi ruarua.

E dodonu meda dau vosota vakai keda ni da cakacakataka ena masumasu na noda vosoti ira na tamata eda vola. E kaya o Peresitedi James E. Faust: “E vuqa vei keda eda gadreva na gauna meda cakacakataka kina na mosi kei na lusi. Eda rawa ni vakaraica na inaki kece sara me lokuyarataki kina na veivosoti. E dua vei ira na vuna oya na nodra waraki na dau caka cala mera veivutuni [ka vakavinakataki ira vei keda] ni bera ni da vosoti ira. Ia na lokuyara vaka oqo ena vakavuna meda vakayalia na vakacegu kei na marau e rawa ni noda. Na lialia ni vakasevi ni mosi sa oti e sega ni kauta mai na marau. . . . Kevaka eda rawa ni kunea na veivosoti e yaloda ena vukudra era sa vakavuna na noda mosi kei na mavoa, eda na tubu cake ki na dua na ivakatagedegede cecere cake ni noda yalodei kei na tiko vinaka” (“Na Kaukauwa Veivakabulai ni Veivosoti,” *Liaona*, Me 2007, 68).

Na noda vosota e dua e sega ni kena ibalebale ni da sega ni vakadonuya na nona digidigi cala se vakatara me vakacacani keda. Ia na veivosoti e rawa

nida toso ki liu vakayalo, vakasama, kei na yagoda. Me vakataki ira ga era sa vakamavoataki keda era sa vakabobulataki tu, na noda sega ni via vosoti ira ena rawa ni vesuki keda. Ni da veivosoti, eda sa biuta tu mai na veika eda vakila ka tu kina na kaukauwa me da “vakacacani, dauvakacaca, ka vakarusa sara” (Thomas S. Monson, “Hidden Wedges,” *Ensign*, Me 2002, 20). Na veivosoti ena vukei keda talega meda rawata vakalevu cake na Yalotabu ka tomana tikoga na salatu ni bula vakatisaipeli. Me vaka a vakananuma vei keda o Peresitedi Dieter F. Uchtdorf, ena gauna oya ni Mataveiliutaki Taumada, “Sa vakasinaiti na lomalagi vei ira era vakakina: Era sa vosoti. Era sa veivosoti” (“O Ira Era Dauloloma Era na Lomani,” *Liaona*, Me 2012, 75).

Masulaka na loloma

E dina ga ni o sa rere beka me vaka ga ni da via vakavinakataki keda, eda sa vakadinadinataka ni ena veivuke ni iVakabula, sa rawa mo tu vakarau mo sotavi ira na tamata ena nomu lisi ni sa basika mai na kena madigi. Eda sa vakavakarau me da cakava na veivakavinakataki ena noda masulaka meda yaloqaqa me da bula ena vakabauta na Kalou, ka sega ena rerevaka na veika era na cakava se tukuna na tamata. Ka da tovolea me da muria na ivakavuvuli ni kosipeli ka sega ni madua se rere. E dua vei ira na ivakavuvuli kaukauwa ka vukei keda o ya na loloma cecere, “na loloma savasava i Karisito” (Moronai 7:47).

Ni bera ni da cakacaka ena ika 8 ni ikalawa, e vuqa vei keda eda kurabui ni da vakila na loloma i Jisu Karisito dina ga ni da sega ni taucoko. Na *loloma mai* Vua oqo a vakavuna me da vakila na loloma cecere *ki* Vua ka solia vei keda e dua na gagadre me da muri Koya. Ni da tovolea na noda vinaka taucoko me da muri Koya, eda sa vakasinaiti ena Nona lomani keda kei ira tale eso. Eda sa masulaka na loloma cecere, ka sa toso na gauna eda sa tu vakarau me da vosoti ira na tamata ka vakavinakataka na ka. Eda sa kunea tale ga e dua na ivakarau levu cake ni loloma kei na veivosoti vei keda mada ga. Eda sa

kerea vua na Kalou me vakamalumulumutaka na yalodra na tamata ena noda lisi ena loloma cecere kivei keda, ka meda masulaka na kaukauwa me da ciqoma na veika kecega ena yaco.

Ni da masulaka tiko na loloma cecere, e vuqa vei keda e raica ni veivuke me digitaki e dua na tamata mai na noda lisi ka nakita me tekiduru ka masulaki koya ena veisiga me rua na macawa. Na noda lisi ni veivakavinakataki ena vukei keda me vakamatatataki ena noda masu vua na Tamada Vakalomalagi me baleta na noda vakanananu sega ni wali. Ni da sa masu—kevaka sara mada ga e sega ni dina ena imatai ni gauna—eda sa vakalougatataki ena yalololoma veivakurabuitaki. Ena ituvaki dredre mada ga, sa vakalougatataki ira na tamata na Kalou era masulaka na loloma cecere mera vosota ka veisautaka na ka.

Vuli kei na Kilamatata

Na ivolanikalou kei na itukutuku oqo mai vei ira na iliuliu ni Lotu ena rawa ni vukei keda ena noda vueti. Eda rawa ni vakayagataka meda vakasama vakatitobu kina, vuli, kei na volavola. Meda nanuma tiko meda dau dina ka vakabibi ena noda volavola meda rawata kina na ka e yaga vakalevu duadua.

Dauvakamumuri vakarokoroko nei Karisito

“O koya au sa vosa kina vei kemudou na isoqosoqo lewe ni lotu, koi kemudou sa daumuria na Karisito ena vakarokoroko, ka dou sa rawata na inuinui e rauta me rawa kina ni dou curu ki na ivakavakacegu ni Turaga mai na gauna oqo ka lako yani me yacova ni dou sa vakacegu vata kei koya mai lomalagi.

“Ia oqo oi kemudou na wekaqu, au sa vakadeitaka oti mai vei kemudou na veika oqo ena vuku ni nomudou lako ena vakarokoroko kei ira na luve ni tamata” (Moronai 7:3–4).

Ena imatai ni vitu nai kalawa, eda tekivutaka kina e dua na iwalewale ni muri Karisito ena vakarokoroko. Ni da sa tiko vakacegu vata kei na

Turaga, eda sa vakavakarau vakavinaka cake mo tiko vakacegu vata kei ira na tamata.

- Ena vukei au vakacava na noqu cakacakataka na veikalawa ni veivueti me rawa niu yaco meu dua na imuri vakarokoroko i Karisito?

- Na ikalawa cava tale au gadreva meu taura, meu tiko vakacegu vata kina kei ira na tamata ena noqu bula?

Na loloma uasivi duadua ni Kalou

“Sa sega ni tu vata na rere kei na loloma; ia sa biuta tani na rere na loloma levu sara: ni sa tiko vata kei na yaluma na rere. Ia ko koya sa rere sa sega ni levu sara na nona loloma.

“Eda sa lomani Koya [na Kalou] ena vuku ni sa taumada na nona loloma vei keda” (1 Joni 4:18–19).

- Meu na nuitaka vakacava na loloma uasivi ni Kalou me baleti au kei koya au vakasaqara mai vua na veivosoti?

- Ena vaqacacotaka vakacava na noqu vakadeitaka meu sauma lesu na ka au kila ni lomani au kei ira kece na Luvena na Kalou ena veigauna kece e rawa?

- Eda sa yalo tawadodonu kece ka gadreva tu na loloma veivueti i Jisu Karisito. E veivuke vakacava niu kila ni cakacaka ena ikalawa 8, au sa dolava tiko na katuba meu ciqoma kina na loloma veivueti kei na loloma soliwale i Jisu Karisito?

Dolele Yani vei Ira na Tamata

“Ia dou kakua ni dau lelewa, dou na qai sega ni na lewai: dou kakua ni dauveibeitaki, dou na qai sega ni beitaki: dou kakua ni daucudruva na tamata, dou na qai sega ni cudruvi:

“Mo dou dau soli ka, ena soli vei kemudou; na ivakarau vinaka, ka tabaki sobu, ka kuretaki vata, ka vuabale, era na solia na tamata ki na lomaseremudou. Ia na ivakarau dou sa vakarautaka, ena vakarautaki tale vei kemudou” (Luke 6:37–38).

E dina ga ni rawa ni da ririkotaka ni so na tamata era na biliga na noda via tiko vakacegu vata kei ira, meda kakua ni vakatara na ririko oqo meda kua kina ni volai ira ena noda lisi ka vakarautaki keda kei ira. Na veivakalougatataki eda na ciqoma ena levu cake sara mai na mosi.

“Na voleka ni noda toro yani vua na Tamada Vakalomalagi, na levu ni noda gadreva meda raici ira ena mataloloma o ira ka sa rusa tiko - eda na vinakata saraga meda colati ira ki tabada, ka biuta ki dakuda na nodra ivalavala ca. . . . Kevaka o gadreva me lomani iko na Kalou, mo ni veilomani vakai kemuni sara” (Joseph Smith, ena History, 1838–1856 [Manuscript History of the Church], ivola C-1 Addenda, 74, josephsmithpapers.org).

Veivosoti ka kerea na veivosoti

“Sa qai lako mai vua ko Pita ka kaya, Noqu Turaga, me ivalavala ca vakavica mada vei au na wekaqu, kau kakua ga ni cudruva? Me vakavitu?”

“Sa kaya vua ko Jisu, Au sa sega ni kaya vei iko, Me vakavitu walega, Me vakavitusagavulu na vitu.” (Maciu 18:21–22).

E rawarawa cake na veivosoti ka kerea na veivosoti me baleta e dua ga na cala mai na veivosoti se kere veivosoti me baleta e dua na ituvaki balavu e sinai tu ena cala e vuqa. Vakasamataka na veimaliwai sa oti se na kena ena gauna oqo kei na cala sa tu balavu mai o gadreva mo vosota se kerea kina na veivosoti.

- Au na rawata vakacava na kaukauwa meu veivosoti ka kerea meu vosoti?

- Era sa vakauqeti se vakayaloqagataki vakacava na tamata era sa vakaraitaka vei au na yalovinaka kei na loloma me duidui kina na noqu ivalavala?

Voroki na viko ni yaloca kei na cudru

E vakamacalataka na Parofita o Josefa Simici na sala e veituberi kina na yalovinaka ki na veivutuni kei na veivosoti.

“E sega ni dua na ka e gadrevi vakalevu cake ena nodra tuberi na tamata mera biuta nai valavala ca, mai na noda tubera na ligadra, ka vatawai ira ena yalo malua. Ni ra vakaraitaka na tamata na yalovinaka kei na loloma kivei au ena kena lailai duadua, Isa sa qai dua na kaukauwa sa curuma na noqu vakasama, ia na kena sala veibasai sa dau bucina cake na yalo ca ka lomaocaocataka na vakasama ni tamata” (Joseph Smith, in History, 1838–1856 [Manuscript of the Church], volume C-1 Addenda, 74, josephsmithpapers.org).

- Sa lomaqu beka meu dua ena voroka na viko ni yalo ca kei na cudru?

- Ena sala cava ena veisau kina na veimaliwai dredre ena noqu bula niu veimaliwai kei ira na tamata ena loloma kei na yalovinaka?

Two columns of horizontal lines for writing.

iKalawa 9: Ena veigauna e rawa kina, vakavinakataki iko sara ga vakadodonu vua o cala kina.

iVakavuvuli Bibi: Vakavinakataka na Veika Kece

Ni da toso ki nai ka 9 ni kalawa, eda sa tu vakarau meda kere veivosoti. Me vakataki iratou na luvei Mosaia eratou sa veivutuni, eratou sa lako voli ka “segata vagumatua sara me ratou vakavinakataka na veileqa kece era sa vakayacora” (Mosaia 27:35, eda sa gadreva meda caka vinaka. Ia, ni da yacova nai ka 9 ni ikalawa, eda kila ni da sega ni rawa ni vakayacora na noda gagadre vakavo ga ke sa vakalougatataki keda na Kalou ena nona Yalotabu. Eda sa gadreva meda yaloqaga, vakatulewa vakamatau, veikauwaitaki, vuku, kei na gauna donu. E levu vei keda eda sega ni taukena na itovo oqo ena gauna oya. Eda vakila ni i ka 9 ni ikalawa ena vakatovolea tale vakalevu na lomada meda vakayalomalumalumutaki keda ka vakasaqara na veivuke kei na loloma soliwale ni Turaga.

Ena vuku ni veika eda sa sotava ena cakacaka veibolei dredre oqo, sa soli kina oqo e vica na vakatutu. Sa ka bibi sara me da kakua ni vakariri se

vakawaletaka ni da tovolea me da vakavinakataka na cala. Sa tautauvata na kena bibi o ya meda kakua ni lokuyara. E vuqa na tamata ena veivueti oqo era sa lesu tale ki na veika ca o ya ni ra sa vakatara nodra rere me sega kina ni ra veivakavinakataki. Eda gadreva me da masulaka na veidusimaki ni Turaga me baleta na gauna kei na sala me da veivakavinakataki kina. Me kena ikuri, ena veivuke sara meda veivosaki kei ira na noda dauveiqaravi, iliuliu ni Lotu, se so tale eda nuitaka.

Ena so na gauna eda na rawa ni temaki meda levea noda sota kei ira eda sa volai ira tiko ena noda lisi. Ia, sa vakaturi tiko meda na vorata na veitemaki oqo, vakavo ga, ni dina sara, ke o tarovi vakalawa mo sota vata kei na dua. Ni da yalomalumumu ka yalodina ka sasagataka vakavinaka meda sota e matanavotu, eda na rawa ni vakavinakataka na veimaliwai a vakacacani. Eda sa vakatakila vei ira na tamata ni da sa torovi ira tiko yani meda veivakavinakataki. Eda sa rokova na nodra gagadre kevaka era vakaraitaka ni ra sega ni via veivosakitaka na ka oqori. Kevaka era solia vei

keda na madigi meda kere veivosoti, me na lekaleka ka matata na veika eda cakava. Meda na qarauna meda kakua ni vakaiulubale se vakasaurarataki ira na tamata eda na laki sotava. Na inaki ni veivakavinakataki e sega walega me na vakadonui kina na noda itovo se vakalewai ira kina na tamata; na kena inaki me da vakadinadinataka kina na noda caka cala, kere veivosoti, ka vakavinakataka na veika kece ena veigauna e rawa kina. Meda na kakua ni veiba kei ira na tamata, kevaka mada ga ni veika era kaya lesu mai e sega ni veidonui se ciqomi rawa. Eda na laki sota ena yalomalumulumu kei ira na tamata yadua ka dolea yani noda veivakameautaki, sega meda vakadonui kina.

Ena rairai veibolei sara tiko ga meda na kere veivosoti ena vuku ni noda itovo eso. Me vakataka na gauna meda na via walia kina na veika eso ena rawa me kovuti tiko ena liga ni lawa, me vaka na butako se veivakacacani. Eda na rawa ni temaki meda boletaki keda ga, vakaiulubale, se levea kina na veivakavinakataki. Eda sa na vakasaqara ena yalomasumasu na ivakasala vakalotu se vaka kenadau ni bera ni vakayacori e dua na cakacaka ena veikisi dredre vaqori.

Ena so tale na kisi, eda na sega beka ni rawa ni veivakavinakataki ga e kea. A rairai mate beka na tamata o ya, se da sega beka ni kila na vanua e vakaitikotiko kina. Ena kisi vakaoqori, eda se rawa tikoga ni da veivakavinakataki ena dua tale na sala. Eda rawa ni vola e dua na ivola ka vakaraitaka kina na noda sa veivutuni kei na gagadre meda veivakameautaki, ka dina mada ga ni sega ni rawa ni laki solia e ligada na ivola. E rawa ni da kunea e dua e vakavotuya vei keda na tamata o ya ka cakava e dua na ka me vukei koya, se e rawa ni da cakava e dua na ka tawakilai me vukei koya e dua na lewe ni matavuvale ni tamata o ya.

Ena so na gauna, eda rawa ni vakamavoataka na yalo eda sega ni vakavinakataka rawa. A vakatavulica o Elder Neil L. Andersen:

“E vuqa na cala e sega ni rawa ni vakadodonutaki mai vua e vakararawataki se vakacudrui, ka tiko na mosi kei na rarawa ka na sega ni rawa ni vakavinakataki vakataucoko. Ia kakua ni vakadaroya na veivakameautaki ena yalovinaka eda rawa ni cakava, na rarawa o rawa ni vakaceguya, dina ga ni loloma, savasava, ivalavala dodonu, veivakabauti, kei na veidokai e sega ni rawa me caka ke sega na veivuke na Turaga. . . . Ena so na ivalavala ca, na sala duadua ga me da veivakavinakataki kina ena rawa ni yaco mai ena noda vakalougatataka na nodra bula eso ka yaco meda iyaya ni cakacaka ena liga ni Turaga me kauta mai na nona vinaka kei na loloma soli wale vei ira tale eso” (*The Divine Gift of Forgiveness* [2019], 218, 221).

Mai na gauna eda digitaka kina meda taurivaka na vei ivakavuvuli dina oqo me noda ivakarau vou ni bula, eda sa tekivu veivakavinakataki. Eda veisautaka na ivakarau ni noda bula, ni da sa bula vuetaki tiko, ena vakalougatataki ira kece era tu wavoliti keda.

Ena so na gauna ena rawa ni da laki sotava e dua meda laki veivakavinakataki ena rawa me ka mosi toka vua na tamata oya se na vakamavoataka na yalona. Kevaka o nanuma ni na yaco vakakina, veivosakitaka na ituvaki oqo vata kei na dua na nomu dauniveiqaravi se daunivakasala nuitaki. Na ikalawa ni veivuetai oqo e sega ni dodonu me vakavuna vakalevu tale na veivakamavoataka se lomaocaoca vei ira tale eso.

Ni oti na noda veivakavinakataki ena vuqa na noda cala sa sivi, ena rawa ni tiko e dua se rua tale na tamata eda nanuma eda na sega ni veirai rawa e matanavotu. E vuqa vei keda sa sotava dina na veika vata oqori. Sa vakaturi mo ni gole yani vua na Turaga ena masu ena yalodina. Kevaka e se tikoga na taqaya ni o se cudruva tiko edua, ena dodonu beka mo tosoya na veisotari kei koya. E rawa ni da vorata na yalo ca ena noda masulaka na loloma cecere me da raica na tamata oqo me vaka e raici koya na Turaga. Ena rawa meda raica na vuna vinaka ena veivuke kina na veivakavinakataki kei na

veivakameautaki. Kevaka eda vakayacora na veika oqo ka vosota tiko, na Turaga ena rawa—ena Nona sala ga kei na Nona gauna—me solia vei keda na veimadigi veivakurabuitaki eso meda vakasaqara na veivosoti maivei ira kece era tiko ena noda lisi.

Ena so na kisi, ena sega ni vosoti keda se sega ni rawa ni vosoti keda. Eso tale era na vosoti keda ia era na sega ni via veivakameautaki se veiwekani kei keda. E dina ni na rairai veivakayalolailaitaki se mosimosi vei keda oqo, sa ka bibi meda doka na lomadra ka rokova na nodra galala ni digidigi. Na ikalawa 9 e baleta na noda cakava na noda itavi me da veivakavinakataki kina. Na ikalawa oqo e sega ni gadrevi kina vei koya na tamata o ya me vosoti keda se veivakameautaki vata kei keda. Ni da cakava na noda itavi ena noda sasaga dodonu me da veivakavinakataki, eda sa cakacakataka na ikalawa 9 ka toso ki liu ena noda ilakolako ni veivueti.

Cakacakataka ni iKalawa

Oqo na parokaramu ni cakacaka. Na noda toso ena vakatau ena noda dau vakayagataka tikoga na veikalawa ena noda bula e veisiga. Sa kilai tu oqo me “cakacakataka ni ikalawa.” Na cakacaka oqo ena vukei keda meda lako mai vei Karisito ka ciqoma na veidusimaki kei na kaukauwa e gadrevi me da taura kina na ikalawa e tarava ena noda vueti tiko.

Golevi ira yani na tamata

Ena ika 8 ni ikalawa, eda sa vola kina na lisi ka vakasamataka ena masumasu na gauna kei na sala me da torovi ira kina na tamata ena noda lisi. Eda sa veivosakitaka na noda ituvatuva vata kei ira na noda dauveiqaravi se daunivakasala nuitaki, ka da sa qai vakarau tu ki na ikalawa 9—o ya meda veitaratara kei ira na tamata ena noda lisi (kevaka e rawa ka veiganiti). Nida veitaratara kei ira na tamata meda veivakavinakataki, e sega ni dodonu meda vakamacalataka vakamatailalai na noda veivakatotogani. Ia e dodonu meda wasea na veika

matailalai me vukei ira me ra kila vakavinaka cake na vuna e dodonu kina meda veivosaki kei ira.

Eda vakadinadinataka na noda cala ka taroga na cava eda rawa ni cakava me vakadodonutaki kina na veika eso. Se ra vosoti keda se sega, sa vakatau ga vei ira. O ira na tamata eda sa na veivosaki vata ena tiko beka na nodra taro e ganiti keda meda sauma. Nanuma mo sauma na nodra taro ena kena iwalewale ka na sega ni vakacacana na noda veimaliwai. Kevaka e tiko eso na nomu vakatitiqa, tukuna ga vei ira ni o na vinakata mo vakasamataka vakalevu cake na ka oqo ka na lesu tale mai vei ira. Oti mo qai veivosakitaka kei na nomu dauveiqaravi se daunivakasala nuitaki na sala kei na gauna mo sauma kina na veitaro oqo.

Eda na rairai yaloluluvu beka ena so na gauna ni kena vakayacori tiko oqo. Eda masu ka kerea na veivuke ni Turaga me da yalomalua tikoga ka vakanamata ki na inaki ni noda veisiko. Eda na temaki beka meda vakadonui se vakamacalataka na noda ivalavala ena noda kauta cake mai se vakanamata ki na ka a cakava e dua tale, ia e dodonu meda vorata na veitemaki oqo. E dodonu meda vakanamata tikoga ki na veivakavinakataki ni *noda* ivalavala.

Eda veivosakitaka na ka eda rawa ni cakava meda vakavinakataka lesu kina vua na tamata eda caka cala kina. Me vakataka, ke da gadreva meda veivakavinakataki ena noda sauma lesu na ilavo, sa rawa vei koya me vosota mai na dinau, kerea na ilavo taucoko, se kerea me saumi na kena tubu. Eda na sega beka ni gadreva me da sotava na veika era namaka; ia, e bibi me da kila na veika e nanuma na tamata o ya e dodonu me da cakava me da veivakavinakataki kina, ka dodonu meda vakasamataka ena masumasu.

Ni oti na veivakavinakataki, eda na vakacavara na iotioti ni rua na kolomu ena ivolakabi eda a bulia ena ikalawa 4 (raica na ikuri me baleta e dua na ivakaraitaki ni dua na ivolakabi). Eda na vakacuruma na tikinisiga ni veitaratara yadua, na

veisau eda cakava, kei na kena macala. Eda na qai veivosakitaka vata kei ira na noda dauveiqaravi na kena macala. Eda kila sara ni da sasagataka tiko me da cakava na veika kece eda rawata me da duavata kina kei ira na tamata ena noda lisi. Eda sa cakava na noda vinaka taucoko me da vakadodonutaka na veika eso, ka rawa ni da nuitaka na Turaga me vakabula na veika eda sega ni rawa ni vakabula. Na vakacegu e lako mai ena noda veimaliwai kei na Turaga. Eso tale e tu vei ira na nodra galala ni digidigi me ra sauma ena nodra gagadre ga.

Kila na veivakalougatataki ni veivueti

Ni da sa yaloqaqataki keda meda cakava na veisau eso, e veivakayaloqaqataki me da vola na veivakalougatataki eda sa ciqoma ena noda cakacakataka na veikalawa ki na gauna oqo. Eda sa tekivu kila ni veivakalougatataki ni veivueti e sivia sara na ka eda sa namaka. Eda sa vakatura meda tekivuna e dua na lisi ni veisau ena nomuni bula. Oqo eso na veisau eda raica vakai keda ni da yaco yani ki na tikina oqo ena noda sa vueti bula tiko:

- Eda vakila na loloma uasivi duadua ni Kalou me baleti keda.
- Eda vakila na reki vou, marau, kei na galala ena noda bula.
- Eda kilai ira na tamata, veimaliwai, kei na ituvaki eda sotava ena rai titobu ka sa levu cake na noda dau veikauwaitaki vei ira na tamata.
- E tiko vei keda na veidusimaki vou kei na inaki ni noda bula.
- Eda vakila na titobu ni noda ciqomi keda kei na loloma me baleti keda kei ira na tani.
- Eda sega ni dau vakasamataki keda vakalevu ka vakanamata vakalevu cake ena noda qaravi ira na tamata era gadreva na noda veivuke.

- Eda vakila vakalevu cake ka vakatamata yadua na Veisorovaki tawavakaiyalayala i Jisu Karisito.
- Sa levu cake na noda inuinui kei na vakabauta me baleta na noda veisiga ni mataka tawamudu.
- Eda sega ni rerevaka na bula kei na ituvaki vakailavo.
- Eda vakila nida sa vosoti, ka rawa ni da vosoti ira vakalevu cake na tamata.
- Eda nuitaka ni kaukauwa ni Kalou, eda na rawa ni cakava na veika eda sega ni rawa ni cakava vakataki keda.

Ena vuqa tale beka na veisau ena nomu bula.

Yalovinaka cakava na nomu lisi ka wasea vua e dua...

Vuli kei na Kilamatata

Na ivolanikalou kei na itukutuku oqo mai vei ira na iliuliu ni Lotu ena rawa ni vukei keda ena noda vuetaki. Eda rawa ni vakayagataka meda vakasama vakatitobu kina, vuli, ka volavola. Meda nanuma tiko meda dau dina ka vakabibi ena noda volavola meda rawata kina na ka e yaga vakalevu duadua.

Vakauqeti ira na tamata ki na veika vinaka

“Ia oqo a sa kaya vei au na Yalo ni Turaga: Mo vakaroti ira na luvemu me ra ivalavala vinaka, de ra na vagolea tani na yalodra na tamata me ra rusa kina; o koya, au sa vakaroti kemuni kina na luvequ, ena rerevaka na Kalou, mo ni kakua sara ni kitaka na ivalavala ca;

“Ia mo saumaki vua na Turaga ena nomu vakasama taucoko, na nomu igu taucoko kei na nomu kaukauwa kecega; io mo kakua tale ni vagolea vakatani na yalodra na tamata me ra kitaka na ivakarau ca; ia mo lako yani ka tusanaka vei ira na nomu cala kei na veika ca ko a cakava” (Alama 39:12–13).

E dua na revurevu rerevaki ni noda itovo ni veivakatotogani oya ni da a rawa ni vakauqeti ira na tamata me ra vakatorocaketaka vakai ira ga na nodra veivakatotogani.

- O cei ena noqu bula au sa vakauqeta ena sala oqo?

- Me vaka na ivakavuvuli nei Alama ena veitikina oqo, evei na vanua meu na kunea kina na

yaloqaqa meu veisautaka na veika oqo vei ira na tamata oqo?

Mo vakauqeti, sega ni vakasaurarataki

“Ko cei ga e lako mai ia me lako mai ka mai gunu ena wai ni bula ena yalo galala; ia ko cei ga ena sega ni lako mai ena sega ni vakasaurarataki me lako mai; ia ena siga mai muri ena vakalesui tale vei koya me vaka na nona ivalavala” (Alama 42:27)

Ni tu e vuqa sara na vuna kaukauwa mo taura kina nai ka 9 ni ikalawa, ia sa dodonu meda kakua ni coriti ena vakaiulubale se lasutaka ni sa sega tale na noda digidigi. Na Parokaramu ni Veivueti mai na Veivakatotogani sa parokaramu ni veivakauqeti, sega ni veivakasaurarataki.

- Au sa dau vakauqeti se vakasaurarataki beka meu veisautaka na ka?

iTaviqaravi ena Lotu

“[O Alama Lailai kei ira na luve i Mosaia] era sa lako yani ena na vanua taucoko . . . eratou sa segata vagumatua sara meratou vakavinakataka na veileqa kece era sa vakayacora ki na lotu, era sa tusanaka na nodra ivalavala ca, ka tukuna na veika era sa raica, ka vakamacalataka na parofisai kei na ivolanikalou kivei ira kece sa via rogoca” (Mosaia 27:35

Ena vuku ni itovo veivakatotogani, e vuqa na tamata era sa sega ni dau lako i Lotu. Eso na tamata era vakayagataka na nodra cala eso mera vakadonui kina na vakaiyalayala ni nodra vakaitavi ena Lotu.

- Na cava beka na veika au sa sotava ena itaviqaravi ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.

- Sa vukei au vakacava na noqu toro voleka vua na iVakabula ena noqu sa vueti meu vakila noqu vakaduavatataki tale kei na Nona Lotu?

- E veivuke vakacava na noqu bulabula tiko ena Lotu meu veivakavinakataka kina ka vuetaki mai vakataucoko?

Lomasoli ena veivakameautaki

“E dodonu mo vakavinakataka ena kena levu ga e rawa na veika kece sara sa butakoci, vakacacani, se vakadukadukalitaki. Na veivakavinakataka ena lomadina sa ivakadinadina kaukauwa vua na Turaga ko sa yalataka mo cakava na veika kece o rawata mo veivutuni” (Richard G. Scott, “Finding Forgiveness,” *Ensign*, Me 1995, 76).

- Sa yaco vakacava na veivakadodonutaki me ivakadinadina sega walega vua na Turaga ia vei au talega kei ira tale eso niu sa yalataki iko ki na dua na bula ni yalomalumalumu kei na yalodina?

Na inaki ni lomada

“Ia, ko koya sa veivutuni ka muria na vunau ni Turaga ena vosoti” (Vunau kei na *Veiyalayalati* 1:32).

Ni da veivakavinakataka tiko, eda na rairai sotava eso na tamata era na sega ni vosoti keda. E rairai ni se ca tiko beka ga na lomadra vei iko, se ra sega ni nuidei sara ena noda inakinaki.

- E vukei au vakacava meu kila ni Turaga e kila deivaki tu na i naki dina ni lomaqu ka na ciqoma

o Koya na noqu lomasoli meu veivutuni ka vakavinakataka na cala, veitalia mada ga nira sega ni ciqoma na tamata tale eso?

Na cava e rawa ni cakava vei keda na iVakabula

“O ira na tamata era na sega ni rawa ni vosota ga vakataki ira na nodra ivalavala ca; era na sega ni rawa ni vakasavasavataki ira mai nai sau ni nodra ivalavala ca. Na tamata e rawa ni muduka na nona caka ca ka vakayacora na veika vinaka ena gauna mai muri, ni yacovi oya, na nodra i valavala sa vakadonui e mata ni Turaga ka sa kilikili me na daunanumi tiko. Io, o cei me na vakavinakataka na cala era sa vakayacora oti ki vei ira vakai ira, kei ira tale na so, ka na rairai dredre mera vakavinakataka vakataki ira? Mai na veisorovaki i Jisu Karisito, na nona ivalavala ca o koya sa veivutuni e na bokoci laivi; ke sa damuvakula ena vaka na vutika ni sipi. Sai koya oqo na vosa ni yalayala e soli vei iko” (Joseph F. Smith, *Gospel Doctrine*, 5th ed. [1939], 98–99).

Ni o sa lako yani mo ia na veivakameautaki, kua ni yalolailai ena vakasama vaka oqo “Na ka oqo ena

iKalawa 10: Tomana na noda dui vola tiko na noda itovo, ni gauna eda cala kina, meda na vakadinadinataka sara vakatotolo.

iVakavuvuli Bibi: Vakatulewa Vakataki Koya ena Veisiga

Na ikalawa 10 ena vukei keda meda toso ena noda ivakarau vou, na vakasama vakayalo ni bula. E baleta na noda dau tarogi keda ena veisiga ena noda vakadidike yadua, ciqoma na veika eda sa kunea, ka veivutuni sara vakatotolo. Eda sa sega ni uasivi sara ka da na tomana tikoga na noda caka cala ena noda bula ka vakakina ena noda vuetaki tiko. Eso vei keda era na leqataka beka ni da na sega ni toso rawa ni da bula tiko vakavo kevaka eda vakacavara vakavinaka na ikalawa yadua se bula sega ni cala. Na ikalawa 10 e taqomaki keda mai na veivakasaurarataki meda bula uasivi sara. Eda sa vakananumi tiko ni da gadreva tikoga na Turaga ni da toso tikoga ki liu ena noda bulabula mai.

Ena iVola i Momani, e vakavulica kina o Alama ni veisau levu ni yalo e taura na vakabauta na Veivueti kei na Tucaketale i Karisito (raica na Alama 5:14–15). Ena nona vakayagataka o Alama na ituvaki ni Siga ni Lewa kei na kena vakarautaki

e vuqa na ivakaraitaki ni taro eda rawa ni tarogi keda kina, a vakabibitaka na itavi bibi ni vakadikevi keda vakai keda ena noda dolava na kaukauwa ni veivueti i Karisito. Eda rawa ni vakayacora oqo ena noda taroga na mataqali taro eso ni vakasaqaqara ka a kaya o Alama me baleta na ka eda vakila, vakanananutaka, na vei inaki eso, kei na itovo. Na noda dui dikevi keda tiko ena veisiga kei na veivuke ni nona veivueti na Turaga ena rawa ni tarovi keda mai na noda sikalutu ki na cakitaki, yalo wele rarawa, kei na lesu tale ki na noda ca.

Na iwalewale vakasakiti ni veivueti sai koya na noda vakatara na Turaga me veisautaka na noda vakasama, veika eda vakila, kei na yaloda. Ena yaco kina me veisau na noda itovo. O ira era sa liu yani vei keda era a vakayaloqaqataki keda meda qarauna na dokadoka ena kena ivakarau kecega ka kauta na noda malumalumu vua na Tamada Vakalomalagi ena yalomalumulumu. Na noda vakatulewa vakataki keda ena veisiga ena vukei keda meda kila na gauna eda gadreva kina na veivuke ka tarovi keda mai na noda lesu tale ki na itovo makawa.

Sa itovo ni bula me da vakasama ca ka yalo vakatani. Ni da lomaleqa se lomalomani keda, nuiqawaqawa, yaloca, gagadre ca, se rere, eda na rawa ni vuki vakatotolo vua na Tamada ka kerea Vua me vakalougatataki keda ena vakacegu kei na rai. Eda na rairai kunea rawa tale ga nida se taura tiko ga na vakabauta ca. E rawa ni da kerea na Tamada Vakalomalagi me vukei keda ena sasaga dodonu meda veisau. Ena ika 10 ni ikalawa ni cakacaka, eda sa sega tale ni vakila ni dodonu meda vakadonui keda, vakaiulubaletaka, se beitaki. Na noda takete me da dolava tikoga na yaloda ka vakanamata na noda vakasama ki na iVakabula kei na Nona loloma soliwale.

Eda cakacaka ena ika 10 ni ikalawa ena noda dui vola tiko na noda itovo ena veisiga. Ni da tuvanaka na noda gauna, eda na dikeva ena masumasu na noda ivalavala kei na inaki e rawa ni yaco: Eda sa cakava tiko beka e levu na ka se vakalailai ga? Eda sa qarauna tiko beka na ka eda gadreva taumada e yaloda, lomada kei na yagoda? Eda sa qaravi ira tiko beka na tamata? E tiko beka e dua na ituvaki ena noda gauna e dredre se lomaocaoca? Eda gadreva beka na veivuke mai vei ira na tamata mera walia kina na veika dredre oqo? Eda raica beka e dua na itovo makawa se ivakarau ni vakasama? Na mataqali taro vakaoqo ena vukei keda meda bula vakainaki, vaqaqacotaki na noda bula vueti, ka tosoi keda voleka yani vei Jisu Karisito.

E rawa ni da dikevi keda ena dua ga na gauna sa rawa ena noda taura na gauna meda vakasamataka, vakanananu vakatitobu, ka bulataka na veikalawa eda sa vulica. Ni da sa kunei keda ena dua na gauna ni leqa, sa rawa meda tarogi keda kei na Kalou, “Na malumalumu cava ni itovo ni bula vei au e vakavuna tiko? Na cava au sa bau cakava meu cau kina ki na leqa oqo? E tiko beka e dua na ka au rawa ni kaya se vakayacora, ka sega ni vakailasu, ka na veimuataki kina dua na iwali e veidokai vei au kei na dua tale na tamata? E rawa ni da vakavotuya vei keda, “Sa tu vua na Turaga na kaukauwa kecega. Au na solia Vua na ka oqo ka vakararavi Vua.”

Ena gauna ga eda raica kina ni da cakava e dua na ka ca vua e dua tale na tamata, sa rawa meda veisautaka vakatotolo sara. Sa ka bibi meda biuta tani na noda dokadoka ka nanuma tiko ni noda kaya oqo “Au a cala” e vakavuqa ni dau tautauvata na kena bibi ena maroro ni dua na veiwekani ena nomu kaya vakaoqo “Au lomani iko.”

Ni sa cava na siga, eda na dikeva na veika e yaco tiko. A vakacava na noda qarava? Eda se gadreva tiko beka ga meda vakasalataki mai vua na Turaga me baleta na itovo ca, vakasama ca, se yaloca? Sa rawa talega ni da vosa vua e dua na lewe ni matavuvale, itokani, dauveiqaravi, se daunivakasala nuitaki me vukei keda meda raica vakamatata cake na veika eso.

Io, eda na tomana tiko ga na noda caka cala dina ga ni noda sasaga vinaka duadua. Ia na vakatulewa vakataki koya e veisiga sa dua na yalayala me ciqomi na itavi ni cala oqo. Ni da dikeva na noda vakasama kei na ivalavala ena veisiga, walia, ka veivutuni mai vua na iVakabula, ena seyavu yani na vakanananu kei na vakanananu ca.

E sega na ka e veisereki cake, vakaturaga cake, se bibi cake ki na noda torocake yadudua me vakataka na raicimatua tiko e veisiga ni veivutuni. Na veivutuni e sega ni caka ga vakadua; e tomani tikoga. Sai koya na idola ki na marau kei na vakacegu ni vakasama. Ni umanaki vata kei na vakabauta, na veivutuni ena tadolava vei keda na kaukauwa ni Veisorovaki i Jisu Karisito [raica na 2 Nifai 9:23]” (Russell M. Nelson, “We Can Do Better and Be Better,” *Liaona*, Me 2019, 67).

Na vakatulewa vakataki keda ena veisiga, se veivutuni e veisiga, ena vukei keda meda sotava na reki kei na bula galala e solia vei keda na iVakabula. Sa sega tale ni da bula tawasei keda tiko mai vua na Turaga se ira tale eso. Eda na rawata na kaukauwa kei na vakabauta ni da sotava na veika dredre ka valuti ira rawa. Sa rawa meda reki ena noda tubu tiko ka nuitaka ni cakacaka kei na vosota ena vakadeitaka na tomani tiko ni veivueti.

Cakacakataki ni iKalawa

Oqo na parokaramu ni ‘cakacaka. Na noda toso ena vakatau ena noda dau vakayagataka wasoma na veikalawa ena noda bula e veisiga. Sa kilai tu oqo me “kalawa me cakacakataki” Na cakacaka oqo ena vukei keda meda lako mai vei Karisito ka ciqoma na veidusimaki kei na kaukauwa e gadrevi me da taura kina na ikalawa e tarava ena noda vuetaki.

Vakavakarau vakayalo ni veisiga yadua

E dua na tiki bibi ni vakatulewa vakataki keda ena veisiga o ya me da tuvanaka na noda gauna, vakamura na noda ituvatuva, ka qai railesuva na veika e yaco ni cava na siga. Nida nakita meda cakava oqo, eda na taqomaki mai na noda kuitaki lesu kina itovo makawa.

E vakasalataki keda o Elder David A. Bednar meda vakarautaka na noda siga vata kei na Turaga ena mataka: “Na masu e vakaibalebaletaki ena mataka sa dua na tiki bibi ni kena buli vakayalo na veisiga yadua—ka ni bera na veibuli vakayago se na kena vakayacori ena dua na siga” (“Masu Tikoga,” *Liaona*, Nove. 2008, 41).

Ni da toso tikoga ena noda siga, eda dau masu tikoga e yaloda me baleta na veivuke kei na veidusimaki me tomani tiko. Ena so na gauna e sega ni dau yaco na veika eda sa tuvanaka, ka sa gadrevi meda dau yalo rawarawa ka vakasaqara tikoga na veivuke nei Tamada Vakalomalagi.

E vakatavulica tale o Elder Bednar: “Ni mai cava e dua na noda siga, eda tekiduru tale ka tukutuku lesu vei Tamada. Eda na railesuva na veika a yaco ena siga o ya” (“Pray Always,” 42). Ni da talemuria vata kei na Turaga ka railesuva na noda siga, sa rawa ni da marautaka na noda rawa-ka ka kila na vanua eda a luluqa kina. Eda na vakasalataki mai vua na Turaga me baleta na veika e dodonu me da cakava me da veivutuni kina se veivakavinakataki kei na

sala e rawa ni da cakava vakavinaka cake kina ena dua tale na gauna.

Veivutuni e veisiga

“Dua na siga ena dua na gauna” e dua na malanivosa kilai levu ka kena ibalebale na bula ena dua ga na gauna. Ni da tomana tiko noda vakatulewataka tiko na noda vakasama, lomada, kei na itovo, sa noda na madigi meda veivutuni ka toro voleka yani vua na Tamada Vakalomalagi. Ni da veivutuni, eda na raica na dina ni veivutuni e sega ni dua na ituvaki dredre rarawa, veivakataotaki ia e dua ga na gauna ni veisereki eda sa vakanamata kina meda ciqoma.

Ni da veivutuni e veisiga, eda na rawa ni kunea eso tale na ikuri ni malumalumu se nanuma na ivalavala sa oti e gadrevi kina na vakasama ka, ena so na gauna, na veivakavinakataki. Ena rawa ni yaco me tiki ni noda veivutuni e veisiga me da vakanamata tale ki na veikalawa taumada ka caka me kauta laivi na noda malumalumu se veivakavinakataki. Ni da railesuva vata kei ira na noda dauveiqaravi na veika eda sa vulica mai na noda sasaga meda veivutuni e veisiga ena rawa ni vakamatatataka na veika tale eso eda na gadreva meda cakava meda veivutuni kina. Eda na gadreva talega meda vakatusa kivei ira na vakaillesilesi ni lewa dodonu ni matabete.

E vakauqeti keda o Peresitedi Russell M. Nelson meda “sotava na kaukauwa veivaqacotaki ni veivutuni e veisiga—ni da cakava ka vinaka cake vakalilai ena veisiga” (“E Rawa ni da Caka Vinaka Cake ka Vinaka Cake,” *Liaona*, Me 2019, 67). Ni da vakayalomalumalumu mutaki keda ka segata na yalodina ena veisiga, eda na toro voleka yani vua na iVakabula. A vakasalataki na iVakabula vei ira na Nona tisaipeli, “Kevaka e dua sa via muri au, me kakua ni muria na lomana, ia me colata na nona kauveilatai, ka muri au” (Luke 9:23). Na veivutuni ka colata na noda kauveilatai me da muria na iVakabula ena veisiga ena vakarautaki keda ki na ikalawa 11.

Vuli kei na Kilamatata

Na ivolanikalou kei na itukutuku oqo mai vei ira na iliului ni Lotu ena rawa ni vukei keda ena noda vueti tiko. Eda rawa ni vakayagataka meda vakasama vakatitobu kina, vuli, ka volavola. Meda nanuma tiko meda dau dina ka vakabibi me matata na noda volavola meda rawata kina na ka e yaga vakalevu duadua.

Meda qarauna na noda vakanananu, vosa, kei na cakacaka.

“Kevaka ko ni sa sega ni qarauni kemuni vinaka, kei na nomuni vakanananu, kei na nomuni vosa, kei na nomuni cakacaka, ka muria tiko na ivunau ni Kalou, ka tiko ga ena vakabauta ni veika ko ni sa rogoa me baleta na nona lako mai na noda Turaga, me yacova sara nai tinitini ni nomuni bula, ko ni na rusa vakaidina. Oi kemuni na tamata, mo ni dau nanuma, mo ni kakua kina ni rusa” (Mosaia 4:30).

E rawa ni rerevaki sara se veivakarusai talega kevaka eda sega ni qarauna na veika eda cakava tiko ni da draiva voli ena motoka. Vola na veika me baleta noda dui qarauni keda.

- E vukei iko vakacava na nomu dikevi iko vakai iko mo levea kina na lesuvi tale ni nomu itovo veivakatogani (ka rusa)?

Na yalo malumalumu kei na dui lewai keda vinaka.

“O koya era sa kalougata kina ko ira era sa vakayalomalumulumutaki ira ga ka sega ni ra vakasaurarataki mera yalomalumulumu” (Alama 32:16).

Na yalorawarawa meda biuta tani kina na veivakananu ca ni bera ni ra yaco mera vakatubu leqa sa dua na sala ni noda vakamalumulumutaki keda ka sega ni vakasaurarataki kina. Vola me baleta na nomu yalorawarawa mo vakayalomalumulumutaki iko. Vakatovotovotaka me dua na siga na noda kauta laivi na veivakasama ca.

- Na veivakalougatataki cava e yaco mai vei au?

Bula ena gauna oqo.

“Na levu ga ni rarama e tu vua e dua na tamata, na levu tale ga ni nona vakasaqara na isolisoli ni veivutuni, ka na dau tovolea vagumatua me sereki koya mai na ivalavala ca ena veigauna kece e dau sega ni yacova kina na lewa vakalou. . . . E vakamuria ni nodra ivalavala ca na rerevaka na Kalou kei ira na yalododonu sa dau vosoti tu ga baleta ni ra sa veivutuni ka vakasaqara vou na Turaga ena veisiga kei na veiauwa” (Bruce R. McConkie, *Doctrinal New Testament Commentary* [1973], 3:342–43).

E dua na revurevu yaga vakalevu—ki na vakasama, lomada, ka vakayalo—na bulataki ni ivakavuvuli eso ka vakamacalataki tiko ena vei ikalawa oqo sai koya na noda vulica meda bula mada ga e liu ena siga ni kua.

- E vukei au vakacava nai ka 10 ni kalawa meu qarava ga na bula ni dua na auwa ena dua na gauna ni sa gadrevi vakakina?

- E vukei au vakacava meu kila ni sa dodonu meu bulataka na vei ivakavuvuli oqo ena dua na siga ena dua na gauna?

Tomani tiko ni veivutuni kei na veivosoti

“Ia era na vosoti ena veigauna kece ga era sa veivutuni kina, ena yalodina” (Moronai 6:8)

Na noda kila ni Turaga sa tu vakarau me vosoti keda ena veigauna kece ni da veivutuni ena yalodina ena solia vei keda na yaloqaqa meda tovolea tiko ena veigauna eda yaco koso kina.

- Na cava na kena ibalebale vei au meu vakasaqara na veivosoti ena yalodina?

Mo dauvosota

“Ia oqo au gadreva mo dou yalomalumalumu, moni talairawarawa ka yalomalua; mo dou vakamasuti vakarawarawa; sinai ena yalodei kei na vosota vakadede; ka matau ena ka kecega” (Alama 7:23).

O koya ga a cavuta mai liu na ivosavosa makawa “Na vakatovotovo e basika kina na taucoko” a sega ni tukuna na levu ni vosota e gadrevi me vakatovotovo tikoga kina. Ni da vosota tiko ka tomana tiko na veivakavinakataki ena veisiga ka vakaivolataka noda bula e veisiga, eda na toso ki liu ena noda sala ki na veivuetai.

- E vakadeitaka vakacava na noqu raici au vakai au kei na veivakavinakataki ena veisiga niu na tomana tikoga na noqu yalomalumalumu kei na noqu vakatorocaketaki vakayalo?

- Ena vukei au vakacava na noqu vola tiko na noqu itovo ni sa cava e dua na siga meu valuta rawa kina na noqu dau cudru se mosi tale eso ni lomaqu?

Vakatorocaketaki ni bula taucoko

“Au vakila ni tiko na gagadre meu vakauqeti ira na Yalododonu Edaidai ena kena gadrevi me bulataki sara vagumatua na ivakavuvuli ni Kosipeli ena noda bula, ena noda ivalavala kei na vosa kei na veika kece sara eda cakava; ia e gadrevi kina na tamata taucoko, na taucoko ni bula meu yalodina tiko ki na toro cake me rawa ni da lako mai ki na kila ka dina me vaka sa tiko vei Jisu Karisito” (*Discourses of Brigham Young*, sel. John A. Widtsoe [1954], 11).

Na tauri ni veikalawa oqo sa rawa saraga ni vakamacalataki me “bulataki vagumatua” na ivakavuvuli ni kosipeli.

iKalawa 11: Vakasaqara ena masu kei na vakanananu titobu mo kila na loma ni Turaga ka rawata na kaukauwa mo vakayacora kina.

iVakavuvuli Bibi: iVakatakila ki na Tamata yadua

Enai ka 11 ni kalawa eda sa cakava e dua na yalayala ni veisiga meda vakasaqara ka kila na loma ni Turaga ka masu meda ciqoma na kaukauwa meda vakayacora kina. Eda raica ni vinakata na Kalou me vosa vei keda ka rawa ni da vulica na ivakarau meda rogoci Koya kina. E kaya o Peresitedi Russell M. Nelson: “E vinakata dina beka na Kalou me *vosa* vei iko? Io!” (“iVakatakila ki na Lotu, iVakatakila ki na Noda Bula,” *Liaona*, Me 2018, 95). Na inaki ni ikalawa oqo me da vakatorocaketaka na noda rawa ni rogoci Jisu Karisito, ciqoma noda dui ivakatakila yadua, ka ciqoma na kaukauwa me da bulataka kina na noda bula. Na noda gadreva na noda dui ivakatakila yadua oqo sa veibasai sara vakalevu kei na itovo ni yalo ka tiko vei keda ni da a yali voli ena noda vakatotogani.

Ena veigauna sa oti eda nanuma ni inuinui, reki, vakacegu, kei na vakacegu ena yaco mai na ivurevure vakavuravura me vaka na alakaolo,

waigaga, gagadre ca, kana vakaveitalia, se na itovo eso tale ni veivakatogani se veivakasaurarataki. Na noda ivakarau oya me da levea na lomada ca ena noda kauti ira laivi vata kei na noda vakatotogani. Eso vei keda era tovolea tiko me ra vakasinaita na lala ena noda bula ena dua ga na ka ia na Kalou e sega. Ni toso na gauna eda sa qai raica ni revurevu vinaka ni noda veivakatogani e sega ni dede, na iwali lasu e vakaluluqataki keda.

Na vakasaqarai ni ivakatakila sa dua na ikalawa bibi ni kena rawati na veivueti tudei. E kaya o Peresitedi Nelson: “Au vakauqeti iko mo dedeka sivia yani na nomu bula vakayalo oqo mo ciqoma na nomu ivakatakila, ni sa yalataka na Turaga ni “kevaka ko na [vakasaqara], ko na ciqoma na ivakatakila ena ivakatakila, na kila ka ena kila ka, me rawa ni dou kila na veika vuni ka veivakacegui—na kena ena kauta mai na reki, na kena ena kauta mai na bula tawamudu’ [Vunau kei na Veiyalayalati 42:61]” (“iVakatakila ki na Lotu, iVakatakila ki na Noda Bula,” 95).

Eda sa tekivu vakavinavinakataka na noda gadreva na iVakabula, o Jisu Karisito, ka kila vinaka na Nona ilesilesi ena noda bula. Eso vei keda e dau veilecayaki ka sega ni matau ni da masu, ia eda sa tekivu masu vua na Tamada ena yaca i Jisu Karisito me da veiwekani voleka kei Koya. Eda kila ni da na rawa ni cakava e levu cake sara na ka vata kei Koya mai na kena eda a rawa ni cakava ke sega o Koya. Eda sa tekivu vulica ni veivakabulai e sega ni vakanamata walega ki na veivakatogani se na yalomatua; e okati kina na noda sureta na veidusimaki ni Turaga ki na veigacagaca kecega ni noda bula.

Na masu, vakanananu vakatitobu, kei na vulici ni ivolanikalou e sa ka bibi sara ena noda lako mai vei Karisito. E rawa ni ra vukei keda meda rogoca na Domona ka ciqoma na kaukauwa me da vakayacora na Nona lewa. Eda tovolea me da masu ena yalomalumulumu, ka kila ni da vakararavi tiko ki na veidusimaki vakalou ni Turaga kei na kaukauwa. Eda cegu ka vakasamataka vakatitobu ena siga taucoko, ka saga me da vakanomoditaka na noda vakasama ka rogoca na domo lailai, malumu. Eda vulica na ivolanikalou, vakabibi na iVola i Momani, baleta ni ra vakadinadinataka na lomasoli ni Turaga me solia vei keda na veidusimaki kei na kaukauwa. Ni da cakava na veika oqo, eda na sotava na ivakatakila yadua ka ciqoma na veivakalougatataki ni “tiko ga kei [keda] na Nona Yalotabu” me dusimaki keda, liutaki keda, ka vakacegui keda (Moronai 4:3).

Vei keda e vuqa, na vakasama ni ciqomi ni ivakatakila yadua e dredre baleta ni da vakabauta ni da sa sega ni kilikili kaya na loloma ni Kalou. Ena noda veivakatogani, eda nanuma ni rauta na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito me rau veivosaki kei keda se ni da sa vakayalia na dodonu me da ciqoma na ivakatakila ena vuku ni noda gauna sa oti. Eso vei keda era nanuma ni da se bera vakadua ni ciqoma na nodra dui ivakatakila yadua. Eda masu se vakasamataka vakatitobu, ka vaka me sega ni dua na ka e yaco. Eda sega ni vakila e dua na ka digitaki se ciqoma e dua na isaunitaro kilai rawa.

Ni sa yaco oqo, sa basika mai na noda vakasama makawa: “Ena vukei ira na tani na Kalou, ia e sega ni vukei au o Koya.”

E levu vei keda eda se sasagataka tiko ga na yalo vakaoqo. Ia ni da sa vakila na Nona loloma soliwale kei na loloma veivuetai, sa mai kavoro na vakabauta lasu oqo. Na noda nuidei ni lomani keda o Koya me veitaratara kei keda ena rawa ni tubu cake ni da vakayagataka na ikalawa 11 ki na noda bula.

Na noda cakacaka ena ika 11 ni kalawa e gadrevi kina meda vakabauta ni na sauma mai o Koya, ka rawa ni da vulica meda kila na Domona. Ena rairai sega ni yaco vakatotolo se ena dua na ivakatakilakila veivakurabuitaki mai lomalagi. Ia e rawa ni da vakarorogo ka vosota. Eda rogoci Koya kece ena duidui sala. Ena so na gauna eda sega ni dau taura vakatotolo e dua na veidusimaki. E sega ni kena ibalebale oqo ni sega ni lomani keda o Koya. Ia, ena rairai kena ibalebale beka ni vinakata o Koya meda vulica meda vakararavi Vua ka bulataka na dina sa solia oti vei keda o Koya. Na noda vakararavi Vua ena vukei keda meda tu vakarau meda waraki Koya ka tubu cake ena noda rawa ni rogoca na Domona (me baleta na ikuri ni ivakamacala, raica na Richard G. Scott, “Learning to Recognize Answers to Prayer,” *Ensign*, Nove. 1989, 30).

Sa dau sauma na Turaga na noda masu maivei ira tale eso. E vakavulica vakaoqo o Peresitedi Spencer W. Kimball: “E kilai keda tiko na Kalou, ka sa dau wanonovi keda tiko. Ia e dau yaco ga mai vua e dua tale na tamata me sotava na noda gagadre” (“Small Acts of Service,” *Ensign*, Tise. 1974, 5). Sa ka bibi meda veitaratara kei ira na tani, vakabibi o ira era tiko ena noda ivakarau ni veitokoni. E rawa ni da rogoca na domona mai vei ira na noda iliuliu ni Lotu, lewe ni matavuvale, kei ira na itokani ka vakakina ena noda wilika na ivolanikalou, vulica na vosa ni koniferedi, kei na vakarorogo ki na ivakatagi tabu. E rawa talega ni da ciqoma na veivakauqeti kei na veidusimaki ena veigauna kece ni da tiko ena soqoni ni veivakabulai ka cakacakataka na veikalawa ni veivakabulai vei ira na noda dauveitokoni.

Na noda vakatorocaketaki ni noda rawa ni vakasaqara ka ciqoma na ivakatakila ena gadrevi kina na vakatovotovo kei na vosota. “Me vakadeitaki, ni dau tu na gauna ko dau vakila kina ni vaka e sa sogo tu na lomalagi. Ia au yalataka ni ko vakuria na talairawarawa, vakaraitaka tiko na vakavinavinaka ena veivakalougatataki yadudua ka solia vei iko na Turaga, ka doka ena yalo vosota na Nona gauna na Turaga, ena qai soli vei iko na kila ka kei na kila macala ko qara. Na veivakalougatataki kece ka tiko vua na Turaga me nomu—ia na caka mana talega—ena tarava mai. Oqori na ka ena cakava vei iko na ivakatakila yadua” (Russell M. Nelson, “iVakatakila ki na Lotu, iVakatakila ki na Noda Bula,” 95–96).

Cakacakataki ni iKalawa

Oqo na parokaramu ni cakacaka. Na noda toso ena vakatau ena noda dau vakayagataka wasoma na veikalawa ena noda bula e veisiga. Sa kilai tu oqo me “ikalawa me cakacakataki.” Na cakacaka oqo ena vukei keda meda lako mai vei Karisito ka ciqoma na veidusimaki kei na kaukauwa e gadrevi me da taura kina na ikalawa e tarava ena noda bulabula mai.

Lako mai vei Jisu Karisito ena masu, lolo, kei na vakanananu vakatitobu

Vei keda e lailai na ka eda sotava ena masu, na vosa nei Elder Richard G. Scott e veivakadeitaki: “Kakua ni leqataka na nomu nanuma wale e sega ni vakamacalataki rawa. Vosa ga vua na Tamamu. E rogoa na masu kecega ka sauma ena Nona sala” (“Learning to Recognize Answers to Prayer,” *Ensign*, Nove. 1989, 31). E veivuke tale ga me railesuvi na tiki ni masu. Eda vosa vua na Tamada Vakalomalagi ena yacana, tukuna Vua na veika eda vakavinavinakataka, kerea na veivakalougatataki eda gadreva, ka qai sogota ena yaca i Jisu Karisito. Tekiduru kevaka e vakatara na yagomu. Eda masu vakawasoma, e cake, vua na Tamada, ka vakasaqara na Nona veidusimaki mai vua na Yalo Tabu (raica na

Roma 8:26). E sega ni gadrevi meda vakayagataka na vosa ukutaki. E rawa ni da yalodina ka wasea na yaloda vua na Tamada Vakalomalagi.

E levu vei keda eda vulica mera yadra vakamataka ka vakayagataka na gauna ena vakanomodi ni vuli kei na masu. Eda dau vakarautaka na gauna ni masu kei na vakasama vakatitobu, ena mataka. Ena gauna oqori sa rawa mo vakaliuca taumada na Kalou, ni bera ni o vakaliuca edua tale se dua na ka ena loma ni siga. Qai vuli, ka vakayagataka na ivolanikalou kei na nodra ivakavuvuli na parofita ni gauna oqo me dusimaki kina na nomu vakanananu vakatitobu. Na lolo e rawa ni dua na iyaya kaukauwa me vakuria kina na sasaga oqo. Oti eda sa qai vakarorogo ki na yaloda kei na noda vakasama meda tovolea meda rogoci Koya se vakila. Eda vola na noda vakasama kei na vakasama ni da masu ka vakasamataka vakatitobu.

Ni sa mai cava na gauna talei oqo ni masu kei na vakanananu vakatitobu lo, kakua ni cegu ena masu tikoga. Na masu lo, mai na boto ni yalomu kei na nomu vakanananu, ena yaco me ivakarau tu ni nomu vakasama ena nomu veisiga kece. Eda na veivakasalataki vua na Turaga ni da veimaliwai kei ira na tani, vakatulewa, ka sotava na yalo kei na veitemaki. Eda dau sureta ka vakasaqara tikoga na Yalona me tiko vata kei keda, me rawa ni da dusimaki me da cakava na ka dodonu (raica na Same 46:1; Alama 37:36–37; 3 Nifai 20:1).

Vakasamataka vakatitobu ena vakanomodi kei na tiko malua

E vuqa vei keda eda raica ni vakasama vakatitobu ena vukea na noda vakasaqara na ivakatakila kei na veidusimaki mai vua na Turaga. Eda vaqara e dua na vanua vakanomodi, ka sega ni vagolei tani. E kaya o Peresitedi Russell M. Nelson, “Na gauna ni vakanomodi sa gauna tabu” (“Na Ka Eda sa Vulica Tiko ka na Sega ni Guilecava,” *Liaona*, Me 2021, 80). Ena rawa ni veivuke ena dua na itutu logavinaka. Eda vakasavasavataka na noda vakasama ka vakacegu. Eda dau cegu vakamalua, ka titobu.

Tarava eda na vakasamataka ka vakasamataka vakatitobu na veika e bibi vei keda ka vakarorogo ki na vakasama e basika mai ki na noda vakasama. E rawa ni da vakasamataka na bolebole eda sotava tiko, vakabibi o ira era sa bula tiko se veimaliwai. E rawa ni da vakasamataka na veitikina ni ivolanikalou se na vosa ni koniferedi raraba eda vulica tiko. E rawa ni da vakasamataka ga na siga e liu kei na veidusimaki eda gadreva. Eda rawa sara mada ga ni vola na vakasama e basika mai ki na noda vakasama ena dua na ivolaniveisiga me matata cake kina. Ni oti na gauna vakanomodi oqo, eda tomana tikoga na noda vakasaqara na veidusimaki kei na kaukauwa ni Turaga ena siga taucoko ni da segata me da “rai [Vua] ena vakasama kecega” (Vunau kei na Veiyalayalati 6:36).

E vakavulica o Peresitedi M. Russell Ballard: ”Sa ka bibi meda tiko lo ka vakarorogo ka muria na Yalotabu. Sa rui levu na ka eda vagolei tani kina na ka eda raica, ka sega ni vaka na gauna cava ga ena itukutuku kei vuravura. Eda gadreva kece na gauna meda ka vakasamataka vakatitobu. . . . Eda gadreva kece na gauna meda tarogi keda kina se me da vakatarogi keda vakai keda. Eda dau osooso vakalevu, ka sa rui rogolevu na vuravura ka dredre kina me da rogoca na vosa vakalomalagi ‘mo tiko lo, ka kila ni sai Au na Kalou’ [Same 46:10]” (“Be Still, and Know That I Am God” [Church Educational System devotional for young adults, 4 ni Me, 2014], broadcasts.ChurchofJesusChrist.org).

Vuli kei na Kilamatata

Na ivolanikalou kei na itukutuku oqo mai vei ira na iliuliu ni Lotu ena rawa ni vukei keda ena noda vakabulai. Eda rawa ni vakayagataka ena vakasama vakatitobu, vuli, kei na ivolaniveisiga. Meda nanuma tiko meda dau dina ka vakabibi ena noda volavola meda rawata kina na ka e yaga vakalevu duadua.

Toro voleka vua na Turaga

“Dou toro voleka mai vei au ka’u na qai toro voleka yani vei kemudou; dou vakasaqarai au vagumatua dou na qai kunei au; dou kerekere ka na soli vei kemudou; dou tukituki ka na dolavi vei kemudou” (Vunau kei na Veiyalayalati 88:63)

Na Turaga e rokova na noda lewa kei na noda galala ni digidigi. E vakatara vei keda meda torovi Koya ena yalo e sega ni vakasaurarataki. E toro voleka vei keda ni da sureti Koya me cakava oqo.

- Meu na toro voleka vakacava Vua nikua?

Vakaraitaka na nomu vakavinavinaka.

“Dou masu tikoga ka kua ni mudu. Dou ia na vakavinavinaka ena vuku ni ka kecega: ni sa loma ni Kalou oqo vei kemudou ena vuku i Karisito Jisu. Dou kakua ni bokoca na Yalotabu” (1 Cesalonaika 5:17–19).

Ni o dau nanuma mo dau vakavinavinakataka na veika kece sara ena nomu bula, io na veika mada ga eda sega ni kilamatata, sa na qai rawa meda maroroya kina na veitaratara tiko vata kei na Kalou,

ka vakatoka o Paula meda “[masu] ka kua ni mudu.” Tovolea mo vakavinavinaka vua na Kalou ena siga taucoko.

- E vakayacoka vakacava kina nomu voleka vua na Yalo na vakatovotovo oqo?

- Na cava au vakila niu vakananuma vakatitobu na iyaloyalo oqo?

Kana magiti ena vosa i Karisito

“Era sa vosa na agilosu ena kaukauwa ni Yalo Tabu; o koya, e ra sa vosataka kina na vosa i Karisito. O koya, au sa kaya kina vei kemudou, mo dou kana magiti ena vosa i Karisito; ia raica, na vosa i Karisito sa tukuna vei kemudou na veika kece mo dou kitaka” (2 Nifai 32:3).

Ena tikina oqo, e vakavulica o Nifai ni o kana magiti ena vosa i Karisito, na vosa oqo ena dusimaki iko ena veika kece o gadreva mo kila ka cakava. Raitayaloyalotaka se na vakacava mo drau sala vata ka veitalanoa vata kei Jisu Karisito ena loma ni siga taucoko.

Ciqomi ni vakatakila yadua

“A tukuna na iVakabula ‘Au na tukuna ki na nomu *vakasama* kei na vu ni *yalomu*, ena Yalo Tabu.’ (V&V 8:2, vakaikuritaki). . . . Nai ivakatakila ki na *vakasama* e dau matata vakaoti. Na veivoso matailalai e rawa me rogoci se vakilai, ka volai me vaka ga e a cavuqaqataki na ivakaro oya. Na veitaratara ki *na yalo* sa dua na veivakauqeti raraba” (Richard G. Scott, “Helping Others to Be Spiritually Led” [vosa e soli ena Church Educational System Symposium, 11 ni Okos., 1998], 3–4).

Ni tubu cake na nomu kilamatata na ivakatakila ki na tamata yadua, ko na kila vakalevu cake kina, ka vakawasoma ena veisala duidui e vuqa.

- Au sa ciqoma vakacava na veivakauqeti kei na ivakatakila mai vua na Turaga?

“Au sa kaya vei kemuni [na veika oqo au sa vosataka] sa vakatakilai ira vei au na Yalo ni Kalou. Raica, au a lolo ka masu ena vuqa na siga meu kila kina na veika oqo. Ia oqo au sa kila ni ra sa ka dina; ni sa vakatakila vei au na Turaga na Kalou ena kaukauwa ni nona Yalo Tabu; ia oqo na yalo ni vakatakila sa tiko vei au” (Alama 5:46).

Na lolo ena sala sa lesia na Turaga ena rawa ni kauta mai na kaukauwa cecere ka na sega vei keda kevaka e sega (raica na Maciu 17:14–21). Eda rawa ni lolo me vorata na veivakatotogani. E vakavulica o Aisea, “Sa sega li ni vakaoqo na lolo au sa vinakata? Mo dou sereka nai vesu sa sega ni dodonu ka luvata na ikaukau bibi, ka sereki ira na bobula mera lalaga, ka mo dou musuka kece talega na ivua? Aisea 58:6

- Sa vakalevutaka vakacava na noqu rawata meu ciqoma na ivakatakila ena lolo kei na masu?

“Na vakasama ni wiliki ni ivolanikalou, ka rawa me veimuataki yani kina veivakauqeti kei na ivakatakila, e tadolava na katuba ki na dina, ni dua na ivolanikalou e sega ni yalani na kena ibalebale ki na gauna e a volai kina, ia e rawa talega ni oka kina na kena ibalebale nikua vei koya e wilika. Me kena ikuri, na wili ivolanikalou ena rawa me veimuataki talega yani ki na ivakatakila ena gauna oqo ena veika cava tale e gadreva na Turaga me vakatakila vei koya e wilika ena gauna o ya. Eda sega ni rawa ni vakabibitaka vakasivia na tikina oqo, ena noda tukuna ni ivolanikalou e rawa ni Urimi kei na Cumimi me rau veivuke vei keda yadudua meda ciqoma na ivakatakila kina tamata yadua” (Dallin H. Oaks, “Scripture Reading and Revelation,” *Ensign*, Jan. 1995, 8).

Na vulici ni vosa ni ivolanikalou e sa vaka na vulici ni dua na vosa vulagi. Na sala vinaka duadua ni vuli sai koya meda dau vakaogai iko kina-ka wilika ka vulica ena veisiga.

- Na gauna cava au sa ciqoma kina na ivakatakila mai na dua na tiki ni ivolanikalou?

iKalawa 12: Ni da sa vakayadrati vakayalo mai na Veisorovaki i Jisu Karisito ena vuku ni noda taura na veikalawa oqo, eda wasea na itukutuku oqo vei ira tale eso ka bulataka na ivakavuvuli oqo ena veika kece eda cakava.

iVakavuvuli Bibi: Veiqaravi

Ni da sa volekata yani na ika 12 ni ikalawa, eda vakadinadinataka ni sega ni itinitini ni noda ilakolako oqo. Ena vuku ni noda cakava na veikalawa oqo, eda marautaka kina na bula ni veivakabulai mai na loloma soli wale kei na loloma veivueti ni Kalou. Eda vakadinadinataka ni sega ni rauta na cakacaka ena veikalawa ena dua ga na gauna. Eda raica ni sa ka bibi sara me da tomana tiko na cakacakataki ni veikalawa oqo, vakatovototaka na ivakavuvuli oqo ena veivanua kece sara ni bula, ka kauta yani na itukutuku ni inuinui vei ira tale eso.

E tiko vei keda e dua na itukutuku ni inuinui me baleti ira na tani era sotava tiko na veivakatotogani kei ira kece na tamata era sotava tiko na bolebole ni bula oqo: Na Kalou e Kalou ni cakamana, me vaka e dau vaka tu ga kina o Koya (raica na Momani 9:11,

16–19). E vakadinadinataka oqori na noda bula. Eda sa vakavoui yadua ena Veisorovaki i Jisu Karisito. E rawa ni da wasea vakavinaka duadua na itukutuku oqo ena noda qaravi ira na tamata. Na noda wasea na noda ivakadinadina me baleta na Nona loloma cecere kei na Nona loloma soli wale, sa dua na cakaitavi bibi duadua eda rawa ni solia. E kaya o Peresitedi Spencer W. Kimball, “E dua na ka bibi duadua eda rawa ni cakava o ya meda vakaraitaka na noda ivakadinadina ena veiqaravi, ka na qai yaco kina na tubu vakayalo, yalayala cecere cake, kei na kaukauwa levu cake ni muria na ivakaro“ (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Spencer W. Kimball [2006],87*).

Na noda colata na nodra icolacola na tamata ena cakacaka ni yalovinaka kei na veiqaravi sega ni nanumi koya ga, e sa tiki ni noda bula vou me vaka e dua na tisaipeli i Karisito (raica na Mosaia 18:8 Na gagadre mo vukei ira na tani esa dua na

vua ni veivakayadrati vakayalo. Me vaka ga na nodra gadreva na luvei Mosaia tagane me ra wasea na kosipeli vei ira na Leimanaiti ni oti na nodra saumaki mai, eda na gadreva talega me da wasea na inuinui kei na veivakabulai eda sa sotava ena Veisorovaki i Karisito (raica na Mosaia 28:1–4). Eda na gadreva beka meda vakalougatataka, veivuke, ka laveti ira cake era tu wapoliti keda. Eda qai kila na dina a vakavulica o Penijamini na Tui ena nona kaya, “Ni ko ni sa qaravi Koya tiko na nomuni Kalou, e na gauna ko ni qaravi ira tiko kina na wekamuni” (Mosaia 2:17)

Na sala ni veiqaravi vakatamata oya meda dua na dauveiqaravi se dauveituberi vei ira tale eso era se qai cakacaka vou ena iwalewale ni veivueti. (Yalovinaka raillesuva na itukutuku ni “Digitaka e dua na Dauveiqaravi” mo kila eso tale na ka.) Keitou tukuna vei ira tale eso na vakaitavi mai na ilawalawa ni veivueti eda tiko kina se o ira na noda iliuliu ni Lotu ni da vinakata me da veivuke vaka-dauveiqaravi se dauveituberi. Nida kila e dua e vorata tiko na veivakatotogani, eda wasea na itukutuku me baleta na Parokaramu ni Veivakatotogani. Eda tukuna vei ira na inuinui ni veivakabulai mai vua na iVakabula o Jisu Karisito, ka da sureti ira me ra tiko vata kei keda ena dua na soqoni.

Me ikuri ni noda vukei ira era sotava na dredre ni veivakatotogani, eda qaravi ira talega na lewe ni nodra matavuvale kei ira na wekadra lomani. E vakavuqa ni dau veitauriliga na tamata kei koya e tauvi koya tiko na veivakatotogani qai vakawelewetaka mera qaravi ira na wekadra lomani. Eda rawa ni vakadeitaka ka vakadinadinataka na dredre era sotava. E rawa ni da wasea na inuinui ni rawa ni ra gole vua na iVakabula ka kunea na vakacegu kei na veivakabulai, veitalia se na digitaka se sega na nodra daulomani na veivakabulai. E rawa ni da wasea na *iDusidusi ni Veitokoni: Veivukei vei Ira na Watidra kei na Matavuvale o Ira Era sa Vueti Mai* ka sureti ira me ra tiko ena dua na bose ni ilawalawa ni watidra kei na matavuvale.

Nida qaravi ira na tani ena noda tokoni ira nira sa bula vinaka tiko, e dodonu meda qarauna meda kua ni vakatara mera vakararavi vakalevu vei keda na tani. Sa noda itavi mo vakayaloqaqataki ira na tamata era sasaga bula tiko mera gole vua na Tamada Vakalomalagi kei na iVakabula ena vuku ni veidusimaki kei na kaukauwa. Me kena ikuri, e dodonu meda vakayaloqaqataki ira mera vakasaqara na veitokoni mai vei ira na tani. Na veivakalougatataka cecere e lako mai vua na Turaga mai vei ira na iliuliu ni Lotu, dauveiqaravi, lewe ni matavuvale, itokani, kei na so tale. E rawa ni da wasea vata kei ira na itukutuku ni “Veitokoni ena Veivueti” ka kunei ena ikuri ni idusidusi oqo.

Nida saga meda vukei ira na tani, era na sega beka ni vakarau tu mera taura na veikalawa oqo. Ni da wasea na itukutuku ni veivueti kei na inuinui mai vua na iVakabula, e dodonu meda vosota ka yalomalua. E sega ni tiko ena noda bula vou e dua na tikina vua na dokadoka se na vakasama ni o sa uasivi cake mai vei ira. Ena veivuke sara meda nanuma tiko na noda tiko vakavesu kei na sala sa vueti keda kina o Jisu Karisito ena Nona loloma veivueti kei na loloma soliwale (raica na Mosaia 29:20).

Ena noda taleitaka meda vukei ira na tani, eda saga me veiraurau tikoga ena noda wasea na itukutuku kei na noda tomana tikoga ka bulataka na veikalawa oqo ena noda bula. Na noda vakanamata taumada e dodonu me da tomana tikoga na noda bulataka vei keda na ivakavuvuli ni veivakabulai oqo. Nomu sasaga mo wasea na veivakasama oqo vata kei ira tale eso, ena yaga ga ni o maroroya tiko na nomu sa vagalalataki tiko.

Kevaka eda sa tuvakarau, ko na kunea e vuqa na madigi mo wasea na ivakavuvuli vakayalo o sa vulica. Ni da vakalougatataka na nodra bula na tani, ena vakalougatataka na noda bula. Eda sa raica na ivakavuvuli nei Peresitedi Ezra Taft Benson: “Ira na tagane kei na yalewa ka ra solia na nodra bula vua na Kalou, era na kunea ni o Koya ena rawa ni cakava e levu sara na ka ki na nodra bula,

mai na nodra sasaga ga o ira vakai ira. O Koya ena vakatitobutaka na nodra reki, vakarabailevutaka na nodra rai, vakamakaretaka na nodra vakasama, vaqqaqacotaka na nodra viciko, vueta cake na yalodra, vakalevutaka na nodra kalougata, vakavuqataka na nodra madigi, vakacegui ira, kauta mai eso na nodra itokani, ka sovaraka vei ira na vakacegu. O koya yadua ena vakayalia na nona bula ena veiqaravi vua na Kalou ena kunea na bula tawamudu“ (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Ezra Taft Benson* [2014], 42–43).

Cakacakataki ni iKalawa

Oqo na parokaramu ni cakacaka Na noda toso ena vakatau ena noda dau vakayagataka wasoma na veikalawa ena noda bula e veisiga. Sa kilai tu oqo me “cakacakataki ni ikalawa.” Na cakacaka oqo ena vukei keda meda lako mai vei Karisito ka ciqoma na veidusimaki kei na kaukauwa e gadrevi me da taura kina na ikalawa e tarava ena noda vakabulai.

Qaravi ira tale e so

Na gagadre ni veiqaravi sa ikoya e dua na isau ni noda iwalewale ni veivakabulai mai vua na Turaga. Mai na noda vakabulai, eda sa sotava kina e dua na veisau levu ni yalo vei keda kei ira tale eso (raica na Alama 5:14). E vakatavulica o Peresitedi Russell M. Nelson: “[Eda] sa segata vakaidina meda bulataka na imatai kei na ikarua ni ivunau levu. Ni da lomana na *Kalou* ena yaloda taucoke, sa vagolea na yaloda ki na nodra tiko vinaka na tamata *eso tale* ena dua na viko totoka ka dodonu” (“The Second Great Commandment,” *Liaona*, Nov. 2019, 97).

Ia, e sega ni dau rawarawa na veiqaravi. Dina ga nida vinakata, ia eda na sega ni rawa ni qaravi ira kece era vakaleqai tu. Eda na tomana tikoga na noda gadreva na veidusimaki kei na kaukauwa mai vua na Turaga me da qaravi ira kina na tani. E rawa ni da masuta na veivuke me da raica na sala e vinakata o Koya me da veiqaravi kina. E rawa ni da tarogi ira era tu waveliti keda me baleta na madigi

kei na gagadre. Eda na kurabuitaka beka na levu ni madigi eda rawa ni rawata. Na qaravi ira na tani e rawa ni rawarawa me vaka na matadredre, se rawa ni vakaitavi vakalevu cake me vaka e dua na cakacaka levu. E dodonu meda vakatulewa vakavuku ena noda veiqaravi meda kakua kina ni sivia na noda kaukauwa se na noda rawa-ka.

E dua na sala vinaka duadua eda rawa ni veiqaravi kina o ya meda wasea na noda italanoa ni veivakabulai. E rawa ni da tomana tikoga na tiko ena soqoni ni veivakabulai ka vakadinadinataka na loloma soliwale kei na kaukauwa ni veivakabulai i Jisu Karisito. Ni keimami se qai yaco mai, keimami a ciqoma na inuinui mai vei ira era a cakacakataka na veikalawa ka kunea na veivakabulai e matada. Sa noda na madigi oqo me da wasea na itukutuku ni veivakabulai ena noda tukuna na noda italanoa. Eda wasea talega na noda ivakadinadina me baleta na kaukauwa ni iVakabula ni da tiko ena lotu kei na noda matavuvale kei na itokani.

Vakaitavi ena cakacaka ni valetabu kei na tuvakawa.

E dua na sala vakaibalebale ka kaukauwa eda rawa ni veiqaravi kina o ya ena cakacaka ni valetabu kei na tuvakawa. Na veiqaravi oqo e sega walega ni vakalougatataki ira era sa mate, ia e vakalougatataki keda talega. Me vaka a kaya o Peresitedi Russell M. Nelson: “E dina ni tu ena cakacaka ni valetabu kei na tuvakawa na kaukauwa me vakalougatataki ira era tiko ena taudaku ni ilati, sa tiko vakakina na kaukauwa me vakalougatataki ira era bula tiko. E tiko na veivakasavasavataki vei ira era vakaitavi kina” (“Generations Linked in Love,” *Liaona*, Me 2010, 93). Vei keda e vuqa, na cakacaka ni valetabu kei na tuvakawa sa tiki bibi ni noda vakabulai.

Eso vei keda eda na sega beka ni vakarau tu me da veiqaravi ena valetabu. Eda na sega beka ni vakauqeti se kila na vanua meda tekivu kina ena cakacaka ni tuvakawa. Ia e rawa ni da vakatulewataka meda tekivu. E rawa ni da sikovi ira na noda bisopi se peresitedi ni tabana me baleta

na noda gagadre me da veiqaravi. Na noda gagadre me da cakava na loma ni Turaga ka tomana tikoga na noda bula ena rawa ni vakauqeti keda. Eda na gadreva beka me da cakava eso na veisau ena noda bula me da curuma kina na valetabu. Eda na sega beka ni kila na sala me da cakava kina na cakacaka ni tuvakawa, ia e rawa ni da kerea na veivuke. E rawa ni ra vukei keda na peresitedi ni kuoramu ni iSoqosoqo ni Veivukei kei na italatala qase me da kila na vanua me da tekivu kina. Era tu talega na ivurevure ena initaneti me vukei keda ena FamilySearch.org kei na ChurchofJesusChrist.org.

Na cakacaka ni valetabu kei na tuvakawa e vakarautaka na kaukauwa kei na kaukauwa me da bula kina. “O na sega walega ni kunea na veitaqomaki mai na veitemaki kei na veika ca ni vuravura, ia o na kunea talega na kaukauwa yadua—kaukauwa mo veisau, kaukauwa ni veivutuni, kaukauwa ni vuli, kaukauwa me vakatabui, kei na kaukauwa me vagolea na yalodra na lewe ni nomu matavuvale vei ira vakai ira ka vakabula na veika e gadrevi me veivakabulai” (Dale G. Renlund, “Tuva Kawa kei na Veivakalougatataki ni Valetabu,” *Liaona*, Fepe. 2017, 39). Na ivakavuvuli ena idusidusi oqo ena muataki keda meda muria na iVakabula ka marautaka na veivakalougatataki kece sara e tu Vua me baleti keda, vakabibi o ira era kunei ena valetabu.

Vuli kei na Kilamatata

Na ivolanikalou kei na itukutuku oqo mai vei ira na iliuliu ni Lotu ena rawa ni vukei keda ena noda vuetaki. Eda rawa ni vakayagataka ena vakasama vakatitobu, vuli, kei na volavola. Meda nanuma tiko meda dau dina ka vakabibi ena noda volavola meda rawata kina na ka e yaga vakalevu duadua.

Na saumaki kei na veivueti.

“Na saumaki dina e levu cake sara mai na kena kilai walega na ivakavuvuli ni kosipeli ka levu cake na kena ibalebale mai na dua ga ni noda ivakadinadina

ni veivakavuvuli oqori. Na saumaki dina e kena ibalebale ni da cakacakataka tiko na veika eda vakabauta ka vakatara me vakavuna ‘e dua na veisau levu vei keimami, se ki na lomai keimami.’ [Mosaia 5:2]. . . . Na [Saumaki mai] e taura na gauna, sasaga, kei na cakacaka” (Bonnie L. Oscarson, “Mo Dou Saumaki Mai,” *Liaona*, Nove. 2013, 76–77).

Ni sa veisautaka na Yaloda na Turaga ena saumaki mai kei na veivakabulai, eda sa yaco me ivurevure ni kaukauwa vei ira tale eso era se qai tekivutaka tiko na sala oqo. E vakavulici Pita na iVakabula, “Ni ko sa saumaki tale, mo vakataudeitaki ira na wekamu” (Luke 22:32

- E yaga vakacava na ivakamacala nei Sisita Oscarson me baleta na saumaki mai ki na veika au sotava niu sa vuetaki tiko?

- Na cava o vakila me baleta na vakataudeitaki ira na tani ni ra sa vagalalataki tiko mai na itovo eso ni veivakatotogani?

Na tubu cecere mai na veikalawa lalai

“Ia dou kakua ni oca ena cakacaka vinaka, raica dou sa tura tiko na yavu ni dua na cakacaka cecere. Ia ena tubu mai ena veika lalai na veika cecere” (Vunau kei na Veiyalayalati 64:33)

- Na cava au vakila niu vakasamataka meu bulataka na ivakavuvuli oqo ena ituvaki kece sara ni noqu bula?

- E veivuke vakacava me kilai ni veicakacaka cecere era vakayacori ena veikalawa lalai?

Wasea na noda ivakadinadina ka vakacegui ira na tani

“Io oqo na noqu lagilagi de na rawa meu iyaya ni cakacaka ena liga ni Kalou meu kauta mai eso na yalo ki na veivutuni; ka sai koya oqo na noqu marau.

Ia raica, sa vakasinaiti na yaloqu ena marau, ni’u sa raica ni ra sa veivutuni vakaidina e vuqa na wekaqu, ka ra lako mai ki vua na Turaga na nodra Kalou; ia ka’u nanuma na ka sa kitaka vei au na Turaga, io, ni sa rogoca ko koya na noqu masu; io, au a qai nanuma ni sa dodoka tu mai vei au ko koya na ligana dauloloma” (Alama 29:9–10).

Eda sa vulica ni sa bibi sara kina noda vuetaki na noda tu vakarau me da wasea na noda vakadinata na veivakavuvuli oqo.

- Ena vukei au vakacava na noqu wasea na veika au sa sotava meu na kaukauwa tikoga ena noqu vuetaki?

“Io, [ka dou] sa lomasoli mo dou rarawa vata kei ira sa rarawa; io, ka vakacegui ira era sa gadreva na veivakacegui, ka mo dou tu ka vakadinadinataka na Kalou ena veigauna kecega, kei na veika kecega, kei na veivanua kecega dou sa tiko kina, ka me yacova na mate, io me rawa ni sereki kemudou na Kalou, ka mo dou okati vata kei ira ena imatai ni tucake tale, mo dou rawata kina na bula tawamudu—

“Oqo au sa kaya vei kemudou, ke sa vakaoqo na gagadre ni lomamudou, ia na cava sa tarovi kemudou mo dou papitaisotaki ena yaca ni Turaga, mo dou nona ivakadinadina ni dou sa ia oqo na veiyalayalati kei koya, mo dou na qaravi Koya ka muria na nona ivunau, me na qai sovaraka mai kina vakalevu sara vei kemudou na Yalona?” (Mosaia 18:9–10).

Na veika o sa sotava mai ena nomu vakatotogani ena vukei iko mo vakila talega na dredre era sotava tiko na vakatotogani; na veika o sotava ena nomu vagalalataki ena vukei iko mo vakacegui ira.

- Sa tubu vakacava na noqu gagadre meu ivakadinadina ni Kalou me tekivu mai na gauna au muria kina na ikalawa ni veivueti?

Veiqaravi dina ga ni sega ni uasivi

“Vakavo ga vei koya na Luvena tawacala e duabauga ka Vakatumura, sai ira ga na tamata malumalumu ena cakacaka kina na Kalou mai na ivakatekivu ni gauna” (Jeffrey R. Holland, “Kemuni na Turaga, Au sa Vakabauta,” *Liaona*, Me 2013, 94).

“E sega ni dua vei keda e uasivi sara na nona bula se matavuvale uasivi sara; Au sega dina ni cakava. Nida saga meda dau kauaitaki ira *tale eso* era sotava tale ga na bolebole kei na nodra malumalumu, ena rawa ni vukei ira me vakila nira sega ni tiko duadua ena *nodra* dredre. *Na tamata kece* e gadrevi me vakila ni ra sa itaukei ka ra sa vinakati ena yago i Karisito” (J. Anette Dennis, “His Yoke Is Easy and His Burden Is Light,” *Liaona*, Nove. 2022, 81).

Ena so na gauna eda dau vakataroga se eda sa vakarau tu beka meda wasea na veivagalalataki vei ira na tamata, baleta ni se sega ni taucoko na vakatotototaki tiko ni vei ivakavuvuli oqo.

- E vukei au vakacava na noqu kila ni cakacaka ni iVakabula vei ira na tamata malumalumu ena

vukei au meu tu vakarau ka wasea vakalevu cake na veika au sa sotava ena noqu vakabulai?

Na kaukauwa ni Kalou me veivakabulai

“Niu sa sega ni maduataka na itukutuku vinaka kei Karisito: ni sai koya oqo na kaukauwa ni Kalou me vakabulai kina ko ira yadua era sa vakabauta” (Roma 1:16).

- Na cava na noqu vakasama kei na veika au vakila niu raica lesu na noqu veisau vakayalo ena gauna taucoko ni veivakabulai?

- Au sa lomalomarua beka meu wasea na veika au sotava niu sa vuetaki tiko? Ke vakakina, na ivakatakilakila cava?

“Mo lako yani ki na vanua ka’u sa talai iko kina, ia ena vakatakila vei iko na Dauveivakacegui na vanua mo lako kina kei na veika mo laki kitaka.

“Mo daumasu tiko ga mo kakua ni rawai ena veitemaki, ka vakayalia na kemu isau.

“Mo yalodina tiko ga me yacova na ivakataotioti, raica au sa tiko vata kei iko. Na vosa oqo e sega ni nona yalayala e dua na tamata, se nodra yalayala na tamata, raica oqo na ka au sa yalataka koi au ko Jisu Karisito na nomu Dauveivuetai, me vaka na lewa i Tamaqu” (Vunau kei na Veiyalayalati 31:11–13).

Na ivolanikalou era sinai tu kina na veituberi ena vukudra o ira era gadreva me ra tiko ga ena dua

iTinitini ni iVakamacala

Ni da sa yacova na icavacava ni idusidusi oqo, eda vakadinadinataka ni da se bera ni yacova na icavacava ni ilakolako tabu oqo. Ena imatai ni gauna eda yaco kina ki na soqoni ni veivueti, eda a raitayaloyalotaka na cakamana cecere duadua eda se qai bau sotava sai koya na noda vakabulai mai na veivakatotogani. O keda eda sotava tiko na veivakalougatataki oqo eda kila ni levu—ka levu cake tikoga na cakacaka me caka kei na cakamana kei na loloma soliwale me da sotava. “Sa sega na mata sa kunea, se na daliga sa rogoca, ka sa sega ni curu ki na loma ni tamata, na veika sa vakarautaka na Kalou me nodra era sa lomani Koya” (1 Korinica 2:9).

O keda eda sa taura oti na veikalawa oqo ka kunea tiko na inuinui ni veivakabulai ka masulaki kemuni talega mo ni na vakalougatataki ena veivakabulai taucoko, oka kina na ikuri ni veivakalougatataki ni vakaitavi taucoko ena Lotu. Na savasava ka yalomatua sa itekivu ni noda ciqoma na veika kece e tu vua na Turaga me baleti keda.

Eso vei keda eda vakaitavi ena parokaramu, nanuma ni da sa vakabulai, ka sega tale ni vakaitavi, a qai yaco mera lesu tale ki na ca. Eso tale era na kunea na veivueti ia era sa sega ni ciqoma na veivakalougatataki vakataucoko ena itaviqaravi taucoko ena Lotu. Eda raica ni mai na veivueti e oka kina na kunei ni veiraurau kei na isema ena kedrau maliwa na 12 na ikalawa ni veivueti kei na kosipeli i Jisu Karisito.

Eda sa yaco me da ibulibuli vou vei Karisito, ka sa vakakina, eda sa rawa ni iyaya kaukauwa ni veivuke vua na Turaga ena yasa ruarua ni ilati (raica na 2 Korinica 5:17). Eda vakadinadinataka na ikuri ni kaukauwa eda kunea ni da tomana tiko na noda bulataka na ivakavuvuli ni kosipeli oqo ena ituvaki

kece sara ni noda bula, oka kina na noda itaviqaravi ena Lotu. Na ivakavuvuli eda vakayagataka ena veivueti, na lesoni eda vulica, kei na veika eda sotava eda rawata ena vukei keda meda lako vakataucoko cake vei Karisito ka liutaki keda meda cakacaka me vaka na ituvatuva ni Turaga. Eda sa yaco me da “vakaitavi vagumatua” ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai (Vunau kei na Veiyalayalati 58:27).

Sa vakalougatataki keda na Turaga ni da sa vakayagataka na iyaya ni cakacaka e vakaturi tiko ena idusidusi oqo. Ia, na Lotu i Jisu Karisito sa vale ni lololo ni iyaya kece sara e gadrevi me da maroroya kina na noda yalomatua ka tubu ka toso ki liu ena salatu ni veiyalayalati. Ni da tinia na idusidusi oqo, eda sureti ira kece era vakaitavi ena Parokaramu ni Lotu ni Veivueti mai na Veivakatotogani me ra “toso ki liu ka tudei vei Karisito, ena taucoko ni nomudou vakanuinui, ka mo dou lomana na Kalou kei ira na tamata kecega” (2 Nifai 31:20). Ni da vakayacora vakakina, sa soli vei keda na yalayala cecere duadua ni Turaga: “Dou na rawata kina na bula tawamudu” (tikina e 20).

Me kena itinitini, keimami sa laiva vei kemuni na neimami ivakadinadina ni tiko na inuinui ni veivakabulai mai vua na iVakabula o Jisu Karisito kei na ivakavuvuli oqo. Eda sa vakaitavi ena kosipeli ka taura na veikalawa oqo, ka da kila ni ra cakacaka tiko. Keitou sureti kemuni mo ni masulaka na gagadre kei na lomasoli mo ni tomana tiko na cakacaka oqo, ka vakatara na loloma soliwale tawavakaiyalayala i Jisu Karisito me vakacavara na nomuni vuetaki. Me vakalougatataki kemuni na Kalou ena nomuni ilakolako.

iKuri ni ivakamacala

- Veitokoni ena Veivueti
- Digitaka e dua na Veiqaravi
- iVakavuvuli me Volai kina e Dua na iVola ni iTovo
- Kilai ka Kidavaki Ira na Tadu Vou

Veitokoni ena Veivueti

Na Bibi ni Kena Kunei na Veitokoni

Sa ka bibi na veitokoni mai vei ira na tani me vukei keda meda kunea na veivueti kei na veivakabulai. Ni tiko e dua e rawa ni da goleva ena gauna ni malumalumu sa vakadinadinataki ni ka bibi. Na cati kei na sogoti iko sa ivakatakilakila ni itovo veivakasaurarataki ka veivakatotogani. E rawarawa na noda lesuva na itovo oqo ke sega na veitokoni kei na nodra rai na tani. Sa ka bibi vei keda meda tokoni ena gauna totolo duadua mai na noda sa vagalalataki.

Na noda veisemati kei ira na tani e sega walega ni vakarautaka na veivakayaloqataki eda na gadreva ia ena vukei keda talega meda nanuma tiko ni da sa kilikili kaya meda loloma vaka e dua na luve ni Kalou. Ni da dodoliga yani vei ira na tani me baleta na veitokoni, eda sa kalougata kei ira era tokoni keda era sa vakalougatataki talega. Ni da vakayagataka na 12 na ikalawa ka vakasaqara na veitokoni mai vei ira tale eso, ena yaga vei keda na ivurevure eso oqo ni veitokoni:

- **Tamada Vakalomalagi, Jisu Karisito, kei na Yalo Tabu.** Na Tamada Vakalomalagi, o Jisu Karisito, kei na Yalo Tabu sa noda ivurevure cecere duadua ni veitokoni. Na veisau e rawa mai vei Jisu Karisito kei na Nona Veisorovaki. Ena iVola i Momani, e vakamacalataka na parofita o Alama ni Karisito, “sa ciqoma ko koya na nodra malumalumu, me vakasinaiti na lomana ena loloma cecere, me vaka na veika vakayago, me rawa kina ni vakila me vaka na veika vakayago, na sala me vukei ira ira kina na nona tamata me vaka na nodra veimalumalumu” (Alama 7:12). Eda na vukei ka susugi cake ni da lako vua na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena o Jisu Karisito ena yalomalumalumu.

Sa ka bibi sara meda kakua ni raibaleta na veivuke ni iVakabula mai na Veisorovaki. E

vakavulici keda o Koya, “Koi au na sala, kei na vu ni dina, kei na vu ni bula” (Joni 14:6). Na Yalo Tabu e rawa ni solia vei keda na vakacegu, sautu, kei na kaukauwa vakayalo meda toso tikoga ki liu.

- **Lewe ni matavuvale.** E rawa ni ra ivurevure ni veitokoni na lewe ni matavuvale ena nodra loloma ka veiciqomi. Era na rawa ni vakalevutaka cake na nodra rawa ni veitokoni ena nodra vakayagataka na ivakavuvuli ni kosipeli e vakavulici ena *iDusidusi ni Veitokoni: Nodra Vukei na Veiwatini kei na Matavuvale era Vuetaki Tiko*. E dina ga ni sega ni na tu vei ira na lewe taucoko ni matavuvale na yalo ni loloma me ra solia na veivakacegui, o ira e rawa era sa ivurevure kaukauwa duadua ni veitokoni.
- **iTokani.** O ira na itokani e rawa ni ra solia na loloma kei na veitokoni ni da veitalanoataka vata kei ira me baleta na noda dredre, se da vakadewataka vei ira na veika matailalai. Ni tiko vei ira na itokani na yaloqaga me ra dusia na itovo e gadrevi me da muduka se ni ra vakayaloqataki keda me da vakasaqara na veivuke, e rawa ni da toso ki liu ena noda sasaga ni veivueti. Ni da sotava na loloma kei na veitokoni mai vei ira na itokani, e rawa ni vakananuma vei keda na keda yaga kei na ka eda rawa ni rawata.
- **iLiuliu vakalotu.** O ira na iliuliu vakalotu e rawa ni ra vakarautaka na veitokoni bibi ena iwalewale ni veisau. Sa rawa ni ra vukei keda na iliuliu oqo meda vakila na loloma ni iVakabula ka vakaitavi vakabibi ena noda vukei keda meda veivutuni ka yaco meda savasava vakayalo mai na itovo vakasaurara kei na veivakatotogani.
- **Dauveiqaravi.** O ira na dauveiqaravi sai ira era sa kunea na veivueti ena nodra cakacakataka yani na 12 na ikalawa. Ena vuku ni veika era sa sotava,

era sa kila kina na sala me vukei keda meda cakacakataka ka bulataka na ikalawa eso. E rawa ni ra dau raica na lasu ka kila na veika dredre tale eso ena gauna sara mada ga eda sega tu ni kilai ira kina.

- **Soqoni ni veivueti.** Na soqoni ni veivueti sa dua na vanua taqomaki eda rawa ni kunea kina na veiciqomi, loloma, kei na veitokoni. Ena veisoqoni oqo eda wasea kina na veika eda sotava vakakina na noda vakabauta kei na inuinui ni veivueti mai vua na iVakabula o Jisu Karisito ka bulataka na 12 na ikalawa ena noda bula. Ni da wasea na veika eda sotava e rawa ni vukei keda me da cakacakataka yani na veisau e gadrevi ka kunea na inuinui e rawa ni yaco kina na veivagalalataki kei na veivakabulai.
- **Bulabula ni vakasama kei ira na kenadau vakavuniwai.** O ira na kenadau e rawa ni ra vakarautaka na veivakararamataki kei na kila matalia e ganita me vakalesui ka vakabulai mai na itovo vakasaurara ka veivakatotogani. Kevaka eda se sasaga dredre tiko ga ena itovo vakasaurara ka veivakatotogani ni da sa vakaitavi sara tiko mada ga ena Parokaramu ni Veivagalalataki mai na Veivakatotogani, sa dodonu me da vakasamataka me da vaqara na veivuke saumi mai na dua na ituvaki ni vakasama se kenadau vakavuniwai. Ni vakasaqarai na veivuke ni kenadau, sa dodonu vei ira na lewe ni Lotu me ra digitaka e dua e tokona tiko na ivakavuvuli ni kosipeli.

Digitaka na Tamata mera Tokoni Iko

Ena Parokaramu ni Veivagalalataki mai na Veivakatotogani ni Lotu, o sega ni lesi mo tokona se dua na ivakarau ni veitokoni. Na vakatulewataki ni gauna kei cei me kerea na veivuke e sa dua na vakatulewa ni tamata yadua. Vakasamataki ira era tu wavoliti iko ena masumasu o ira o dau logavinaka ni kere veivuke kina, se o cei ena veivuke vakalevu duadua vei iko. Vakarakaba, na levu ni tamata e tiko vei iko me veitokoni, na vinaka cake ni nomu rawata mo vuetaki mai. Ni o sa kilai ira o na vinakata ena nomu ivakarau ni veitokoni, e rawa ni veivakamalumulumutaki ka veivakarerei mo kerea na nodra veivuke. Ia, ni o kitaka vakakina, o na kurabui beka ena levu ni loloma kei na veiciqomi o vakila. Na levu ga ni nomu sema vei ira na tani, na levu ni madigi o na ciqoma kina na loloma.

Raica mo digitaka na tamata nuitaki dina me tokoni iko. Eso vei ira na tamata mana sara me ra tokoni iko sai ira era sema tiko vei iko (me vakataka na itubutubu, watimu, matavuvale, iliuliu ni Lotu), era vinakata mo qaqa, era bulabula ka taucoko ena Lotu, ka kila se gadreva me ra kila vakavinaka na ituvaki donu ni bolebole o ni sotava tiko. E dua e sa vorata rawa na nona bolebole vakaikoya e vakavuqa ni dau levu cake na nona kila na bolebole era sotava na tani. O ira era sotava tiko na bolebole vata oqori e vakavuqa ni dau levu cake na nodra rawa ni kila na veika o sotava ena nomu sasaga.

Ni o tekivuna na iwalewale ni veisau, o na rawa ni vakararawataki vakayago, e lomamu, ka rawai rawarawa vakayalo. Qarauna mo kakua ni tara cake e dua na veimaliwai sega ni veirauroa kei na dua e tokoni iko.

Digitaka e dua me Dauveiqaravi

Na nomu cakacaka vata kei na dua me dauveiqaravi e rawa ni vakavinakataka cake nomu vuetaki. O koya na dauveiqaravi e rawa ni tokoni iko ena nomu tubu kei na gugumatua mo valuta rawa na veibolebole, vakararavi, se itovo ni veivakatotogani o sotava tiko. Ena nomu ilakolako ni vuetaki, o sega ni lako duadua; o dauveiqaravi sa dua e “lomasoli me . . . vakacegui ira era sa gadreva na veivakacegui, ka vakadinadinataka na Kalou” (Mosaia 18:9). Yalovinaka vakasamataka mo cakacaka vata kei na dua e dauveiqaravi ena gauna totolo duadua.

Na Cava e Dua na Dauveiqaravi?

Na dauveiqaravi sa dua e sa kunea na veivuetaki ena nona cakacakataka na 12 na ikalawa. E rawa ni ra kila vakamatata na veibolebole eso e semati ki na veivueti ena gauna mada ga o sega tu ni kilai ira kina. Na dauveiqaravi oqo e sega ni kena inaki me nomu itokani vinaka duadua se kenadau ni bula ni vakasama. Ia, na itavi nei dauveiqaravi oqo o ya me vukei iko mo cakacakataka na ikalawa kece ni vuetaki.

Kunei e dua na dauveiqaravi

Ena Parokaramu ni Veivueti ni Lotu mai na Veivakatotogani, ena sega ni lesi vakatabakidua vei iko e dua na dauveiqaravi. Sa rawa mo veivosaki baleti dauveiqaravi ena sala e veirauti kei na veika e sotava, gagadre, kei na nomu itovo ni bula. Na veiqaravi sa dua na vakatulewa cokovata mai vei iko, o koya na dauveiqaravi, kei na Turaga.

Na nomu kunea e dua me dauveiqaravi e rawa ni veivakayalolailaitaki, ia eso tale ena rawa ni vukei iko. Na sala vinaka duadua me kunei kina e dua me dauveiqaravi sai koya me da tiko ena soqoni ni veivueti. O ira era sotava tiko na bolebole vata oqori e vakavuqa ni dau levu cake na nodra rawa ni kila

na veika o sotava ena nomu sasaga. Na vakasama eso oqo e rawa ni veivuke ena kena vakatulewataki e dua me dauveiqaravi dodonu ka vinaka:

1. Vakasaqara na veidusimaki vakayalo mai vua na Tamada Vakalomalagi ena masumasu kei na lolo me baleta o cei e rawa ni nomu dauveiqaravi.
2. Vakasamataka mo digitaka e dua sa vakayagataka vakalevu na gauna ena veivueti ka sa cakacakataka oti na 12 na ikalawa.
3. Vakarorogo ni ra wasea na tamata na veika era sotava ena veivueti ka vakasamataka o cei e rawa ni o sema kina.
4. O ira na iliuliu kei na dauveivakarautaki ni ilawalawa e rawa ni ra vakatakila vei iko o ira mo digitaka.
5. Taroga e dua o nanuma ni ganiti iko.
6. E dodonu mo digitaka e dua na dauveiqaravi e tagane se yalewa vakataki iko (vakavo ga ke wekamu o dauveiqaravi).
7. Ni o tekivuna na iwalewale ni veisau, o na rawa ni vakararawataki vakayago, e lomamu, ka rawai rawarawa vakayalo. Qarauna mo kakua ni tara cake e dua na veimaliwai ni vakararavi kei koya na dauveiqaravi.
8. E rawa ni o kerea e dua me nomu dauveiqaravi tu vakawawa. E rawa ni o veisautaki koya me dauveiqaravi ena dua ga na gauna sa rawa.

Mo dua na dauveiqaravi mana.

Na nomu yaco mo dua na dauveiqaravi yaga e dua na cakacaka cecere ni veiqaravi ni o wasea na veika o sa sotava, vakabauta, kei na inuinui o sa kunea ni o

cakacakataka tiko na 12 na ikalawa ni veivueti kei na veivakabulai mai vua na iVakabula o Jisu Karisito. Era taroga na dauniveiqaravi na taro titobu, dusia na ivurevure eso, wasea na veivuke rawarawa ni kena cakacakataka na ikalawa, ka vakayaloqaqataka ira era cicivaka me ra tiko ena soqoni. Sa kila vakavinaka o koya e dauveiqaravi ni sa rawa vei ira eso tale mera vakaitavi ena nona vueti e dua na tamata ka na sega ni cudru kevaka e vakasaqara o koya e dauveiqaravi tiko kina na veitokoni mai vei ira tale eso se digia me sa veisau o koya e dauveiqaravi tiko. Sa koto e ra eso na ivakavuvuli mo dua kina na dau veiqaravi vinaka:

1. Vakaliuca na Kalou mai na veika kecega.

Dau nanuma tikoga na Kalou ka vukei ira o dauveiqaravi kina me ra vakararavi Vua. Qarauna mo kakua ni vakatara me ra vakararavi vakasivia vei iko o ira o dauveiqaravi tiko kina. Sa nomu itavi vakadaveiqaravi mo vakayaloqaqataka ira na tamata mera gole vua na Tamada Vakalomalagi kei na iVakabula ena vuku ni veidusimaki kei na kaukauwa. Sa nomu itavi mo wasea na veika o sotava ena vakabauta kei na inuinui mo vukea na tamata o tokona me vakila ni lomani ka tokoni tiko mai vua na Kalou.

2. Mo dua na vakaitavi qaqaco ena veivueti.

O koya me dauveiqaravi ena dodonu me tiko mada ena veivueti ena dua na gauna balavu ni bera ni laki dauveiqaravi vua e dua (me dau 12 na vula se sivia) ka vakaitavi vagumatua ena kena bulataki ka vulici na ivakavuvuli ni veivueti. O na vakila beka na ikuri ni icolacola ena nomu sasaga ni vuetaki o iko ni sa tekivu mo cicivaka na ka e baleta e dua tale. Qarauna mo kakua ni vakaleqa na nomu sasaga mo vuetaki o iko ena nomu laki dauveiqaravi ki vua e dua tale. O dauveiqaravi ena dau qarauni koya ka kerea me vukei se tokoni ni sa gadrevi vakakina.

3. Mo yalomalua. Ni ko sa dauveiqaravi, sa nomu itavi mo vakayagataka na nomu kaukauwa mo veitokoni ka veidusimaki kina.

4. Rokova na nodra galala ni digidigi na tamata

ka mo dau vosota. Na dauveiqaravi mana e yaco mai “ena veivakauqeti, na vosota vakadede, na yalomalua, na yalomalumulumu, kei na loloma e sega ni veivakaisini; ena yalovinaka, kei na kila ka savasava” (Vunau kei na Veiyalayalati 121:41–42). Kakua ni saga mo via vakavinakataka ira eso tale ena sala cava ga. Vukei ira tale eso me ra vakasamataka na ivakavuvuli kei na ivakarau ka qai tokoni ira ni ra vakatulewa ga vakataki ira. Rokova na nodra galala ni digidigi ka nuitaka tiko ni na vukei ira na Turaga ni ra gole Vua. Na tamata o vukea tiko ena rairai se bera tiko ni vakarau me toso ki liu. E rawa vua me tokaruataka na itovo sega ni bulabula se berabera ni bulataka na ivakavuvuli kei na ivakarau ni veisau dina. O dauveiqaravi e dodonu me dau vosoti ira tiko na tamata ni ra curuma tiko na ilakolako ni veivueti.

5. Mo veiqarvi ena yaloveinanumi.

Na veiqaravi ena yaloveinanumi ena gadrevi kina mo dausolisoli ka sega ni namaka e dua na ka mo saumi lesu mai kina. O koya na dauveiqaravi e dodonu me rabailevu sara na nona kila vinaka na ka kei na yalorawarawa me solia nona gauna kei na sasaga vei ira era dauveiqaravi kina. Kakua ni vakasaqara mo vakacautaki, qoro, dinati, se so tale na qoroqoro mai vei ira o dauveiqaravi kina.

6. Rokova na nomu yalayala o cakava.

Na nomu yaco mo dauveiqaravi e sega ni kena ibalebale o ira o dauveiqaravi kina me yalani na nodra gauna kei na ivurevure o solia vei ira. E rawa ni o biuta e dua na ivakaraitaki ni bibi ni iyalayala bulabula ena nomu rokova na nomu yalayala tale eso, oka kina na nomu matavuvale, na Lotu, nomu cakacaka, kei na nomu gauna vakai iko. Nanuma na ivakasala nei Tui Penijamini ena Mosaia 4:27: “Ka mo ni raica me ra vakayacori vakayalomatua ena kena ivakarau dodonu na veika kece oqo, ni sa sega ni kilikili vua na

tamata me cici vakatotolo cake mai na kaukauwa sa tu vua.”

7. **Mo daumasu.** Ena veigauna kece o digitaka mo dauveiqaravi kina vua e dua, mo vakasaqara na veidusimaki ni Turaga mo kila na ivakavuvuli se ivakarau cava ena veivuke vakalevu duadua ki na gagadre ni tamata yadua ena gauna oqo. Mo dau masulaka ni ko vakasamataka na sala eso mo veiqaravi kina, ka segata tikoga mo tuberi mai vua na Yalo Tabu.
8. **Vakadinadinataka na dina.** O na vakauqeti beka mo wasea na veika o sotava me ra kila na tani ni rawa ni o tukutuku dina. Sa rawa talega mo vakadinadinataka na iVakabula kei

na Nona kaukauwa ni veivakabulai. Na dina ni Kalou e sa Kalou ni cakamana sa idola bibi (raica na Moronai 7:29) Na nomu wasea na nomu ivakadinadina me baleta na Nona loloma veivueti kei na loloma soliwale sa na dua beka na cakaitavi bibi duadua eda rawa ni solia.

9. **Maroroya na veika bibi e nuitaki vei iko mo maroroya.** Ni ko sa dauveiqaravi, sa nomu itavi mo taqomaka na nodra veika maroroi na tamata. Na veika ni tamata yadua kei na taqomaki ni veika bibi maroroi era sa uto ni ivakavuvuli ena kena vaqacotaki na nomu rawa ni dauveiqaravi ka vukei ira na tamata.

iVakavuvuli me Volai kina e Dua na iVola Mana ni iTovo

Ni tekivu na ika 4 ni ikalawa, sa ka bibi me da kila ni sega ni dua na sala dodonu me caka kina na ivola ni itovo oqo. Na ivola ni itovo e dua na iwalewale ni tamata yadua. E vuqa na tamata era yalolailai se lomaleqa ni ra tovolea me ra kila na sala me tauyavutaka kina e dua na ivola ni itovo, ia keimami vakauqeti kemuni mo tekivu ga, kevaka sara mada ga me volai ga e dua na lisi ni veika a yaco.

Eda gadreva me da vakasaqara na veidusimaki ni Turaga. Ena vukei keda o Koya meda dau dina ka dauloloma ni da vakasamataka na veika eda nanuma kei na veika eda vakila ka vakayacora na noda vakadikevi keda vakaikedu ena yalodina. E rawa talega ni da veivosaki kei ira na noda dauveiqaravi se so tale era sa cakava oti e dua na ivola ni itovo. Era na vukei keda meda kila na sala vinaka duadua meda toso kina.

Na inaki ni ivola ni itovo oya me vukei keda meda vakadodonutaka na veika e yaco vua na Kalou, o keda, kei ira tale eso. Na ivola oqo e solia vei keda na madigi meda lesu tale ka raica na noda bula. Ni da vakayacora vakakina, eda raica na ivakarau ena sala eda sa sotava ena noda bula, ka kila ruarua na malumalumu ni itovo kei na ivalavala dodonu ni bula. E koto e ra eso na ivakavuvuli rawarawa ka na vukei keda meda tekivuna na noda ivola ni itovo.

A. Vakavakarau me Da Cakava na Noda iVola ni iTovo

Nida tekivuna na noda ivola, e bibi meda tomana tiko ga na noda cakacaka vata kei ira na noda dauveiqaravi. Era na vukei keda na dauveiqaravi meda cakacakataka vakavinaka na ikalawa oqo. E vakavuqa ni imatai ni ivakasala era solia na dauveiqaravi oya me tekivutaki na ituvatava kece ni ivola ena masu ka kerea vua na Kalou me

liutaki keda ki na dina. E rawa ni da nuitaka na veivakauqeti kei na vakasama e yaco mai vei keda.

Ena vukei keda tale ga na masu meda nuitaka tiko ga ena gauna taucoko ni kena qaravi. Eda sa sotava kece na cakacaka vakaitamera vata ga oqo ena sasaga vata ga ni noda dau dina. Eda vakadinadinataka ni iwalewale oqo sai koya na sala dei ka sa kauti keda lesu ki na dua na isema dina ka da rekitaka, o ira tale eso, kei na Kalou.

B. Vola na Noda iVola ni iTovo

Ena mana sara na kena dikevi na noda bula kevaka eda vola. E rawa ni da taura e ligada e dua na lisi volai, railesuva, ka raica ni gadrevi vakakina. E rawarawa ni guilecavi na vakasama e sega ni volai. Ni da vola na noda itovo, eda na rawa ni vakasamataka vakamatata cake na veika e yaco ena noda bula ka vakanamata kina ena kena sega soti ni vagolei tani.

Eso vei keda eda sega ni via vola na noda itovo baleta ni da madua se rerevaka na noda rawa ni vola se dua tale e wilika na veika eda vola. Ia eda sega ni vakatara me tarovi keda na rere oqo. Na nomu sipeli, qarama, mawe ni volavola, se na maqosa ni taipa kua ni kauwaitaka.

C. Kila na Veika Bibi a Yaco

Eda vola na veigauna bibi ena noda bula ka sa tarai keda. Ni da cakacakataka na noda ivola ni itovo, eda na rai sivita na veika a yaco ka dikeva na noda nanuma, veika eda vakila, kei na noda vakabauta. Oqo sara ga na waka ni noda itovo ni veivakatotogani. Eda raica ni gadrevi me taucoko na noda vakabulai ka vuetaki bula, sa dodonu meda

dikeva na noda rere, dokadoka, yaloca, cudrucudru, lomada, kei na lomalomani keda.

Ena so na gauna eda dau vakadrukai nida vakatulewataka na ka me da vola taumada. Eso na tamata era vaka ilawalawataki ira ena yabaki ni bula, yabaki mai koronivuli, vanua era vakaitikotiko kina, se isema vakaveiwekani. Eso tale era tekivu ena nodra veiweisei vakasama. Eda na sega beka ni nanumi ira kece ena dua vata ga na gauna. Eda gadreva me da tomana tikoga na masu ka vakatara na Turaga me vakananuma vei keda na veika eso. Eda sa laiva me tadola tu na iwalewale oqo ka vakuria ki na noda salavata ni da nanuma na veika eda sotava kei na ituvaki eso.

Eda kila ni so na vakanananu e rawa ni vakatanitaki ka sega ni dodonu baleta na kena revurevu bibi ni veivakaisini kei na leqa e rawa ni yaco ki na noda vakanananu. Eso na vakanananu e mosimosi ka vakamadua ka da na sega ni via vakadinadinataka ka vola. Ena tuberi keda na Yalotabu ni da dau masu tikoga ka vakasaqara na nodra vakasama na noda dauveiqaravi. Na ivurevure ni veitokoni oqo ena vukei keda meda kila na ka dina.

D. Dau Dina ena Yalodei ena Noda Vakadikevi Keda

Na ikalawa bibi e tarava ena noda kila vakavinaka cake na noda gauna sa oti. Na vakamacalataki ni veika a yaco, na veika eda vakila, na vuna e yaco kina, kei na kena a tarai koya e dua na iwalewale ni kunei koya vakai koya. Mai na dua na vakadikevi keda vakai keda ena yalodei, eda sa vakadinadinataka kina na dina ni noda gauna sa oti kei na kena ibalebale ki na veisiga ni mataka. Na dina ena noda vakadikevi keda a vukei keda meda veivutuni, vakasaqara na veivosoti, ka vakabulai vakavinaka cake.

Oqo beka na iwase dredre duadua ni iwalewale ni volai ni itovo. E mosimosi dina na noda raica na noda itavi ena veimaliwai e sega ni cakacaka kei na

veika ca e sotavi. Ia e rawa nira tokoni keda na noda dauveiqaravi da qai dau vakanamata tiko ga da qai yalodina. E rawa ni da tomana ka vakadinadinataka ni iwalewale ni kunei keda vakai keda oqo e sa ka bibi sara ki na noda vuetaki. Me vaka e kaya o Elder Bruce D. Porter, “Na kunei ni veika vakataki koya sa dua na ka vakayalo, e rawa ni dua e tu vakarau me vulica. Kevaka e vakasaqarai ena yalodina na lalawa, [eda] na kunea na iyau ena icavacava ni ilakolako” (“Searching Inward,” *Ensign*, Nove. 1971, 63, 65).

Yalovinaka raica na iwasewase ka kena ulutaga ”iVakaraitaki 1—iTuvatuva ni Taro” me baleta na ivakaraitaki ni taro me vukei iko ena nomu vakadikevi iko vakadodonu.

E. Marautaka na Noda Sasaga

Eda kila ni dua na ivola volai dina e dua na iwalewale e tomani tiko ni sa vuetaki tiko. Eda raica ni gadrevi meda raica tale na noda ivola ni itovo me kuri kina. Na iwalewale oqo e vukea na vaqaaqacotaki ni noda kila vinaka kei na rawa ni vakavinakataki tiko na veivueti ka vukei keda meda tara cake na noda veimaliwai vou bulabula.

Nai ka 4 ni kalawa e dua na cakacaka. E rawa ni da marautaka na noda sasaga kece ena kena volai na noda itovo. Eda na raica na keda iyaloalo ni da vakayacora na ikalawa oqo ena uqeti keda meda veisautaka na igolegole ni noda bula kevaka eda na vakatara. Ena vuku ni loloma kei na loloma soliwale ni iVakabula, e sega ni dodonu meda vakataka na keda ituvaki eliu. Ena noda masuta tiko na veidusimaki ni Turaga ni o vakadikeva tiko na noda bula, ena yaco meda kila ni veika eda sa sotava sa madigi ni vuli.

Na iwalewale ni ivola ni itovo ena vakaukauwataki keda meda vakadinadinataka ena yalomalumulumu na noda malumulumu ka vakasaqara na veivuke ni Kalou me vukica me kaukauwa. “Ka kevaka era na lako mai vei au ko ira na tamata au na vakaraitaka vei ira na nodra malumulumu. Au sa solia vei ira na tamata na malumulumu

mera vakayalomalumalumutaki ira kina; ia sa rauti ira vinaka na tamata kece ga era sa vakamalumulalumutaki ira vei au na noqu loloma soli wale; ni kevaka era sa vakayalomalumalumutaki ira vei au, ka vakabauti au, au na qai vakayacora me vu ni nodra kaukauwa na veika malumalumu” (Ica 12:27).

F. Eda na Rawa ni Gadreva na Veivuke Vakacakacaka

Eda a sotava beka na veika dredre se veika sa yaco vei keda. Eso vei ira na ka oqo e rawa ni okati kina na veivakaleqai ni vakasama, me vaka na veivakacacani, ivalavala kaukaua, se mosi ni vakasama. Ni da vola na noda itovo, na noda nanuma tiko na veika dredre oqo ena rawa ni kauta lesu mai na mosi, rere, kei na yalo e salavata kei na veika a yaco oqo. Na noda vakila tale na veika mosimosi kei na yalo oqo ena rawa ni vakavuna na noda vakaleqai ke sega na veitokoni kei na veivuke dodonu. E dodonu meda vakasamataka meda vakasaqara na veivuke vakacakacaka mai vua e dua na daunivakasala, daunivakasala, se vuniwai me cakacakataka na veika vakaoqo. Era rawa ni vukei keda na kenadau meda walia na leqa ena kena totolo veiganiti. Kevaka o sega ni kila se o gadreva na veivuke oqo, yalovinaka veivosakitaka oqo kei na dua o nuitaka. E rawa talega ni o sota kei na dua na kenadau me baleta na vakadidike ka vakasamataka na nodra vakatutu.

iVakaraitaki ni Volai ni Dua na iVola ni iTovo ena iKalawa 4

E vuqa tu na ituvatuva gugumatua me baleta na kena tauyavutaki e dua na ivola ni itovo ena ikalawa 4. Ia, eda sa vulica ni veika oqo e cakava e dua na ivola me mana vakalevu duadua me vakabulai kina.

1. **Kalou**—Na caka ni ivola ni itovo e cakacaka dredre, ka da na sega ni rawa ni rawata duadua

ga. Eda gadreva na veitokoni ni Kalou. Na masu e tiki bibi ni sasaga bibi oqo. Ni da gole vua na Kalou ena masu, ena vaqacacotaki keda o Koya ka vukei keda meda cakava na cakacaka bibi oqo.

2. **Yalodina**—Na ivola ni itovo era sa railesuvi vakavinaka ni noda bula ka dodonu me oka kina na veika a yaco, ituvaki, kei na veimaliwai eda nanuma lesu ena logaloga ca se sega ni logaloga vinaka. E dodonu meda yalodina ka matata vakavinaka sara. Eda sa raica ni titobu sara na noda tu vakarau me da vakasaqara ena yaloda, na ikalawa mana cake ni cakacaka 4 ena yaco.
3. **Volavola**—Na iwalewale ni volavola e solia vei keda e levu cake na rai, nanuma, kei na kena matata. Eso na ka eda sotava e dau boleli kina na noda vola na noda itovo. E dina ga ni duidui na noda rawa ka kei na gadreva, ena vakalougatataka na Turaga na noda sasaga kece sara me da biuta na veika dredre duadua eda sotava e matana ena volavola. Kevaka o sasagataka tiko mo volavola, kerea na nomu dauveiqaravi se dua tale me veivuke.
4. **Veiqaravi**—E dodonu vei dauveiqaravi me dua e sa cakacakataka oti na 12 na ikalawa ka vakacavara na nona ivola. E rawa ni veivuke vakalevu na dauveiqaravi ena noda dusimaki keda ena cakacaka oqo kei na noda vakasamataka na noda bula. Kevaka o se bera ni cakava, keitou vakatura vakaukauwa mo tekivu cakacaka vata kei na dua na dauveiqaravi.

Ni da sa vola oti na noda itovo, eda sa qai maroroya me vakayagataki me idusidusi ni veikalawa e tarava ni veivueti. Na noda ivola ni itovo ena vukei keda meda kila na malumalumu ni itovo ni bula kei na kaukauwa ena ika 6 kei na 7, ka o ira na tamata se isoqosoqo eda cavuta ena noda ivola ni itovo sai ira eda gadreva me da vosota se seisautaka ena ikalawa 8 kei na 9. Ni sa donu na gauna, sa rawa meda vakarusa na tiki ni noda ivola ni itovo ka

okati kina na vosa ca se cudrucudru, na itukutuku ni talaidredre ni tamata yadua, kei na veika bibi tale eso e sega ni dodonu meda wasea vei ira tale eso. Na vakarusai ni veivolavolai oqo e rawa ni ivakatakarakara ni noda veivutuni kei na sala kaukauwa me da biuta kina na noda gauna sa oti.

Me vaka sa tukuni oti, e vuqa na sala me volai kina e dua na ivola ni itovo. Oqo e tolu na ivakaraitaki: E vuqa tale na sala me volai kina e dua na ivola ni itovo ka sega ni volai eke. Na ivakaraitaki oqo ena vukei keda meda tekivu. Se cava ga na ivakarau se cokovata ni iwalewale eda vakayagataka, sa ka bibi sara meda vakatara na Kalou me vakaraitaka vei keda na ivakarau e raici keda kina kei na ituvaki yadua. Ke da cakava qori, ena solia vei keda na Kalou na kaukauwa kei na inuinui levu cake ena cakacaka oqo.

Eda na tekivu vakacava? Eso era cakacaka ena veigauna ena nodra bula me vaka na nodra yabaki ni bula, yabaki ni vuli, vanua era bula kina, se veimaliwai. Eso tale era tekivu ena nodra veiwasei vakasama. Eda na sega ni nanuma taucoko ena dua ga na gauna, ka da tomana tikoga na masu ka vakatara na Turaga me vakananuma vei keda na veika kece. E rawa ni da dau vakuria na noda ivola ni itovo ni da nanuma na ituvaki kei na veika eda sotava.

iVakaraitaki 1—iTuvatuva ni Taro. Na iwalewale oqo e vakayagataka na taro me dikevi kina na veika veivakaleqai e yaco ena bula. E vukei keda meda vakasamataka vakatitobu na ituvaki yadua.

iVakaraitaki 2—iTuvatuva ni Pepa ni Cakacaka. Na iwalewale oqo ena vukei keda meda tuvanaka ka vakarautaka na tamata se isoqosoqo eda vakamavoataka. Ena vukei keda meda kila na noda malumalumu ni itovo ni bula ka vakarautaka na itukutuku yaga me baleta na veikalawa e tarava.

iVakaraitaki 3—iTuvatuva ni iVolaniveisiga. Na iwalewale ni ivolaniveisiga ena rawa ni vakararamataka na noda bula. E solia vei keda

na madigi meda vakasamataka vakatitobu ka cakacakataka na veika matailalai ni noda bula.

iVakaraitaki 1—iTuvatuva ni Taro

Ni da railesuva na noda bula, na imatai ni bolebole oya meda kila na ituvaki sa oti kei na gauna oqo ka dau vakavuna na noda logaloga ca. Kena itinitini, eda saga tiko meda raica na noda malumalumu ni itovo ni bula ka kilai ira na tamata e dodonu meda vosota se o cei e dodonu meda veisautaka. Na ivakaraitaki oqo e vakayagataka na taro me vukei keda me da vakadikevi keda vakavinaka ka yalomatua. Na taro oqo ena vukei keda meda kilai ira na tamata dokai, ituvaki, ivakavuvuli, isoqosoqo, se veika e yaco. Era vukei keda meda vakamacalataka na ka a yaco, na veika keimami vakila, na vuna e yaco kina, kei cei e tarai koya. Eda vagolea e dua na draunipepa ki na tamata yadua se ituvaki. Ena draunipepa yadua, eda vola kina na noda dui isau ni taro. Eda tovolea me da maroroya na noda isaunitaro ena ruku ni 15 na vosa—sa veirauti na malanivosa leleka.

Na ivakaraitaki e tarava e vakamacalataka ga e dua na ka a yaco, na nona mate vakacalaka e dua na marama.

Taro Taumada

1. Na cava a yaco? Vakamacalataka vakalekaleka na ituvaki oqori.

A mate o ganequ ena dua na vakacalaka ni motoka.

2. Na cava a yaco kina vei au na ka oqo?

Oqo na ka ca duadua e se qai yaco vei au.

3. E tarai au vakacava na ka oqo kei na noqu veimaliwai (vakailavo, vakasama, vakayago)? A mavoava vakacava na yaloqu ena ka oqo?

Au sa lako tani mai vei ira na kena vo. Au se veilecayaki tikoga. Au tekivu vakayagataka na alakaolo meu kauta laivi na mosi, sa qai tubu na kequ bibi. Au sega ni gadreva meu tomana tiko ga na noqu vuli. Au sega ni vinakata meu volekata e dua. Au rerevaka meu tiko ena dua na veimaliwai bibi.

4. Na cava au vakila taumada ni a yaco? Na cava au se vakila tiko me baleta na ka oqo?

Au kurabui ka mosi ni a yaco. Au a cudruvaka na Kalou. Au se vakila tikoga na mavoa ni yaloqu.

5. Niu raica lesu, na cava eso na noqu malumalumu ni bula ka vakavuna na ituvaki oqo? (E dodonu meda vakasaqara ena masumasu na veivuke ni Kalou me da yalomalumalumu ka sotava na dina, e dina ga ni na mosimosi sara.)

- Au a dauveivakaisini beka? Au a lasutaki cei?

E levu na gauna au a lasutaki au kina. Au beitaka na Kalou kei na noqu matavuvale ena noqu sega ni vakabauti Jisu Karisito rawa.

- Au a rere beka?

Io, au sega ni kila na vuna e sega ni taqomaki koya kina na Tamada Vakalomalagi. Ke rawa ni yaco vakadua na ka ca vaka oya, ena rawa ni yaco tale.

- Au a yalo ca beka?

Io, e levu ga vua na Kalou ia vei watina talega kei na draiva ni motoka a coqai koya. Au sega ni vakabauta ni dodonu me a vakamatei.

- Na ivakadinadina cava ni dokadoka au a raica ena noqu bula? Au raica beka na ivakatakilakila ni veivakaisini, buladodonu vakai au, se lomalomani au ena noqu ivakarau kei na ivalavala?

Au namaka me dau marau tu ga na noqu bula. Au sega ni nanuma ni dodonu me yaco vei au se na noqu matavuvale na veika ca. Au a lomani au saraga.

6. A vakamavoataka se vakaleqa beka e dua tale na ka au cakava? Ke vakakina, o cei beka?

Na noqu ivalavala a vakararawataki ira na vo ni noqu matavuvale, me vakataki tavalequ. Sa veilecayaki na lomaqu kau sa cudruvi iratou na noqu matavuvale. Au a sega ni vosoti koya na draiva kadua. E mosi vei au na noqu cudruva na Kalou.

7. Na sala cava au a cakava meu vakatulewataka kina nai tuvaki oya? Na cava au a cakava se sega ni cakava meu rawata kina na ka au vinakata?

Au mani vakasuka se meu sa vakavosataki ira eso tale. Au a vosavosa vakalialia. Au sega ni vinakata me dina. Au vinakata me suka tale na gauna. Au vinakata na Kalou me vakabulai koya tale. Au kerei rau mada ga na noqu itubutubu me rau masulaki koya me lesu mai. E veilecayaki sara ga na noqu vakasama!

8. Au cakava vakacava me vaka e dua e vakaleqai me vakacalai ira kina na tani (me kena ivakaraitaki, gadrevi meu kauwaitaki, lomani, kei na so tale)? Au a tutaka tiko beka ga na noqu i le niu dina? Au a vakila beka niu lailai se sega ni kila na ka?

Au dau cudrucudru, au vakatikitikitaki au, au sega tale ga ni via vosa vua e dua na daunivakasala ni rarawa. Au raica ga na veika au vakila kei na noqu mosi. Au vinakata ga me dua tale me vakavinakataka cake vei au.

9. E a dodonu beka meu okati kina? Au sega ni kauaitaka na lomai cei ena noqu vakasamataki au ga?

E a noqu bisinisi. O koya na ganequ, kau vakila e levu sara na mosi. Ia, au sega vakadua ni cegu meu raica na mosi era vakila tiko eso tale—o irau na noqu itubutubu, taciq kei na ganequ, noda itokani, kei watina.

10. Au a vorata beka na veivuke ni Kalou kei ira tale eso?

Io, au a cudruvi Koya na Kalou, kau sega kina ni masu. Au a sega ni vosa vua e dua se laivi au meu vakacegui.

iVakaraitaki 2—iTuvatuva ni Pepa ni Cakacaka

E dua tale na sala me caka kina e dua na ivola ni itovo o ya me vakaleweni na ivolakabi e ra. iMatai, vakalewena na imatai ni kolomu ena imawi, qai tarava na ikarua, ikatolu, ikava, kei na so tale. Na kena vakatawani na ivolakabi oqo ena rawa ni vakatakila na ivakarau eda gadreva meda vakasaqara ena noda ivola ni itovo. Eda raica na ivakarau vinaka e dodonu meda vakatorocaketaka se sa tu rawa vei keda, ka da dau nanuma tiko ni sa rawa vua na Turaga me vukica na noda malumalumu me kaukauwa (raica na Ica 12:27). Eda taura na gauna me da wilika ka vakasamataka vakatitobu na ivakasala ni Turaga.

Tamata, isoqosoqo, ituvaki, veika e yaco, se ivakavuvuli au dau vakila na veika ca

Na cava a yaco kei na cava au a cakava? Tukuna mada e dua na ivakamacala lekaleka ni veika a yaco. Vakasamataka mo vola na veika ena noqu bula ena kena gauna, de dua e 5 ki na 10 na yabaki ni noqu bula.

Na kena revurevu.

Na cava e vakaosoosotaki au kina na tamata oqo, isoqosoqo, ituvaki, veika a yaco, se ivakavuvuli?

E tara beka na noqu vakasama, yagoqu, se noqu taqomaki vakailavo? E tara beka na noqu veimaliwai, yalo ni kequ yaga, se na gagadre me baleta na veisiga ni mataka?

Vakila

Na cava au a vakila ena gauna oya? Na cava au se vakila tiko ga baleta oqo? Au veivutunitaka beka na noqu vakaitavi ena leqa se yaloca vua e dua na tamata, isoqosoqo, ituvaki, veika e yaco, se ivakavuvuli?

Malumalumu ni itovo ni bula

Na ivakadinadina cava ni dokadoka au a raica ena noqu bula? Au raica beka na ivakatakilakila ni veivakaisini, buladodonu vakai au, lomani au vakataki au, se na lomaqu ena noqu ivakarau kei na ivalavala? Na cava soti na noqu rere vakataki au ka vakavuna na ituvaki oqo se na veika a yaco se ki na noqu nanuma me baleta na tamata oqo, isoqosoqo, se ivakavuvuli?

Veivosoti ka vakavinakataka na ka

Na cava e gadrevi kina meu vosoti ira na tani? Ena veigauna cava meu na dau vakavinakataka kina na ka? Nanuma me vakuria na yacaqu ki na kolomu oqo.

iTovo vinaka

Niu cakava na noqu ivola ni itovo, au na rairai vakanamata ki na veika dredre ni noqu bula. Ia, meu vakasamataka tale ga na noqu kaukauwa kei na noqu itovo vinaka. Na cava soti au kaukauwa kina? Na kaukauwa cava ni itovo ni bula au gadreva meu vakatorocaketaka cake? Niu vakanamata ki na noqu kaukauwa vinaka ena rawa ni vakananuma vei au na noqu yaga vakalou tawayalani ka sega ni vakataotaki rawa.

0 ki na 10 na yabaki						
Tamata, isoqosoqo, ituvaki, veika a yaco, se ivakavuvuli (Na cava a yaco? O cei e mavoava? kei na so tale)	Mana (vakasama, vakayago, se taqomaki vakailavo; veimaliwai, yaga vakai koya, se gagadre)	Yalo (yaloca, rere, veivutuni, mosi, kei na so tale)	Malumalumu ni itovo ni bula (nanumi koya ga, viavialevu, lawaki, buladodonu vakai koya, lomani koya, veivakaisini, kei na so tale)	Veivosoti ka vakadodonutaka (O cei meu veivosoti kina se veivakavinakataki?)	Na itovo vinaka (loloma cecere, yalomalumulumu, yalodi-na, yaloqaqa, vakabauti Jisu Karisito, kei na so tale)	Na itovo cava au gadreva meu vakatorocaketaka?
O Sam, e dua na gone e koronivuli, e dau vakalialiai au tiko ga qai vakayacani au vakatani.	Oqo e tara na noqu nanuma me baleti au kei na noqu veimaliwai kei ira na noqu itokani. Au a vinakata meu yaloqaqa, ia au sega ni rawata.	Au a rere, kau maduataka tale ga na noqu rere. Au diva meu a mokuti koya ga.	lomani koya ga, buladodonu vakai koya	Au gadreva meu vosoti Sam. Ena veisiga ni mataka, au vinakata meu tamata dau yalovinakata ia meu dina talega.	O au edua na tamata vinaka. Au dau raica na vinaka vei ira tale eso.	veivosoti, yaloqaqa
Au a cakava e dua na veivakamarautaki ena dua na itaviqaravi ni Lalai. Au vinakata meu kauta i vale meu vakaraitaka vei rau o Na kei Ta, ia au kania tiko ga vakalalai niu taubale tiko. Kena itinitini, au a kania ga na kena vo.	Oqo e tara na noqu vakila na noqu yaga vakai au. Au vinakata meu wasea na veika au sa rawata vei rau na noqu itubutubu, ia au sega ni rawata.	Au veivutunitaka na ka au cakava tiko ena ilakoloko taucoko ki vale. Au a madua, levulevu, ka malumalumu. Au vakila ni'u sa tamata druka sara.	dokadoka, lomani au vakai au, kana vakasivia, sega ni lewai au vinaka	o au	Au vinakata ga me'u kitaka na ka dodonu." Au vakabauti ni vinaka na yaloqu.	yalomalumulumu, vakabauti Jisu Karisito, lewa vinaka niu dau kana

10 ki na 20 na yabaki

<p>Tamata, isoqosoqo, ituvaki, veika a yaco, se ivakavuvuli (Na cava a yaco? O cei e mavoa? kei na so tale)</p>	<p>Mana (vakasama, vakayago, se taqomaki vakailavo; veimaliwai, yaga vakai koya, se gagadre)</p>	<p>Yalo (yaloca, rere, veivutuni, mosi, kei na so tale)</p>	<p>Malumalumu ni itovo ni bula (nanumi koya ga, viavialevu, lawaki, buladodonu vakai koya, lomani koya, veivakaisini, kei na so tale)</p>	<p>Veivosoti ka vakadodonutaka (O cei meu veivosoti kina se veivakavinakataka?)</p>	<p>Na itovo vinaka (loloma cecere, yalomalumlumu, yalodina, yaloqaqa, vakabauti Jisu Karisito, kei na so tale)</p>	<p>Na itovo cava au gadreva meu vakatorocaketaka?</p>
<p>Au a qai kila na vutulaki ka ra veivalitaka tiko na gone e koronivuli. Niu tarogi tinaqu baleta na ka oqo, a veilecayaki o koya ka tukuna vei au meu kakua ni cakava se cavuta tale vakadua.</p>	<p>Au a veisaqasaqa e lomaqu baleta ni a vinaka vei au ia a vakavuna meu lomaleqa kina. Niu tiko vata kei ira na noqu itokani ena lotu, au nanuma ni o au duadua ga e sasaga dredre tiko mai kina me vaka ni sega ni dua e veivosakitaka.</p>	<p>Au a madua, muduki tinaqu, tu duadua, vakaisini au, ka dukadukali.</p>	<p>nanumi au ga, dauveivakaisini, dukadukali, sega ni lewai au vinaka</p>	<p>o au, o tinaqu</p>	<p>Au vakabautani vinaka na noqu lewaeloma. Au a vinakata meu vinaka.</p>	<p>lomasoli meu dolava na yaloqu vei ira na tamata, yalodina, tiko savasava, veivutuni</p>
<p>Rauta ni 14 na vula, au dau butakoca wasoma na ilavoqaqa mai na rejisita se vakayagataka na ivoli ka sega ni sauma ena vanua au cakacaka kina.</p>	<p>Au a dau rere wavoliti noqu manidia. Au sa cala kina ena gauna oqo ia au sega ni kila na sala meu vakadodonutaka kina baleta ni sa sega tale ni tiko na bisinisi o ya.</p>	<p>rere, kocoko, nanumi koya ga</p>	<p>lawaki, nanumi koya, veivakaisini</p>	<p>na vanua au cakacaka tiko kina, noqu manidia</p>	<p>Au tamata daucakacaka vakaukauwa.</p>	<p>yalodina, vakatulewa vakataki au</p>

20 ki na 30 na yabaki						
Tamata, isoqosoqo, ituvaki, veika a yaco, se ivakavuvuli (Na cava a yaco? O cei e mavoia? kei na so tale)	Mana (vakasama, vakayago, se taqomaki vakailavo; veimaliwai, yaga vakai koya, se gagadre)	Yalo (yaloca, rere, veivutuni, mosi, kei na so tale)	Malumalumu ni itovo ni bula (nanumi koya ga, viavialevu, lawaki, buladodonu vakai koya, lomani koya, veivakaisini, kei na so tale)	Veivosoti ka vakavinakata (O cei meu veivosoti kina se veivakavinakataki?)	Na itovo vinaka (lolo ma cecere, yalomalumumu, yalodina, yaloqaqa, vakabauti Jisu Karisito, kei na so tale)	Na itovo cava au gadreva meu vakatorocaketaka?
Au a mateni ena dua na pati kau yadra vata kei na dua au sega ni kila.	Oqo e tara na noqu vakila na veimaroroi, veitaqomaki, kei na noqu yaga vakai au. Au a vinakata meu vakamau ena valetabu, ia e sega ni vaka me na yaco oqori.	Au vakila niu dukadukaili, sega na inuinui, ka rarawa. Vosota na noqu a lako sara mada ga ki na soqo oya. Na cava a yaco kina vei au na ka oqo?	sega ni nuitaki, beci au kei ira na noqu itokani, lomani au	o au, noqu itokani	Au tamata yalovinaka. Au vinakata meu lako sivita na ka oqo. Au sa cakacaka vakaukauwa meu vakatorocaketaka na noqu taledi.	yalomatua, itavi, talairawarawa, vakaliuca na Kalou, tiko savasava
A mate o ganequ ena dua na vakacalaka ena motoka. Au vakila niu volekati watina kei iratou na luvena, ia a muduki koya tani mai na neitou matavuvuale.	Oqo e dua na leqa levu ena noqu bula. Au sega ni taqomaki vakayago kei na vakasama. Sa yali sara ga na noqu veimaliwai kei ganequ kei na nona matavuvuale.	Au sa yalolailai sara ga ena vuqa na gauna. Au kila ni alakaolo e sega ni vukea na ituvaki oqo, ia e vakavuna me lako tani vakalailai.	lomaocaoca, rere, yalolailai, lomani koya	Kemuni na Kalou, oi au, na wati ganequ, o ira au a vakararawataka ena noqu gunu	Au gonevuli vinaka ka daucakacaka vakaukauwa. Au lomani ira na tamata ka veimaliwai vinaka kei ira na tani ena vanua ni cakacaka.	vakabauti Jisu Karisito, inuinui, yalomatua

30 ki na 60 na yabaki

<p>Tamata, isoqosoqo, ituvaki, veika a yaco, se ivakavuvuli (Na cava a yaco? O cei e mavoa? kei na so tale)</p>	<p>Mana (vakasama, vakayago, se taqomaki vakailavo; veimaliwai, yaga vakai koya, se gagadre)</p>	<p>Yalo (yaloca, rere, veivutuni, mosi, kei na so tale)</p>	<p>Malumalumu ni itovo ni bula (nanumi koya ga, viavialevu, lawaki, buladodonu vakai koya, lomani koya, veivakaisini, kei na so tale)</p>	<p>Veivosoti ka vakavinakataka (O cei meu veivosoti kina se veivakavinakataka?)</p>	<p>Na itovo vinaka (loloma cecere, yalomalumlumu, yalodina, yaloqaqa, vakabauti Jisu Karisito, kei na so tale)</p>	<p>Na itovo cava au gadreva meu vakatorocaketaka?</p>
<p>Au cata na vugoqu tagane. E dau gadreva tu ga o koya na ilavo, ia e sega ni rawa ni maroroya e dua na cakacaka. E dau vakawelewele. Au rerevaka ni sa vakavuna me rarawa na luvequ yalewa.</p>	<p>Au sa leqataka na veika vakailavo. Niu lomaleqataki koya vakaca, ena tara na noqu veimaliwai kei luvequ yalewa.</p>	<p>Au kila niu sa lomaocaoca. Au a cudru, kau cudruvi au ena noqu cudru. Au vakila niu sa tao tu ka sega ni rawa niu vakasamataka e dua na iwali vinaka.</p>	<p>buladodonu vakaikoya, lomani koya, viavialevu, yaloca</p>	<p>na vugoqu tagane, luvequ yalewa, na watiqu</p>	<p>Au dau lomasoni sara ga. Au cakacaka vakaukauwa e vale kei na Lotu.</p>	<p>loloma cecere, veivosoti, ciqomi ni ivakatala yadua</p>
<p>E tukuna tiko o watiqu na veitawasei se veisere. Au kila niu se bera ni vinaka sara, ia e sega ni o au e dau vakavuna vakawasoma na leqa.</p>	<p>E tuvaki ca sara na noqu veimaliwai. Na noqu yaga vakai au e tarai au ka vakakina na noqu taqomaki vakailavo kei na lomaqu.</p>	<p>Au sa rere vakalevu. Vakacava keu sega ni na raici ira na gone? Au sega ni kila na sala meu bula rawa kina mai na veisere.</p>	<p>rere, lomani koya, yaloca, lomaocaoca</p>	<p>o au, watiqu, ratou na luvequ</p>	<p>Au sa tovolea vakaukauwa sara meu veisau. Au a laki tuberi sara ga.</p>	<p>loloma cecere, loloma, vakacegu, kei na vakararavi levu cake vua na Kalou</p>

iVakaraitaki 3—iTuvatuva ni iVolaniveisiga

Na volavola e rawa ni iyaya kaukauwa ni kila ka kei na veivakabulai. Na ivolaniveisiga e volai ena masumasu ni bera se ni oti na cakacakataki ni neitou iyaya e rawa ni veivuke sara vakalevu. Nida railesuva na noda bula, eda sa tekivu volavola me baleta na ituvaki eda sega ni kila kei na ka eda vakila. E sega na ituvatuva tudei ki na ka oqo. Eda na tomika cake ga e dua na peni, masu, ka tekivu volavola. Laiva me drodro yani! Ni da vakasamataka ena noda bula na vakayagataki ni ivolaniveisiga, eda vakasaqarai ira na tamata, isoqosoqo, ituvaki, veika e yaco, se ivakavuvuli eda nanuma cala. Eda vola na sala e tarai keda kina na yaloda kei na veika eda vakila, ka da tovolea me da kila na malumalumu ni noda itovo ni bula kei na kaukauwa cava eda na vinakata me da vakatorocaketaka. Eda masuta talega meda kila se o cei e dodonu meda vosota kei cei e dodonu meda veisautaka. Oqo e vica na ivakaraitaki ni ivolaniveisiga:

- Au sa vakasamataka tiko na veika au sotava ena gauna ni gone ena dua na gauna lekaleka sa oti. Au nanuma na gone oya—au sega ni nanuma rawa na yacana—ia e levu cake mai vei au, ka sa rui ca sara. E dau vakatoka meu gonelailai ka so na yaca ca sara. Au dau cici i vale mai koronivuli ena kena totolo duadua au rawata ena veisiga. Au vakataroga kevaka oqori na gauna au sa tekivu vakila kina ni sega ni dua na noqu itokani ka sega mada ga ni rawa meu vakaitokani. Au cata niu dro tani mai na leqa. Au cata meu rere, ia e sega ni dodonu ni so na tamata era levu ka ca cake. Au dau tovolea meu veitokani. Au vakabauta niu sa rarawa sara ga vakai au. Au sega ni kila na vuna era sega ni vinaka cake kina vei au na tamata. Au tamata vinaka.
- Au a vaka e dua na gone levulevu A se rui levu ga na kequ bibi, ia e dredre vei au meu muduka na kania na ka au taleitaka. Ena gauna mada ga au se tiko kina ena Lalai, au a sega ni rawa ni kauta i vale e dua na kakana meu laki wasea vei iratou na noqu matavuvale. Au vakila niu sa tamata

guguce. Au dau maduataka tu ga na noqu dau kana kei na kequ bibi. Eso na tamata e rawa ni ra kania na ka ga era vinakata, ia e sega ni tara na kedra bibi. Au cudruvaka sara ga na ka oqo!

- Au sotava tiko na leqa ni garogaro ca ni veiyacovi. E sega sara ga ni noqu cala ni dredre na noqu sotava na ka oqori. Au a qai kila na vutulaki ka ra veiwalitaka tiko na gone e koronivuli. Niu tarogi tinaqu baleta na ka oqo, a veilecayaki o koya ka tukuna vei au meu kakua ni cakava se tukuna tale vakadua. Ia vakacava na gauna a vakatarogi au kina e muri o bisopi? Meu a tukuna beka vua?
- Au maduataka vakalevu na ka e yaco tiko ena noqu vale ena kedrau maliwa na noqu itubutubu ka dua ga na ka e vakavuna meu vakila na vinaka na vakatavako. Au kunea eso na tavako ka ra solia vei au e dua na ivakawaqa, e dua na ilesi a vukea na noqu rarawa. Au a bula vuni tu ena gauna au yadra kina ena bogi ka sa dredre tale noqu moce. Au nanuma ni rawa niu biuta ena dua ga na gauna, ia au sega ni rawata. Au sa qai dro tani mai na tavako au kunea, kau sa mani butako me levu cake na noqu ilavo. Au a butakoca na veika ena vanua au cakacaka tiko kina. Au a rere vakalevu ka na rawa meu tobo, maivua e dua e vale se ca cake sara, mai vei ira na ovisa. Au a cata na lawaki oya, ia au gadreva ga na vakatavako duadua oya—e dua na ka me baleti au ga. Au sa lomani au sara ga.
- A yaco tale e dua na vakanananu ca niu se vuli tiko ena koliji. Au vinakata meu vakataki ira na noqu itokani ni rumu, ia au a sega ni sureti ki na vuqa na pati. Au nanuma na bogi au a gole kina ki na dua na soqo ni gunu. “Baleta me kua kina?” Au a vakasamataka. Au a vinakata meu tiki ni lewevuqa. Au a vinakata meu marau mada ga vakadua. Au a sega ni nanuma rawa na ka a yaco tarava, ia niu yadra mai, au a tiko vata kei na dua au sega ni kila. Sa yaco mai na ca ki na ca sara. Na cava au sega ni rawa meu bau kune vakacegu mada? E sega ni dua na ka e bau yaco meu vinaka kina.

- E vaka me sa mai cava na vuravura ena gauna keirau rogoca kina na itukutuku ni sa vakamatei o ganequ. A taubale voli ena gaunisala ka yanaraki koya e dua na motoka. Eratou a rarawa vakalevu na noqu matavuvale, ka so vei keitou a cakava e levu na ka vakatani sara mai na kena e liu. A cudru katakata sara vakalevu o watina ka kaya ni na sega tale ni vakatara me ratou vosa vei keitou na luvedrau. E kaya o koya ni dau vakavuna na noqu matavuvale na leqa ena nodratou bula.
- E vaka me ra sa muria tiko na luvequ na ivakarau ni bula vakamatavuvale. A vakamautaka o luvequ yalewa e dua na tamata sa luluqa tu ga. E sega ni dau veirauti na nodrau ilavo, na ka dina, au sega ni rawa ni tokoni iratou tale tikoga. Na cava e sega ni rawata kina e dua na cakacaka ka qai maroroya tiko? Au sa dau lomaocaoca sara ga. Au vinakata meu itubutubu vinaka vei luvequ yalewa, ia na leqa ni ilavo wasoma e dau vakavuna na leqa ena keirau maliwa. Au diva meu ciqomi watina ga, ia au sega ni rawata. Vosoti au.
- Na Sigatabu e dodonu me dua na siga ni matavuvale cecere, se vakaevai? Au sega ni nanuma ni na yaco oqo. A tukuna vei au o watiq ena bogi ni keirau gadreva e so na vanua, me vaka ni keirau na veitawasei. Na cava? Au sega ni vakabauta. E dina sara, au sega ni uasivi sara, ia e sega ni dua e uasivi sara. Kemuni na Kalou, na cava au rawa ni cakava?
- Au a vosa vei noqu dauveiqaravi me baleta na vakasama ni kena volai na noqu bula. E vakaraitaka o noqu dauveiqaravi ni tiko e dua na ivakarau ni vakasama me baleta na veika au vakila ka tiko eso na ka au gadreva meu tukuna vei noqu bisopi. Niu wilika lesu na noqu ivolaniveisiga ena vica na macawa sa oti, au raica niu dau lomani au sara. Eso na ka ca sa yaco vei au, io, ia au sa tekivu raica ni gauna au soli au kina vua na Turaga, sa rawa Vua me kauta laivi eso na noqu mosi. E sega ni gadrevi meu vakayagataka tikoga na noqu veivakatotogani. E sega vei au na kaukauwa meu biuta, ia e tu vua na Turaga na kaukauwa o ya.
- Sa tekivu me vakaibalebale vakalevu cake vei au ena gauna oqo na ivolanikalou kei na nodra vosa na parofita. Au raica tiko na kena vakayagataki ki na noqu bula. Au sa kila vakavinaka cake sara na malumalumu ni itovo ni bula ka dau sega ni laurai vei au. Ena so na gauna au dau vakataroga kevaka era sa ca tiko baleta niu raici ira vakamatata cake. Au kila ni dodonu meu tomana tiko na veikalawa e tarava me rawa niu vuetaki bula.

Kilai kei na Kidavaki ni Tamata Vou

Na tamata vou sai koya e vou mai ki na soqoni ni veivueti. O koya sa dau yaco tiko vua na itekivu ni veisau, e dua e lesu mai ni oti na nona lesu ki na cala, se dua na itokani se lewe ni matavuvale e dua e sotava tiko na veivakatogani. O koya eda sega ni kila e rawa ni dua na tamata vou, baleta na imatai ni vica na soqoni era tiko kina era dau bibi sara, sa ka bibi sara me da tovolea me ra logavinaka ka kidavaki na tamata oqo.

Era dau veilecayaki na tadu vou, ra qai lomaleqa. Nanuma tiko ni gadrevi me yaloqaqa vakalevu na tamata yadua me ra vakadinadinataka ni ra vakaitavi tiko ena itovo veivakarusa, ni nodra bula e sega ni yaga, ka ra gadreva na veivuke. E gadrevi talega na yaloqaqa vei ira na itokani se lewe ni matavuvale me ra veivosakitaka na revurevu ni veivakatogani ena nona bula e dua na nodra daulomani kei na nodra bula. Na noda takete me da vukei ira na tacida vou era vinakata me ra lesu mai.

Sa noda itavi meda tauyavutaka e dua na draki ni veikidavaki, ciqomi ni bera, ena gauna, kei na gauna ni soqoni yadua. Nuitaka ni na tuberi ira na tadu vou mai na Yalotabu ena iwalewale ni veisau. Nanuma tiko ni o ira na tadu vou era dau vakadrukai, mo dau loloma ka yalomalua ena nomu ivakarau. Na loloma, veitokoni, kei na veivakayaloqaqataki era sa tiki bibi ni vakilai ni kidavaki ka okati kina.

Keimami sa ciqoma na veidusimaki mai na Lotu ni soqoni ni veivakabulai sa baleti ira na yabaki 18 ka qase cake. Kevaka e se bera ni yabaki 18 o koya, vakayaloqaqataki ira mera veivosaki kei ira na nona itubutubu, bisopi, kei na bula ni vakasama se dauveiqaravi ni bula vakayago me baleta na digidigi tale eso ka na rawa ni veivuke. Kevaka era gadreva e dua na ivakamacala matailalai, vakayaloqaqataki ira me ra veitaratara kei na manidia ni tabana ni Veiqaravi ni Matavuvale ena noda vanua. Ni o sa

vakatakila oti vei ira na lawa, kevaka era tomana tikoga na tiko, kakua ni vakananuma tale vei ira na lawa ka kakua ni cakava e dua na ka me vakasaurarataki kina na lawa.

Na vakatutu oqo ena rawa ni veivuke ni ko dolele yani vei ira na tamata vou ni bera kei na gauna ni soqoni:

1. Ni o kidavaki koya e dua o sega ni kilai koya, vakaveikilaitaki iko ka taroga kevaka e se bau tiko ena dua na soqoni ni veivueti.
2. Vakadeitaka vei ira na tadu vou ni ra sa tiko ena dua na vanua taqomaki. Vakamacalataka ni da muria na ivakavuvuli ni veika maroroi ka dodonu ga me ra vakayagataka na imatai ni yacadra. Me ra kila tale ga ni kevaka era sega ni logavinaka ena wiliwili se veiwasei ena soqoni, e rawa ni ra vakarorogo ga.
3. Me ra wasea walega na tacida vou na veika era vinakata. Kila nira dau sega ni logavinaka ena nodra vakamacalataka na vuna era tiko kina ena soqoni.
4. Vakatura mera vakarorogo na tacida vou ena veika era tautauvata kina kei ira tale eso era vakaitavi kina. O ira na tadu vou era na vakila ni ra na gadreva vakalevu cake me ra lesu tale ki na soqoni ni rawa ni ra veiwekani kei ira era wasea tiko. Vakamacalataka ni baleta ni dola tu na noda bose vei ira na tamata yadua era sotava na veimataqali itovo veivakarusa, era na sega beka ni dau sotava na lewe ni ilawalawa na veika vata oqori ia era na vakila vakawasoma na yalo vata oqori, me vakataki ira era dau tarai ira na nodra bula ena nodra digidigi se itovo eso tale. Sureti ira na tacida vou mera tiko ga ni oti na soqoni kevaka e tiko eso na nodra taro.

5. Nuitaka ni o ira na tadu vou era na kila na parokaramu ka ra sega ni rogoca na kena ituvaki kece sara. Vakaraitaka vei ira na tamata vou na *Veivakabulai mai vua na iVakabula: Na Parokaramu ni Veivakatogani ni Veivakatogani iDusidusi ni Veivakabulai 12-iDusidusi ni Veivakabulai se iDusidusi Veitokoni: Vukei ira na Veiwatini kei na Nodra Matavuvale o Ira Era Sa Vakalesui Mai* ka vakayaloqaqataka ira me ra vakayagataka na ivurevure oqo (sa vakarautaki tu ena Gospel Library ena iwasewase ni “Addiction“ ni Life Help). Vakamacalataka vei ira na tadu vou ni vakarorogo ki na Yalotabu, tiko ena soqoni, kei na vulici ni idusidusi, era na rawa ni kila vakavinaka cake ka bulataka na ivakavuvuli kei na ivalavala ka na veimuataki ki na veisau.
6. Vakatakilai ira na tadu vou vua na dauveivakarautaki. Era nanuma tiko na dauveivakarautaki na kena irairai ni da lako mai ki na imatai ni soqoni. Era sa ivakaraitaki vei ira era vakaitavi ka rawa ni ra vakadinadinataka vakatamata na sala sa kauta mai kina na parokaramu na veisau ki na nodra bula.
7. Kevaka e tiko na leqa e semati vei ira na tacida vou era wasea na veika era sa sotava, mo yalomalua ena kena levu duadua e rawa ena nomu isaunitaro. E levu na leqa kei na taro era dau wali vakavinaka cake ni oti na bose ka sega ena gauna ni bose. Ni toso na gauna, ena qai kila na tamata vou na ivakarau ni bose.
8. Wasea vei ira na tacida vou ka ra lewe ni matavuvale se o ira era daulomani vei ira era sotava tiko na vakayagataka ni iyaloyalo vakasisila se vakalolomataki ni sa vakarautaki tu na bose ni ilawalawa veitokoni ni veiwatini kei na matavuvale.
9. Ni oti na soqoni, vakavinavinakataka ira vakaitaukei na tadu vou ena nodra tiko.
10. Nanuma tiko ni o ira na tadu vou era sa veivakalougatataka ki na ilawalawa. O ira na tacida vou era vakarautaka na madigi tomani tiko ni veiqaravi, veitokoni, ka vuli mai vei ira vakai ira.

NALOTU I
JISU KARISITO
NI YALODODONU EDALDAI

